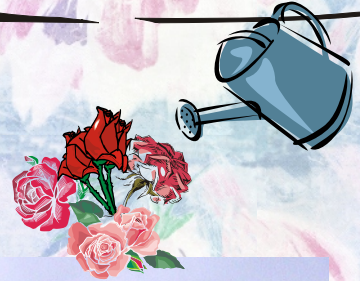

CARPEROSAS

Τεύχος 7 - Μάρτιος 2005

Μια περιοδική προσο-

Καρπερού Γρεβενών

πάθεια των καθηγητών και των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου και του Γυμνασίου

Εισαγωγή-περιεχόμενα

Σημείωμα του εκδότη:

Σχετικά με την επιλογή του ονόματος

Ο αρχαίος Λατίνος ποιητής Κόιντος Οράτιος Φλάκκος στο 11^ο ποίημα του 1^{ου} βιβλίου των Ωδών του (**Carmina***) χρησιμοποιεί τη φράση που έμελλε να γίνει **παροιμιώδης**, χρησιμοποιούμενη όχι μόνο από τους συμπατριώτες του αλλά από όλο τον κόσμο ως σήμερα: **carpe diem!** *Αδραξε τη μέρα, να απολαμβάνεις τη μέρα, να απολαμβάνεις τη ζωή.*

Θέλοντας να βρούμε ένα όνομα για το περιοδικό μας κι εξαιτίας του ονόματος του χωριού που βρίσκεται το σχολείο μας (**Καρπερό**), η φράση αυτή του Ορατίου μάς ήρθε στο νου. Μόνο που την αλλάξαμε λίγο, ώστε να ταιριάζει με την περίπτωση:

Carpe rosas, που σημαίνει *άδραξε, δρέψε τα ρόδα, τα τριαντάφυλλα*. Με τον τίτλο αυτό προτρέπουμε τους αναγνώστες του περιοδικού να πάρουν τα «άνθη» από το «ανθολόγιο» των απόψεων, γνώμων, παρατηρήσεων, ανησυχιών και προσδοκιών των μαθητών και των καθηγητών του Γυμνασίου και Λυκείου με έδρα το Καρπερό, ένα χωριό του Νομού Γρεβενών.

Μέσω του περιοδικού φιλοδοξία μας είναι να εκφραστούμε και να επικοινωνήσουμε μαζί σας, ώστε το **ΚΑΡΠΕΡΟ** μας να γίνει **CARPERO_{sas}!**

Μέσω του τριαντάφυλλου(!) περιοδικού μας, που μπορείτε να το βρίσκετε και στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://gym-karper.gre.sch.gr>, θα τα λέμε σε τακτά ή άτακτα διαστήματα.

Θα χαιρόμασταν να δεχτούμε τις υποδείξεις, τα σχόλια, τη συνεργασία σας, τη συνδρομή σας και ό,τι άλλο εσείς νομίζετε.

Λίγα λόγια για την προετοιμασία και εκτύπωση του περιοδικού

Το περιοδικό που κρατάτε στα χέρια σας προέρχεται από το μεράκι, την αγάπη, την ανάγκη έκφρασης και επικοινωνίας καθηγητών και μαθητών του σχολείου μας. Το όλο στήσιμο, η γραφιστική σχεδίαση, η σελιδοποίηση, το δημιουργικό, η εκτύπωση... έγιναν από μας τους ίδιους, χωρίς τη συνδρομή επαγγελματία. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήσαμε τα εξής προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή:

- Microsoft Word 2003
- Microsoft Excel 2003
- Corel Draw 12
- Adobe Photoshop CS
- ProShowGold 2.5
- Adobe Premiere 1.5
- Adobe Audition 1.5
- Nero Burning Rom 6.0
- Abby Finereader 7.0
- QuarkXPress 6.1
- Ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες Δομή και Microsoft Encarta 2004
- ...

Οι περισσότερες φωτογραφίες τραβήχτηκαν από την ψηφιακή φωτογραφική μηχανή Kodak EasyShare CX7220 ιδιοκτησίας του σχολείου μας! Η σελιδοποίηση έγινε με τη μηχανή θερμοκόλλησης Prima 12 ιδιοκτησίας του σχολείου! Οι υπολογιστές και οι εκτυπωτές των δοκιμίων είναι ιδιοκτησίας του σχολείου και του φιλολόγου Σπυρίδωνος Βλιώρα.

Εξώφυλλο

Στο εξώφυλλο βλέπουμε το σχολείο μας και κάποιους απ' τους ...επισκέπτες του στο παρόν τεύχος του περιοδικού: Τον Οράτιο, το Μεγα-Αλέξανδρο, τον Αϊνστάιν, τον Παπαδιαμάντη, τον Άντερσεν... Γι' αυτούς υπάρχουν σχετικά άρθρα στις σελίδες που ακολουθούν...

CD

Το CD που δίνεται ως (αντι)δώρο με το περιοδικό είναι διπλό.

Πρώτον «μουσικό» (παίζει δηλαδή σε CD-player στερεοφωνικού συγκροτήματος), και περιλαμβάνει τα εξής:

- Το διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Όνειρο στο κύμα από την έκδοση του Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλου, εκδ. Δόμος, III, σελ. 26 κ.ε.
- Το δημοτικό τραγούδι «Σηκώσ' απάνω, Γιάννο μου», που αποδίδει θαυμάσια ο Κωνσταντίνος Μάνος από το Καρπερό. Ευχαριστούμε το δημοτικό σύμβουλο Γιώργο Μεσημέρη για τη συμβολή του στη συγκέντρωση δημοτικών τραγουδιών από το Δήμο Χασίων.
- Το παραμύθι «Ξεχνιέται το καλό», που διηγήθηκε στα παιδιά του Καρπερού η κ. Αγγελίνα Νασιπούλου. Ηχογράφησε η

Ε
Κ
Δ
Ι
Δ
Ο
Υ
Μ
Ε

Σελίδα δύο

* Δες παρουσίαση του ποιήματος στις σελίδες 4 και 5.

μαθήτρια Χαρά Παπαδοπούλου (α' Γυμνασίου)

Το δεύτερο μέρος του CD περιλαμβάνει δεδομένα και μπορούμε να τα «διαβάσουμε» μέσω ενός υπολογιστή. Θα βρούμε τα εξής:

- Βίντεο με τον Αϊνστάιν να μιλάει για το «τρομακτικό μέσο καταστροφής», την ατομική βόμβα. Είναι πολύ ενδιαφέρον ν' ακούει κανείς τον Αϊνστάιν να μιλάει αγγλικά με τη γερμανική προφορά του!

- Βίντεο με τον Αϊνστάιν να μιλάει για τη μη χρήση βίας και τον Γκάντι.

- Βίντεο με τον Escher να φιλοτεχνεί μια χαλκογραφία του.

- Βίντεο με τη δεντροφύτευση που πραγματοποιήθηκε στην αυλή του σχολείου μας στις 15/12/2004 στα πλαίσια του προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με θέμα «Η αυλή του σχολείου».

- Το σύνολο των σελίδων του περιοδικού μας σε μορφή *.pdf.

Όλα τα βίντεο είναι δικής μας παραγωγής και επεξεργασίας.

Ευχαριστούμε για τη βοήθειά της στον υποτιτλισμό την καθηγήτρια αγγλικών Γεωργία Γώγου. Ορισμένα DVD-player είναι δυνατόν να παίζουν τα βίντεο που περιλαμβάνονται, χωρίς να απαιτείται υπολογιστής για την αναπαραγωγή.

Ε
Κ
Δ
Ι
Δ
Ο
Υ
Μ
Ε

Πίνακας Περιεχομένων

Θέμα	σελίδα
-Editorial, Περιεχόμενα	2
-Carpe diem	4
-Ο τόπος μας	6
-Η συμβίωση σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία	10
-Ο τόπος μας: Συγκοινωνιακή κατάσταση	13
-Ιερά Μονή Οσίου Νικάνορα Ζάβορδας	15
-Βιβλιογραφία για τον τόπο μας	17
-Έρευνα για το εκπαιδευτικό σύστημα	21
-Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση	24
-Εκπαίδευση και εξετάσεις	28
-Δάνεια από τη λατινική	30
-Τσουνάμι στην ιστορία του Θουκυδίδη	32
-Ένας αγγλικός ...ελληνικός (και γαλλικός!) λόγος του Ξενοφώντος Ζολώτα	35
-Αλβέρτος Αϊνστάιν (Albert Einstein)	37
-Άλεξανδρος Παπαδιαμάντης, Όνειρο στο κύμα (Διήγημα)	41
-Επίσκεψη στο άσπρο δωμάτιο (Ποίημα)	46
-Γνωριμία με το έργο του M. C. Escher	47
-Κριτική στην ταινία του Ολιβερ Στόουν, Αλέξανδρος	49
-Επιστολή στο κοριτσάκι με τα σπίρτα του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν	52
-Κυνηγιού εγκώμιο	55
-Μελισσών κοινωνία	56
-Αμβλώσεις	57
-Δραστηριότητες μαθητών και καθηγητών Γυμνασίου & Ενιαίου Λυκείου Καρπερού	59

Γυμνάσιο Καρπερού Γρεβενών:

Διεύθυνση: Καρπερό, 51100 Γρεβενά.

Τηλέφωνο: 24620-34298. Φαξ: 24620-

34298. E-mail: mail@gym-karper.

gre.sch.gr. Ιστοσελίδες: Γυμνάσιο

Καρπερού: <http://gym-karper.gre.sch.gr>.

ΓΡΑφείο Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού Γυμνασίου Καρπερού: <http://gym-karper.gre.sch.gr/grasep>.

Ενιαίο Λύκειο Καρπερού Γρεβενών:

Διεύθυνση: Καρπερό, 51100 Γρεβενά.

Τηλέφωνο: 24620-34478. Φαξ: 24620-34666. E-mail: mail@lyk-karper.gre.sch.gr

Ιστοσελίδες: Λύκειο Καρπερού:

<http://lyk-karper.gre.sch.gr>. Βιβλιοθήκη

Γυμνασίου & Λυκείου Καρπερού:

[http://gym-karper.gre.sch.gr](http://gym-karper.gre.sch.gr/Library/index.htm).

E-mail

Βιβλιοθήκης: libgkarp@gym-

karper.gre.sch.gr.

Carpe diem

Αθηνά Νικολογιάννη - Φιλολόγος

Με το άρθρο μας αυτό παρουσιάζουμε το 11^ο ποίημα του πρώτου βιβλίου των Ωδών του Ορατίου, λατινίου ποιητή του 1^{ου} αι. π.Χ., στο οποίο απαντά και η γνωστή φράση **carpe diem**, μοτίβο της ποίησής του, **απ' όπου και εμπνευστήκαμε το όνομα του περιοδικού μας**. Σημειωτέον ότι πολλά αποσπάσματα από έργα του ποιητή διδάσκονται διασκευασμένα στα βιβλία των Λατινικών της Β' και της Γ' Λυκείου.

Λατινικό κείμενο

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi,
quem tibi
finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
temptaris numeros. Ut melius, quidquid erit,
pati.
Seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ulti-
mam,
quae nunc oppositis debilitat pu-
micibus mare
Tyrrhenum: sapias, vina liques et
spatio brevi
spem longam reseces. Dum lo-
quimur, fugerit invida
aetas: **carpe diem** quam mini-
mum credula postero.

Μετάφραση στα ελληνικά

Λευκονόη, μη ρωτάς, δεν κάνει να ξέρεις
ποιο τέλος όρισαν οι θεοί για τη ζωή τη δική μου και τη δική σου
και μη ζητάς τ' άστρα μελετώντας να τό βρεις.
Πόσο είναι προτιμότερο να δείχνεις υπο-
μονή σ' ό,τι συμβεί!
Χειμώνες περισσότερους αν μας χρωστά ο Δίας
ή αν αυτόν μάς χάρισε στερνό, που σπάει το κύμα το τυρρηνικό
στ' αντικρινά τα βράχια, δείξε τη φρο-
νιμάδα σου,
στράγγιζε τα κρασιά σου·
κι αφού η ζωή είναι λίγη, κλάδευε τη μα-
κρινή ελπίδα.
Όσο μιλάμε, θα 'χει πετάξει πια ο φθονε-
ρός ο χρόνος.
Απόλαυσε το σήμερα και δείξε -όσο το δυνατόν-
λιγότερη εμπιστοσύνη στο αύριο.

Σελίδα τέταρα

Σχόλια

Ο ποιητής μια χειμωνιάτικη μέρα βρίσκεται σε κάποια ακτή της τυρρηνικής θάλασσας, προφανώς φιλοξενούμενος της αγαπημένης του Λευκονόης, στην οποία και απευθύνεται. Την αποτρέπει από την ενασχόλησή της με την αστρολογία (Babylonios numeros: Βαβυλώνιοι υπολογισμοί). Είναι ανόσιο να ζητά κανείς να μάθει τα μελλούμενα. Πρέπει να δείχνει υπομονή στη ζωή της και να μη ζει με το άγχος του χρόνου, που τους είναι γραπτός από τους θεούς. Πρέπει να φαίνεται σοφή, περιορίζοντας τη μακρινή ελπίδα. Ο χρόνος είναι φθονερός· με το βιαστικό του πέρασμα συντομεύει όλο και περισσότερο τις χαρές της ζωής. Της συστήνει να απολαμβάνει το παρόν: Carpe diem. Το γνωμικό αυτό του Ορατίου απηχεί το επικούρειο «Καρπίζεσθαι χρόνον». Έπίκουρος, Έπιστολαί, 3, 126: Όσπερ δέ σιτίον, ού τό πλεϊον πάντως αλλά τό ήδιον αίρειται, ούτω και χρόνον ού τόν μήκιστον αλλά τόν ήδιστον καρπίζεται: Όπως ακριβώς κάποιος προτιμά όχι την ποσότητα αλλά την ποιότητα στην παραγωγή σταριού, έτσι απολαμβάνει όχι τόσο τη μακροζωία αλλά την ευτυχία.

Quintus Horatius Flaccus

Το αύριο δεν ανήκει στους ανθρώπους. Η δυσπιστία του ποιητή για το μέλλον, που συχνά τονίζεται στη Ωδές του, έχει επικούρειες ρίζες: Έπίκουρος, Έπιστολαί, 3, 127: Μνημονευτέον δέ ως τό μέλλον ούτε ήμέτερον ούτε πάντως ούχ ήμέτερον, ίνα μη πάντως προσμένωμεν ως έσόμενον μήτε άπελπίζωμεν ως πάντως ούκ έσόμενον: Ας τονιστεί πως το μέλλον ούτε μας ανήκει ούτε δε μας ανήκει· έτσι, ας μην προσμένουμε ότι θα γίνει κάτι ούτε να απελπιζόμαστε αν κάτι δε συμβεί.

Η φιλοσοφική αυτή θεώρηση και η πρόταση του Ορατίου περί ζωής καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρη σήμερα, αν λάβει κανείς υπόψη του πόσοι άνθρωποι, προσπαθώντας να διερευνήσουν το μέλλον τους, πέφτουν θύματα επιτηδείων αστρολόγων, μέντιουμ και λοιπών

Μ
Α
Θ
Α
Ι
Ν
Ο
Υ
Μ
Ε

απατεώνων. Αφετέρου, πόσοι από άγχος και αγωνία για το αύριο επιδίδονται σ' έναν αγώνα δρόμου, προκειμένου να διασφαλίσουν το μέλλον τους, χάνοντας όμως την ποιότητα της ζωής τους στο σήμερα.

Βιογραφικά στοιχεία

Quintus Horatius Flaccus

Βενουσία 65 π.Χ. - Ρώμη 8 π.Χ.

Λατίνος ποιητής. Γιος ενός απελεύθερου, έλαβε μόρφωση αντάξια ενός ευγενούς και στέρεη ηθική αγωγή. Ξεκίνησε από τη Ρώμη, ήρθε σε επαφή με τους επικούρειους κύκλους της Καμπανίας και αργότερα πήγε στην Αθήνα, για να συνεχίσει τις σπουδές του. Μετά το θάνατο του Καίσαρα κατατάχθηκε στον στρατό των τυραννοκτόνων, και πολέμησε με τον βαθμό του χιλίαρχου. Η ήττα των δημοκρατικών και μια προσωπική του ατυχία (εγκατέλειψε την ασπίδα του στο πεδίο της μάχης)

Ρημάδεψαν τη ζωή και την ψυχολογία του. Αφού έχασε το μικρό του κτήμα και εργάστηκε ως γραφέας. Προσπάθησε από κει και πέρα να ρυθμίσει το βίο του σύμφωνα με τις υποδείξεις των φιλοσόφων, όχι μόνο των επικούρειων, αλλά κάθε ρεύματος. Γνωρίστηκε με τον Μαικήνα και συνδέθηκαν με στενή φιλία. Χάρη σ' αυτόν απέκτησε ένα κτήμα στη Σαβίνη, όπου αποσυρόταν, παρακολουθώντας όμως τις εξελίξεις στη Ρώμη. Προστατευόμενος του αυτοκράτορα Αυγούστου, αρνήθηκε επίσημα αξιώματα και να αφιέρωσε τον ελεύθερο χρόνο του στη φιλοσοφία και στην ποίηση. Πέρασαν πολλές γυναίκες από τη ζωή του, χωρίς όμως να έχει συγκλονιστικά πάθη. Η άσκηση της σύνεσης και η επίμονη αναζήτηση της επικούρειας αταραξίας έκαναν τον Οράτιο έναν φαινομενικά γαλήνιο άνθρωπο, χωρίς ωστόσο να αποκοιμήσουν τελείως τις ανησυχίες του.

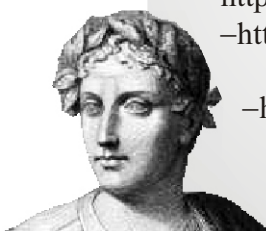
Quintus Horatius Flaccus

Έργα

Επωδές (Epodon Liber): περιέχουν προσωπικές επιθέσεις, πολιτικές και φιλολογικές, κατά το πρότυπο του Αρχίλοχου και του Ιπώνακτα. **Σάτιρες (Satyrae)**, 18 συνθέσεις σε 2 βιβλία): εδώ αποκαλύπτεται η ιδιοσυγκρασία του, εύθικτη, αγαθή, έντονα δηκτική, ανίκανη όμως για ανηλεείς επιθέσεις. Προσφέρει έτσι πολυεδρικά μια πιστή εικόνα του εαυτού του. **Ωδές (Carmina)** σε τέσσερα βιβλία. Δύο είναι οι πηγές της έμπνευσής του: η πολιτικο-εγκωμιαστική και η φιλική-ερωτική. Γενικά υμνεί τα ηθικοπολιτικά ιδεώδη του Αυγούστου, τα κατορθώματα της αυτοκρατορικής οικογένειας και καταλήγει στην κολακεία. Πιο αξιόλογα είναι τα λυρικά του ποιήματα, που μοιάζουν με παραλλαγές ενός και μόνο μουσικού θέματος. Σ' αυτά ο πόνος της ζωής μετριάζεται με το **carpe diem** (απόλαυσε την κάθε ημέρα σου). Φανερές είναι στην ποίησή του οι επιδράσεις από τον Αλκαίο και τη Σαπφώ μέχρι τον Καλλίμαχο και τους «νέους ποιητές». **Επιστολές (Epistulae)**, έργο της ωριμότητάς του, σε 2 βιβλία, που διακρίνεται από αντιλυρισμό και ηθικολογική διάθεση. Κάθε επιστολή είναι αφιερωμένη σε ένα φίλο και αποκαλύπτει έντονη συναισθηματικότητα. ✍

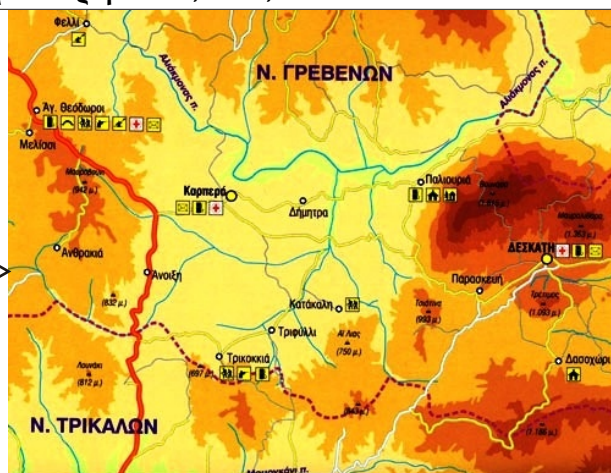
Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

- Γιαννακόπουλος Παναγιώτης, Λεξικόν Ορατίου: Πλήρες λεξικόν των ωδών, των επωδών και του carmen saeculare, εκδ. Παπαδήμας, 1974, σελ. 85.
- Γρόλλιος Κωνσταντίνος, Οι Ωδές Ι: Ερμηνευτική έκδοση (Κείμενο, μετάφραση, σχόλια, ερμηνεία), εκδ. Εστία, 1996, σελ. 428.
- Μπάλλας Αλέξανδρος, Ορατίου ωδές Ι, ΙΙ, εκδ. Παπαδήμας, 1987, σελ. 176.
- <http://www.kirjasto.sci.fi/horatius.htm>
- <http://www.library.rdg.ac.uk/colls/special/exhibitions/classics/horace.html>
- <http://www.merriampark.com/horace.htm>
- http://www.theatredatabase.com/ancient/horace_001.html

Ο τόπος μας

Από το βιβλίο: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Γρεβενών, Τουριστικός Οδηγός Νομού Γρεβενών, εκδ. Αναπτυξιακή Νομού Γρεβενών, 2002, σελ. 227-234.

Χρήσιμο θεωρούμε καταρχάς να συστηθούμε, να σας δείξουμε τον τόπο που ζούμε και κινούμαστε.

Καρπερό

Πάνω στο δρόμο Γρεβενών -Δεσκάτης και σε υψόμετρο 490 μέτρα συναντάμε την κοινότητα Καρπερού (Δημηνίτσα), έδρα του Δήμου Χασίων. Σ' αυτήν υπάγεται ο οικισμός Δήμητρα ή Αράπι. Πρόκειται για δύο από τα πιο μεγάλα και ζωντανά χωριά της περιοχής, απλωμένα στον κάμπο. Στο Καρπερό ζούνε 1.250 άνθρωποι, που αυξάνονται κατά 100 το καλοκαίρι. Στην πλειοψηφία τους ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Σύμφωνα με διηγήσεις, στην Τουρκοκρατία το Καρπερό διετέλεσε κεφαλοχώρι, ενώ η Δήμητρα υπήρξε τσιφλίκι Τούρκων Μπέηδων. Το 1924 και τα δύο χωριά κατοικήθηκαν από πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και του Πόντου.

Μεταξύ των χωριών Καρπερού και Δήμητρας το 1854 έγινε η μάχη της Δημηνίτσας, όπου ο Θεόδωρος Ζιάκας νίκησε τους Γιουρούκους Τούρκους, παίρνοντας εκδίκηση για τη σφαγή

Βλάχων κτηνοτρόφων στην περιοχή.

1 χιλιόμετρο βόρεια του Καρπερού ρέει ο ποταμός Αλιάκμονας. Για αρδευτικούς λόγους 2 χιλιόμετρα πιο πάνω σχηματίστηκε φράγμα, με αποτέλεσμα την ύπαρξη τεχνητής λίμνης. Βόρεια του Καρπερού εκτείνεται δάσος βελανιδιάς, ενώ δίπλα στη Δήμητρα υπάρχει πάρκο αναψυχής 30 στρέμματα διαμορφωμένο από τον Πολιτιστικό σύλλογο του οικισμού σε συνεργασία με το Δασαρχείο Γρεβενών. Επίσης, εξωραϊσμένος από το Δασαρχείο χώρος υπάρχει 2 χιλιόμετρα νότια της Δήμητρας, όπου ο

Δήμητρα

ταξιδιώτης μπορεί να ξεδιψάσει από τα νερά της πηγής του Αγίου Αθανασίου. Στο σημείο αυτό γιορτάζουν οι κάτοικοι της περιοχής την Πρωτομαγιά. Πόλο έλξης για τους κουρασμένους περιηγητές αποτελεί η πηγή «Μουσταφά» στη διασταύρωση των δρόμων Γρεβενών-Καλαμπάκας και Γρεβενών-Δεσκάτης.

Αξιόλογα θρησκευτικά μνημεία αποτελούν οι εκκλησίες των Αγίου Αθανασίου, Παμμεγίστων Ταξιαρχών, Αγίας Τριάδας και στη Δήμητρα του Αγίου Γεωργίου. Ο δραστήριος Πολιτιστικός Σύλλογος Δήμητρας αναβιώνει τα έθιμα των Χριστουγέννων, τα Κάλαντα, την περιφορά του Εμβαπτιζόμενου Σταυρού, συνδιοργανώνει με την κοινότητα Καρπερού την εκδήλωση στη μνήμη των θυμάτων της Κατοχής στις 10/2, οργανώνει τον Καρνάβαλο και τους Φανούς τις Απόκριες, τα «Κούλουμα» την Καθαρά Δευτέρα, καθώς και τις πενήήμερες

Z
O
Y
M
E

Αεροφωτογραφία του Καρπερού

Μετακαπνικές Πολιτιστικές εκδηλώσεις στα τέλη Αυγούστου και τις αρχές Σεπτεμβρίου, που είναι αφιερωμένες στους νέους και την ιστορία του ποντιακού ελληνισμού. Χορευτικά και μουσικά συγκροτήματα έρχονται τότε από την ευρύτερη περιοχή και από πιο μακρινά μέρη.

Το πανηγύρι στη Δήμητρα την ημέρα της γιορτής του Αγίου Γεωργίου και στο Καρπερό του Αγίου Πνεύματος ενισχύει το εορταστικό κλίμα. Στις 16-19/8 επίσης στο Καρπερό διεξάγεται εμποροπανήγυρη, όπου στήνονται παράγκες από μικροπωλητές και καταστηματαρχες και μαζεύεται πλήθος κόσμου από τις γύρω περιοχές. Αξίζει επίσης να απολαύσει κανείς το χορό των γερόντων στην πλατεία της Δήμητρας, το απόγευμα του Δεκαπενταύγουστου, στον οποίο αργότερα μπαίνουν και οι νεότεροι και ακολουθεί ένα πραγματικό ξεφάντωμα, με παραδοσιακή μουσική και φαγοπότι.

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ την πηγή του Αγίου Αθανασίου, την πηγή «Μουσταφά» και την εκκλησία του Αγίου Αθανασίου. **ΑΓΟΡΑΣΤΕ** αγροτικά προϊόντα. **ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ** ψάρια, γίδα βραστή, κοκορέτσι. **ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ** τις Μετακαπνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις στα τέλη Αυγούστου και το χορό του Δεκαπενταύγουστου στη Δήμητρα.

Παλιουριά (Ζυμιάτσι)

Εκκλησία στην Παλιουριά

Η Παλιουριά του Δήμου Δεσκάτης σχηματίστηκε από τη συνένωση 9 οικισμών της γύρω περιοχής κατά την Τουρκοκρατία, για να

προφυλαχθούν οι κάτοικοί τους από την επίθεση των Τούρκων. Έως το 1927 το χωριό κατοικούνταν από ντόπιους, ενώ μετά ήρθαν πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο. Βρίσκεται 14 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Δεσκάτης και 47 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά των Γρεβενών. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο 480 μέτρα και η κύρια ασχολία των κατοίκων, 350 το χειμώνα και 400 το καλοκαίρι, είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία. Ο Αλιάκμονας περνά μόλις 2,5 χιλιόμετρα βόρεια της Παλιουριάς. Ο ταξιδιώτης θα χαρεί τη φύση στη θέση «Ξηρολίμνη» του όρους Βουνάσα 4 χιλιόμετρα ανατολικά. Το μεγάλο ελατόδασος σε συνδυασμό με τα πλούσια νερά και τη βρύση που υπάρχει εκεί, προσφέρουν ένα θέαμα μοναδικό.

Η θέα από την κορυφή της Βουνάσας (1.528 μέτρα) είναι απολαυστική. Εκεί βρίσκεται το Μοναστήρι της Ευαγγελίστριας, ένα σπουδαίο θρησκευτικό μνημείο που ανάγεται χρονικά στο 13^ο-15^ο αι. Διατηρείται σε καλή κατάσταση, διαθέτει βιβλιοθήκη και διασώζει ξυλόγλυπτο τέμπλο και αγιογραφίες των 16^{ου}-17^{ου} αι.

Όμορφες και παλιές εκκλησίες υπάρχουν γύρω από την Παλιουριά. Η Αγία Τριάδα 500 μέτρα βορειοανατολικά, ο Άγιος Γεώργιος 1 χιλιόμετρο νοτιοανατολικά, η Αγία Παρασκευή στην ίδια θέση και η Αγία Κυριακή 1,5 χιλιόμετρο δυτικά, διασώζουν τοιχογραφίες και εικόνες. Η εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής μέσα στην κοινότητα είναι χαρακτηρισμένο αρχαιολογικό μνημείο. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος διοργανώνει διάφορες εκδηλώσεις και χοροεσπερίδες, ενώ παράλληλα αναβιώνει και τοπικά έθιμα.

ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ κεμπάπ. **ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ** το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας στη Βουνάσα και την εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής στην Παλιουριά. **ΕΠΙΔΟΘΕΙΤΕ ΣΕ** πεζοπορία ως την κορυφή της Βουνάσας, καθώς και στη γύρω περιοχή. **ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ** το πανηγύρι στις 26/10.

Κατάκαλη

Γεωργοκτηνοτροφική κοινότητα, όπου κατοικούν γύρω στους 250 Χασιώτες της περιοχής Φιλουριάς. Σε έγγραφο της Μονής Ζάβορδας αναφέρεται ως Κατακαλού. Βρίσκεται 9 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά του Καρπερού, σε υψόμετρο 540 μέτρα και ανήκει στο Δήμο Χασίων. Δύο μικρά ποτάμια ρέουν εδώ. Η Ποταμιά μήκους 15 χιλιομέτρων, που ενώνεται με τη Σιούτσα και χύνονται κατόπιν αμφότερα στον Αλιάκμονα και η «Καραβίδα» μήκους 15 χιλιομέτρων, που πηγάζει από την περιοχή του Γηλόφου. Εκεί υπάρχουν μικροκαταρράκτες και ένα μικρό τεχνητό γεώφραγμα, που δημιούργησε τεχνητή λίμνη βάθους περίπου 20 μέτρων, όπου διαβιούν κεφάλια, μπράνες και είδη πάπιας.

Σιούτσα

Εντυπωσιακή είναι η διαδρομή προς την Κατάκαλη με τις απλωμένες γεωργικές καλλιέργειες. Πολύ ωραία θέα προς την περιοχή Φιλουριάς, Βουνάσας και Χασιών έχει κάποιος από την κορυφή του Προφήτη Ηλία (700 μέτρα), 2 χιλιόμετρα νότια. Μέσω δασόδρομων μπορεί να διασχίσει κανείς το πανέμορφο δρυόδασος, που καλύπτει τη γύρω περιοχή. Οι κάτοικοι της Κατάκαλης ονομάζουν την πηγή Σιούτσα «Φλεγόμενο νερό», γιατί μαζί με το νερό της αναδύεται και αέριο που φλέγεται.

Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου (1600), με την αρχιτεκτονική της μορφή, τις παλιές τοιχογραφίες και τις εικόνες παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον. Επίσης, στην «Καραβίδα» σώζονται τα ερείπια από το νερόμυλο του Φασούλα, που χτίστηκε γύρω στο '30 και στη «Σιούτσα» από τον παλιότερο νερόμυλο του Λιόλιου. Στην πλατεία της κοινότητας μπορεί κανείς να δροισιστεί στην όμορφη «βρύση Μαρμαριά», που κατασκευάστηκε το 1960. Το βράδυ στις 23/4 στα καφενεία της Κατάκαλης πραγματοποιείται ωραίο πανηγύρι υπό τη συνοδεία δημοτικής ορχήστρας. Το πρωί της ίδιας ημέρας μετά τη λειτουργία στην ομώνυμη εκκλησία, ακολουθούν χοροί και τραγούδια γύρω απ' αυτή.

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ την πηγή Σιούτσα, την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, την κορυφή του Προφήτη Ηλία. **ΕΠΙΔΟΘΕΙΤΕ ΣΕ** πεζοπορία στα δρυοδάση της περιοχής. **ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ** το πανηγύρι στις 23/4.

Τρικοκκιά (Τσαπουρνιά)

Η Τρικοκκιά ιδρύθηκε το 1860, όταν οι Χασιώτες της περιοχής έφυγαν από τους οικισμούς Καλαπόδι, 6 χιλιόμετρα βορειοανατολικά, Παλιοχώρια, 1 χιλιόμετρο βορειοανατολικά και Βαλάνι, 3 χιλιόμετρα νότια. Σήμερα η πλειοψηφία των κατοίκων κατάγεται από την Ήπειρο, απ' όπου ήρθαν γύρω στο 1900. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο 480 μέτρων, στα όρια του Νομού Γρεβενών με το Νομό Τρικάλων και ανήκει στο Δήμο Χασιών. Εδώ ζουν 600 περίπου άτομα (700 το καλοκαίρι), οι περισσότεροι γεωργοί και κτηνοτρόφοι.

Τριφύλλι

Στην κοινότητα Τρικοκκιάς ανήκουν οι οικισμοί Άνοιξη (Γρηά και Γκρέους) και Τριφύλλι (Σίντζα). Στο Τριφύλλι ζουν Χασιώτες και στην Άνοιξη οι περισσότεροι είναι Πόντιοι, που ήρθαν με την ανταλλαγή των πληθυσμών. Η παράδοση αναφέρει πως πριν το 1922, 3 χιλιόμετρα δυτικά υπήρχε ο οικισμός «Καλύβια», όπου ζούσαν οι κολίγοι που δουλεύανε στο τσιφλίκι του Αγά της περιοχής και οι οποίοι μετοίκησαν στη θέση «Αϊ-Λιας», όταν ήρθαν οι Πόντιοι. Ο οικισμός εκείνος κήκε από τους Ιταλούς και οι κάτοικοί του μετακινήθηκαν τότε στη θέση «Άγιος Δημήτριος» δημιουργώντας ένα νέο οικισμό, που κήκε από τους Γερμανούς. Μετά από το γεγονός αυτό μετακινήθηκαν στη σημερινή θέση και το 1964 ο οικισμός ονομάστηκε «Άνοιξη».

Άνοιξη

Εξαιρετικό ενδιαφέρον στην κοινότητα της Τρικοκκιάς παρουσιάζει η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στη θέση Καλαπόδι, η οποία διαθέτει και ξενώνα. Το τέμπλο της φιλοτεχνήθηκε από Δεσκατιώτες το 1901. Μια παλιά εικόνα της Αγίας Παρασκευής φυλάσσεται σήμερα στην εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, επειδή έγινε απόπειρα κλοπής. Θρύλος αναφέρει πως παλιά, όταν γινόταν το έθιμο της «Διάκλισης», εμφανιζόταν εκεί ένα ελάφι, το οποίο προσκυνούσε και ξεκουραζόταν. Μετά οι κάτοικοι του χωριού το έσφαζαν και το έτρωγαν. Κάποια φορά το ελάφι άργησε να έρθει, δεν πρόλαβε να ξεκουραστεί και οι πιστοί το έσφαξαν, πριν προσκυνήσει. Από τότε δεν ξαναφάνηκε. Η εκκλησία φημίζεται για τις θαυματουργικές της ιδιότητες, γι' αυτό και μαζεύεται εκεί πλήθος κόσμος. Η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, βασιλική με γυναικωνίτη, χτίστηκε με την ίδρυση του χωριού και σώζονται αγιογραφίες, εικόνες και ξυλόγλυπτο τέμπλο. Αξιόλογη είναι και η παλιά εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, 1 χιλιόμετρο ανατολικά της Άνοιξης, εικόνες της οποίας φυλάσσονται στην εκκλησία του Αγίου

Νικολάου. 4 χιλιόμετρα δυτικά της Άνοιξης συναντάμε την εκκλησία του Αϊ-Λια. Στο ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (1700) στο Τριφύλλι στη θέση «Βαλάνι», ξαναχτίζονται κάποια χαγάτια, που υπήρχαν γύρω απ' αυτόν. Στην εκκλησία σώζονται παλιές τοιχογραφίες, τμήμα του τέμπλου και της οροφής. Στην ίδια θέση βρίσκεται η μεταγενέστερη εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Μέσα στο Τριφύλλι μπορεί κανείς να επισκεφθεί την άριστα διατηρούμενη εκκλησία των Αγίων Χαραλάμπους & Κωνσταντίνου και Ελένης.

Οι πέτρινες βρύσες είναι πραγματικά στολίδια και προκαλούν το θαυμασμό των επισκεπτών. Στην Τρικοκκιά η βρύση «Παναγιά» χτίστηκε γύρω στο 1940 και η «Σταμάτω», στην είσοδο του χωριού, λίγο νωρίτερα. Στην Άνοιξη υπάρχουν 4 βρύσες, εκ των οποίων οι δύο κατασκευάστηκαν με λαξευτή πέτρα το '22 και το '50 αντίστοιχα. Απ' αυτές γινόταν παλιά η ύδρευση του οικισμού. Οι άλλες δύο βρίσκονται στον κεντρικό δρόμο και είναι σύγχρονες. Το νερό τους έρχεται από μια παλιά βρύση στον Προφήτη Ηλία. Στη θέση «Κούγκι» 1-1,5 χιλιόμετρο βόρεια της Άνοιξης, υπάρχει τσιμεντένια βρύση του '64. Τέλος, στο νότιο άκρο του Τριφυλλίου υπάρχει ο «Γελαδόσταλος», παλιά πέτρινη βρύση, που ο θρύλος θέλει οι γυναίκες που πίνουν νερό απ' αυτή να μένουν έγκυες.

Εκπληκτική είναι η φύση γύρω από την κοινότητα της Τρικοκκιάς και τους οικισμούς της. Το δρόμο Τρικοκκιάς-Τριφυλλίου παισιώνουν δενδροστοιχιές πλατάνων. Στη διαδρομή από Γρεβενά προς Τριφύλλι-Τρικοκκιά οι γεωργικές καλλιέργειες (σιτηρά, αραβοσιτώνες) εναλλάσσονται με δασοσκεπείς εκτάσεις, δημιουργώντας έτσι ένα μοναδικό συνδυασμό. Στο βάθος διαγράφονται η Βουνάσα και τα βουνά των Χασίων. Από την κορυφή «Αϊ-Λιας» (750 μέτρα) 4 χιλιόμετρα δυτικά της Άνοιξης, είναι εκπληκτική η θέα προς Καρπερό και Βέντζια. Δάση με δρύες, σφενδάμια, γαύρο και φράξο απλώνονται σ' ολόκληρη την κοινότητα Τρικοκκιάς. Εξίσου ωραίο είναι το τοπίο από την κορυφή «Ντούρος» (650 μέτρα) 2 χιλιόμετρα δυτικά, με θέα προς Αγιοφύλλο, Καρπερό και Τριφύλλι. Επίσης, στο ψηλότερο σημείο της Τρικοκκιάς, όπου βρίσκεται η εκκλησία του χωριού, υπάρχουν πεύκα και η θέα προς Βέντζια και Βουνάσα είναι απολαυστική. Προς τα ίδια βουνά βλέπει

κάποιος και από την εκκλησία της Παναγίας Τριφυλλίου, ενώ από τη θέση «Βαλάνια» αγναντεύει τα Χάσια και τα Αντιχάσια. Εκεί, μέσα στο δρυόδασος, υπάρχει κατάλληλος χώρος για πικ-νικ. Επίσης, στο δρόμο προς τα «Βαλάνια» σχηματίζονται μικροί καταρράκτες στη θέση «Σουρβάλα», μέσα σε δάσος με δρύες, σφενδάμια και πλατάνια.

Το ρέμα «Σιούτσα», το κύριο ρέμα της περιοχής Φιλουριάς, περνά από την περιφέρεια των τριών οικισμών. Πηγάζει από την Ανθρακιά, το Διάκο και την Άνοιξη και καταλήγει στον Αλιάκμονα. Σ' αυτό χύνεται η «Ποταμιά», ενώ παραποτάμια υπάρχουν πλατάνια και ιτιές. Στη διάρκεια του χειμώνα ζουν και κάποια είδη πάπιας. Επίσης, στη θέση «Βαρκά» 1,5 χιλιόμετρο βορειοανατολικά της Άνοιξης, λόγω γεωφράγματος έχει δημιουργηθεί τεχνητή λίμνη, βάθους 17 μέτρων. Στο δρόμο από το Τριφύλλι προς το «Βαλάνι» συναντάμε την πηγή «Αγιονέρια», της οποίας το νερό πιστεύεται ότι έχει θεραπευτικές-ιαματικές ιδιότητες, κυρίως για δερματικές παθήσεις. Ωραίο νερό θα βρείτε και στην πηγή «Κρούβρυση» 1,5 χιλιόμετρο δυτικά της Τρικοκκιάς.

Στις 25/7 το βράδυ, παραμονή της γιορτής της Αγίας Παρασκευής, γίνεται εσπερινός στο ναό και στον ξενώνα διανυκτερεύουν αρκετοί επισκέπτες. Ακολουθεί χορός με συνοδεία μουσικών οργάνων. Η Τρικοκκιά και το Τριφύλλι είναι πολύ ζωντανοί οικισμοί. Εκεί την Πρωτοχρονιά αναβιώνουν τα Ρογκατσάρια και τις Απόκριες ο Φανός. Ξεχωριστό ακόμα είναι το πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου στα χωριά. Το κάθε χωριό εκκλησιάζεται στη δική του αφιερωμένη στην Παναγία εκκλησία, ενώ το βράδυ στις 15-16/8 γίνεται γλέντι στις πλατείες με παραδοσιακή μουσική και χορό.

ΑΓΟΡΑΣΤΕ τυροκομικά προϊόντα, φέτα και τραχανά. **ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ** την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στη θέση Καλαπόδι κοντά στην Τρικοκκιά, την εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Τρικοκκιά και τις εκκλησίες των Αγίων Δημητρίου και Αϊ-Λια στην Άνοιξη. **ΕΠΙΔΟΘΕΙΤΕ ΣΕ** πεζοπορία στη γύρω περιοχή και κυνήγι στις επιτρεπόμενες δασοσκεπείς εκτάσεις. **ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ** τη γιορτή της Αγίας Παρασκευής στην Τρικοκκιά και το πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου στην Τρικοκκιά και το Τριφύλλι. ✎

Η συμβίωση σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία
Παναγιώτα Μωυσιάδου, Ελίζα Ντρούγια, Δέσποινα Φουντουκίδου - Γ' Λυκείου
Με το συντονισμό του καθηγητή Σπυρίδωνος Βλιώρα - Φιλολόγου

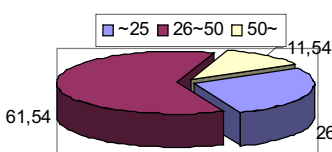
Στα πλαίσια του διαγωνισμού που προκήρυξε το Δίκτυο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού με θέμα «Η συμβίωση σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία», το Ενιαίο Λύκειο Καρπερού συμμετείχε διεξάγοντας μια σχετική έρευνα. Συμμετείχαν 3 μαθήτριες από τις 4 που αρχικά εκδήλωσαν ενδιαφέρον, οι: **Παναγιώτα Μωυσιάδου, Ελίζα Ντρούγια, Δέσποινα Φουντουκίδου** (όλες Γ' Λυκείου). Υπεύθυνος καθηγητής και συντονιστής της όλης προσπάθειας ανέλαβε ο Σπυρίδων Βλιώρας-Φιλολόγος.

Κίνητρό μας στην όλη ερευνητική και συνθετική προσπάθεια ήταν η αγάπη για το συνάνθρωπο και τα ανθρωπιστικά αισθήματα προς όλους τους συνανθρώπους μας, οιασδήποτε φυλής, εθνότητας, φύλου ή μορφωτικού επιπέδου κι αν είναι. Το ενδιαφέρον -και η απορία συγχρόνως- ήταν να μάθουμε κατά πόσο μπορούμε να συμβιώσουμε σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία -όπως τείνει να γίνει η ελληνική- στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Ενδιαφερόμαστε ακόμα να μάθουμε τη γνώμη των συμπολιτών μας πάνω στα ζητήματα αυτά. Τους σχετικούς προβληματισμούς και ανησυχίες τα συζητάμε συχνά στο σχολείο. Θελήσαμε όμως να δούμε και τη γνώμη της τοπικής κοινωνίας.

Έρευνα

Η έρευνα διεξήχθη το δίμηνο Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2005 στην περιοχή του **Δήμου Χασίων** στο **Νομό Γρεβενών** καθώς και (δευτερευόντως) στο **Δήμο Καλαμπάκας του νομού Τρικάλων**. Οι μαθήτριες έδιναν σε όσους το επιθυμούσαν το ερωτηματολόγιο που παρατίθεται παρακάτω και ζητούσαν να απαντήσουν **-ανώνυμα** εννοείται- στις σχετικές ερωτήσεις. Δε δέχθηκαν όλοι να απαντήσουν. Από τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια που λάβαμε (26 τελικά, γιατί μια μαθήτρια δεν παρέδωσε την εργασία της εγκαίρως), προκύπτουν τα παρακάτω **στοιχεία**:

α) Ατομικά στοιχεία

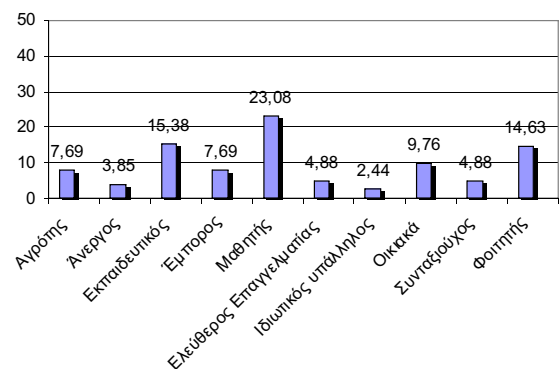
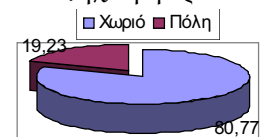
-Η **πλειοψηφία** (61,54%) των ερωτώμενων που δέχτηκαν να απαντήσουν ήταν από **26-50 ετών**,

προέρχονται δηλαδή από τα **μεσαία ηλικιακά στρώματα**. Δυστυχώς δε δέχθηκαν πολλοί ηλικιωμένοι ν' απαντήσουν (11,54%).

-Η **συντριπτική πλειοψηφία (80,77%)** των ατόμων που απάντησαν ήταν **γυναίκες**. Δυστυχώς πολλοί άντρες δε δέχτηκαν ν' απαντήσουν. Ίσως έπαιξε ρόλο και το ότι μαθήτριες ήταν αυτές που διεξήγαγαν την έρευνα.

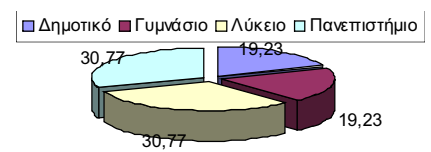

-Φυσικό είναι στην περιοχή που διεξήχθη η έρευνα (Δήμος Χασίων Νομού Γρεβενών κυρίως και δευτερευόντως Δήμος Καλαμπάκας) το **80,77%** των απαντήσεων να προέρχεται από κατοίκους **χωριών**. Το 19,23 ήταν από την Καλαμπάκα (Κωμόπολη).

-Ένα ποσοστό 37,71% των ερωτηθέντων ήταν (συμ)**μαθητές ή φοιτητές**. Μεγάλο ποσοστό αντιστοιχεί στους **καθηγητές** (15,38%), ενώ από τα υπόλοιπα ξεχωρίζουν οι **ανεπαγγελλτες** γυναίκες και οι **αγρότες** ή οι **έμποροι** αγροτικών κυρίως ειδών.

-Το 38,46 των ερωτηθέντων είχαν τελειώσει το δημοτικό ή το

Ερωτηματολόγιο

α) Ατομικά στοιχεία

Ηλικία: -25□, 26-50□, 50-□. Φύλο: Άνδρας□, Γυναίκα□. Κατοικία (πόλη ή χωριό)... Εργασία:... Μορφωτικό επίπεδο: Δημοτικό□, Γυμνάσιο□, Λύκειο□, Πανεπιστήμιο□.

β) Ερωτήσεις

1. Γνωρίζεις παιδιά ή ενηλίκους από άλλες χώρες οι οποίοι έχουν εγκατασταθεί ως μετανάστες στην πατρίδα μας; Ναι□. Όχι□. -(Αν η απάντηση είναι ναι:) Πώς γνωριστήκατε;
2. Συναναστρέφεται παιδιά ή ενηλίκους απ' αυτές τις άλλες χώρες; Ναι□. Όχι□. -(Αν η απάντηση είναι ναι:) Πώς βιώνεις αυτή τη σχέση; -(Αν η απάντηση είναι όχι:) Θα επιθυμούσες να τους συναναστρέφεται ή όχι και γιατί;
3. Θεωρείς ενδιαφέρον να μαθαίνεις για τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων αυτών; Ναι□. Όχι□. -Γιατί;
4. Θεωρείς θετικό στοιχείο να συμβιώνουν στον ίδιο τόπο άνθρωποι από διαφορετικές χώρες; Ναι□. Όχι□. -Γιατί;
5. Έχεις αναλογιστεί τις δυσκολίες ή τα προβλήματα που συνάντησαν και τους λόγους που τους οδήγησαν στη χώρα μας; Ναι□. Όχι□. -Δυσκολίες / Προβλήματα:... -Λόγοι:...
6. Έχεις συζητήσει τη γνώμη τους για τη χώρα μας; Ναι□. Όχι□. -Ποια είναι αυτή;
7. Είναι θετική για τη χώρα μας η παρουσία τους; Ναι□. Όχι□. -Θετικά στοιχεία:... -Αρνητικά στοιχεία:...
8. Γνωρίζεις αν Έλληνες βρέθηκαν ποτέ στην ανάγκη να ξενιτευτούν για να εργαστούν; Ναι□. Όχι□. -(Αν ναι:) Ανάφερε πότε και για πού.

Σελίδα δέκα

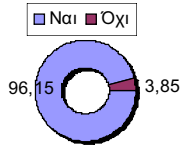
Ε
Ρ
Ε
Υ
Ν
Ο
Υ
Μ
Ε

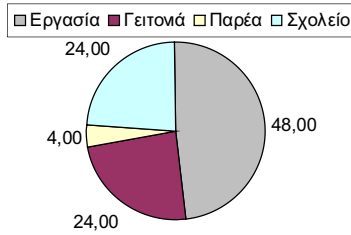
γυμνάσιο ενώ οι περισσότεροι (61,54%) είχαν φοιτήσει σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης.

β) Ερωτήσεις

1)-Ολοι γνωρίζουν παιδιά ή ενηλίκους από άλλες χώρες που εγκαταστάθηκαν ως μετανάστες στη χώρα μας (κυρίως Αλβανικής υπηκοότητας). **Η μία αρνητική απάντηση (3,85%)** -και μάλιστα από εκπαιδευτικό, που πιθανόν να έχει ως μαθητές του και μετανάστες- μάλλον είναι εσκεμμένα αρνητική.

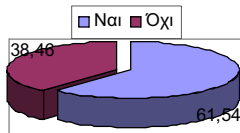

-Οι περισσότεροι ισχυρίζονται πως γνώριστσαν σε **εργασιακό χώρο** (είτε δούλεναν μαζί είτε τους είχαν στη δουλειή τους, κυρίως σε χωράφια) (72%, αν υπολογίσουμε ως εργασιακό χώρο και το σχολείο) ή στη γειτονιά (24%). Δηλαδή ένα ποσοστό 96% αφορά

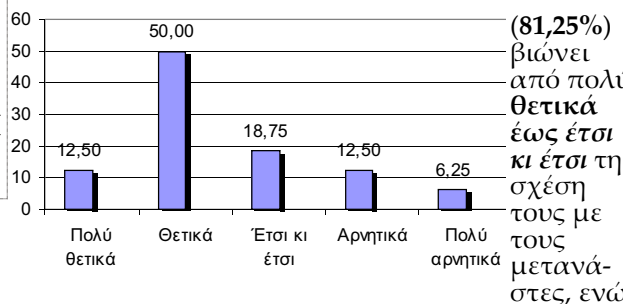
«υποχρεωτική» **συνεύρεση** (δουλειά, σχολείο, γειτονιά) και μόνο ένα ταπεινό 4% υποκρύπτει **προαίρεση** (σε παρέα).

2)-Αρκετοί φανερόνται **δεκτικοί** και δηλώνουν σε ποσοστό 61,54% ότι προχωρούν και στη **συναναστροφή** με μετανάστες, κάποιοι (38,46%) όχι.

Ένα **πολύ μεγάλο ποσοστό**

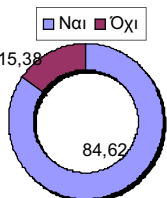
ΕΡΡΑΦΟΝΟΥΜΕ

ένα **μικρό ποσοστό (18,75%)** τους αντιμετωπίζει **αρνητικά** έως **πολύ αρνητικά**, κυρίως άνθρωποι **μεγαλύτερης ηλικίας**. (Η ένδειξη **πολύ αρνητικά** προέρχεται από άτομο άνω από 50 ετών).

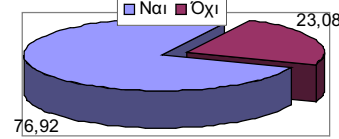
-Από όσους δηλώνουν πως δεν συναναστρέφονται με αλλοδαπούς μετανάστες, οι **μισοί** περίπου δηλώνουν ότι **θα επιθυμούσαν** μια **μελλοντική συναναστροφή** είτε για **ουσιαστικούς λόγους** [ανταλλαγή απόψεων, να γνωρίσω ιδιαιτερότητες, κοινά ενδιαφέροντα, να αποκτήσω περισσότερους φίλους (νέος)] είτε για **μη ουσιαστικούς** [εφόσον δεν εκφράζονται εχθρικά(!)]. Όσοι **επιμένουν να μη θέλουν καμία συναναστροφή** τονίζουν **αρνητικά** κατά τη γνώμη τους **στοιχεία** [κλέβουν, λένε ψέματα, όχι κοινά ενδιαφέροντα].

3)-**Η συντριπτική πλειονότητα** θεωρεί ενδιαφέρον να μαθαίνει για τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων αυτών (**84,62%**) για **λόγους** όπως: να μάθω τα ήθη-έθιμα (26%), νοσοτροπία, κουλτούρα, τρόπο ζωής, πώς ζουν σε άλλες χώρες. Άλλες **ενδιαφέρουσες απαντήσεις:**

διεύρυνση πνευματικών οριζόντων, αναδεικνύονται διαφορές...

4)-76,92% θεωρούν **θετικό στοιχείο** τη συμβίωση με ανθρώπους από άλλη χώρα. Οι **λόγοι** που επικαλούνται: **Δεν έχουν να χωρίσουν τίποτα, δε διαφέρουν, γόνιμη αφομοίωση στοιχείων, ο πλανήτης για όλους φτιάχτηκε(!), επικοινωνία, ανταλλαγή απόψεων... Αλλά και: αποτελούν φθινό εργατικό δυναμικό(!).** Το **23,08** των απαντήσεων (όσων το θεωρούν **αρνητικό στοιχείο**) επικαλούνται **τα εξής:** **θέλουμε την ηρεμία μας, είναι διαφορετικοί, δεν υπάρχουν κοινά, αλλοίωση πολιτισμικής κληρονομιάς, είναι ιδιοτελείς, έχουν διαφορετική νοσοτροπία, θρησκεία, τρόπο ζωής...**

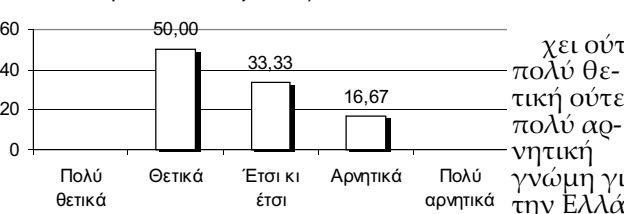

5)-Ολοι σχεδόν (92,31%) έχουν **αναλογιστεί** τις **δυσκολίες, τα προβλήματα** και τους **λόγους μετανάστευσης**. Από τα δύο **όχι**, το ένα προέρχεται από άτομο άνω των 50 ετών. Στις **δυσκολίες** αναφέρονται κυρίως η **ανεργία, η εκμετάλλευση, ο ρατσισμός, η φτώχεια κ.ά.** Οικονομικοί λόγοι και αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης τους οδήγησαν στη χώρα μας. (Για περισσότερα στοιχεία δες το παρόν άρθρο στη σελίδα μας στο Διαδίκτυο).

6)-Οι περισσότεροι (69,23%) απαντούν ότι έχουν συζητήσει τη γνώμη τους για τη χώρα μας, αρκετοί όχι.

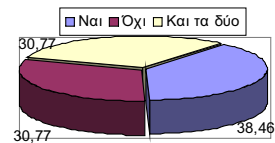
-Κανείς μετανάστης δε φαίνεται να έχει ούτε **πολύ θετική** ούτε **πολύ αρνητική** γνώμη για την Ελλάδα. **Των περισσότερων η γνώμη είναι θετική (50%).**

7)-Οι απαντήσεις στο ερώτημα αν είναι θετική για τη χώρα μας η παρουσία τους είναι **μιορασμένες**. Το **42,31%** θεωρεί ως **θετικό στοιχείο** το ότι αποτελούν (**φθινό**) **εργατικό δυναμικό**, ενώ από τα **αρνητικά** τονίζονται η **εγκληματικότητα** (38,46%, ποσοστό που αυξάνει αν συνυπολογίσουμε τις απαντήσεις που μιλούν για **κλοπές, ναρκωτικά...**) και η **ανεργία** που επιφέρουν στους ντόπιους (15,38%). (Για περισσότερα στοιχεία δες το παρόν άρθρο στη σελίδα μας στο Διαδίκτυο)

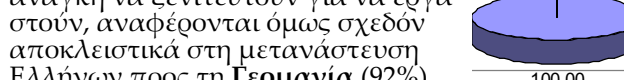

8)-**Ολοι** φαίνεται να γνωρίζουν αν βρέθηκαν ποτέ Έλληνες στην ανάγκη να ξενιτευτούν για να εργαστούν, αναφέρονται όμως σχεδόν αποκλειστικά στη μετανάστευση Ελλήνων προς τη **Γερμανία** (92%) και μάλιστα στις δεκαετίες 50-60 του 20^{ου} αιώνα. Το χρονικό βάθος και τη γεωγραφική έκταση των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Ελλάδα προς άλλες χώρες ούτε φαίνεται να την υποπτεύονται. (βλ. Βιβλιογραφία)

8)-Ολοι φαίνεται να γνωρίζουν αν βρέθηκαν ποτέ Έλληνες στην ανάγκη να ξενιτευτούν για να εργαστούν, αναφέρονται όμως σχεδόν αποκλειστικά στη μετανάστευση Ελλήνων προς τη **Γερμανία** (92%) και μάλιστα στις δεκαετίες 50-60 του 20^{ου} αιώνα. Το χρονικό βάθος και τη γεωγραφική έκταση των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Ελλάδα προς άλλες χώρες ούτε φαίνεται να την υποπτεύονται. (βλ. Βιβλιογραφία)

9)-**Ολοι** φαίνεται να γνωρίζουν αν βρέθηκαν ποτέ Έλληνες στην ανάγκη να ξενιτευτούν για να εργαστούν, αναφέρονται όμως σχεδόν αποκλειστικά στη μετανάστευση Ελλήνων προς τη **Γερμανία** (92%) και μάλιστα στις δεκαετίες 50-60 του 20^{ου} αιώνα. Το χρονικό βάθος και τη γεωγραφική έκταση των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Ελλάδα προς άλλες χώρες ούτε φαίνεται να την υποπτεύονται. (βλ. Βιβλιογραφία)

Σελίδα έντεκα

Συμπεράσματα

Μελετώντας τα στοιχεία της έρευνας μπορούμε να καταλήξουμε σε ορισμένες διαπιστώσεις και συμπεράσματα:

Καταρχάς διαπιστώνουμε ότι η συνύπαρξη στον ίδιο τόπο έλαβε τη μορφή αναγκαστικής συμβίωσης. Τα πολλά λάθη που έγιναν στη μεταναστευτική πολιτική της χώρας μας είχαν ως αποτέλεσμα χιλιάδες μετανάστες να εισέλθουν παράνομα στην Ελλάδα. Η παρανομία αυτή γέννησε πολλά αρνητικά επιφαινόμενα, κι αυτό εξηγεί εν μέρει την αρνητική γνώμη που εκφράζουν κυρίως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ερωτώμενοι. Αντιπαραθέτουν μάλιστα πως: «Όταν εμείς πηγαίναμε στη Γερμανία να δουλέψουμε, ήμασταν νόμιμοι, με όλα τα χαρτιά, και υψιστάμεθα όλους τους ελέγχους απ' το γερμανικό κράτος».

Βλέπουμε λοιπόν πως η αρνητική γνώμη των μεγαλύτερων στην ηλικία είναι κυρίαρχη και δύσκολα αναστρέψιμη, καθότι πιο συντηρητικοί γενικά στις επιλογές τους*. Όλοι όμως, νεότεροι και πιο ηλικιωμένοι αναλογίζονται τις δυσκολίες και τα προβλήματα που πέρασαν οι μετανάστες και εκφράζουν γενικά τη λύπη τους και αρκετοί τη συμπάθειά τους.

Γενικά, οι νεότεροι στην ηλικία (μαθητές, φοιτητές, καθηγητές) φαίνεται να είναι πιο δεκτικοί. Ζουν από πιο κοντά τους μετανάστες, τους συναναστρέφονται πιο εύκολα (κι εδώ υπάρχουν εξαιρέσεις), ενδιαφέρονται να μαθαίνουν για τον τρόπο ζωής άλλων λαών, τα ήθη, τα έθιμά τους, τις συνήθειες, την κουλτούρα τους.

Διαπιστώνουμε ότι η μόρφωση και η γνώση, το ανοικτό πνεύμα και η επαφή με σωστούς όρους είναι καθοριστικοί παράγοντες στην αποδοχή και παραπέρα στη συμβίωση ατόμων με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές.

Σε σχετική έρευνά μας στο διαδίκτυο διαπιστώσαμε ότι οι μετανάστες συνέβαλλαν τα μέγιστα στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, στην τόνωση της παραγωγής, στην έγκαιρη παράδοση των έργων των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά και σε τομείς που δεν είχαμε φανταστεί, όπως η στήριξη των Ασφαλιστικών Ταμείων!

Η εθνοτική και πολιτισμική ετερότητα χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες σε όλο τον κόσμο. Η παγκοσμιοποίηση ανοίγει τα σύνορα και τα προβλήματα μεταφέρονται σε όλα τα κράτη. Μεταφέρονται όμως και οι άνθρωποι, με τις ιδέες, τις απόψεις, τους προβληματισμούς τους, τις αγώνιές τους, τις πολιτισμικές τους ιδιαιτερότητες. Κι εμείς αυτούς βλέπουμε. Αισιόδοξα αντιμετωπίζουμε το μέλλον και πιστεύουμε ότι θα αρθούμε πάνω από τα αρνητικά, τις αντιπαλότητες και θα ζήσουμε, θα συμβιώσουμε καλύτερα σ' ένα καλύτερο κόσμο. Η έρευνα που κάναμε ελπίζουμε να συμβάλλει έστω κι ελάχιστα σ' αυτό. ✍

Βιβλιογραφία-Διαδικτυακές παραπομπές

1. Banks James, Εισαγωγή στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση, εκδ. Παπαζήσης, 2004, σελ. 252.
2. Ignatius David, Η Γερμανία θα ενθαρρύνει τη μετανάστευση, εφ. Τα Νέα, 30/6/2001.
3. Βεντούρα Λίνα, Έλληνες μετανάστες στο Βέλγιο, εκδ. Νεφέλη, 1999, σελ. 342.
4. Βερνίκος Νικόλαος-Δασκαλοπούλου Σοφία, Πολυπολιτισμικότητα: Οι διαστάσεις της πολιτισμικής ταυτότητας, εκδ. Κριτική, 2002, σελ. 492.
5. Δαμηλάκου Μαρία, Έλληνες μετανάστες στην Αργεντινή (1900-1970): Διαδικασίες συγκρότησης και μετασχηματισμοί μιας μεταναστευτικής κοινότητας, εκδ. Εμπορική Τράπεζα, 2004.
6. Ευαγγέλου Ιάσων, Παγκοσμιοποίηση - Πολυπολιτισμικότητα - Φονταμενταλισμός (με απλά λόγια), εκδ. Σάκκουλας, 2002, σελ. 79.
7. Ζαϊμάκης Γιάννης-Καλλιδικάκη Θεανώ, Τοπικός χώρος και πολυπολιτισμικότητα: Σάπες, Θράκη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004, σελ. 352.
8. Καπλάνι Γκαζμέντ, Υπάρχουμε... Συνυπάρχουμε;, εφ. Τα Νέα, 14/9/2004.
9. Καρανασοπούλου Ειρήνη, Η κόβετε τις συντάξεις σας ή νομιμοποιείτε τους λαθρομετανάστες, εφ. Τα Νέα, 29/7/2000.
10. Καρύδης Βασίλης, Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα: Ζητήματα θεωρίας και αντεγκληματικής πολιτικής, εκδ. Παπαζήσης, 1996, σελ. 249.
11. Κατράκης Ανδρέας, Πολιτισμική παγκοσμιοποίηση. Η Ευρώπη μπροστά στην προκλήση της ισλαμικής μετανάστευσης, εκδ. Πληθώρα, σελ. 96.
12. Πάνω από 20 εκατομμύρια οι λαθρομετανάστες στον κόσμο, εφ. Τα Νέα, 21/6/2000.
13. Πελαγίδης Θεόδωρος-Λυμπεράκη Αντιγόνη, Ο φόβος του ξένου στην αγορά εργασίας: Ανοχές και προκαταλήψεις στην ανάπτυξη, εκδ. Πόλις, 2000, σελ. 85.
14. Πεσμαζόγλου Βασίλης, Επιστημονικός αντιρατσισμός, εφ. Τα Νέα, 7/4/2001.
15. Πετρινώτη Ξανθή, Η μετανάστευση προς την Ελλάδα: Μια πρώτη καταγραφή, ταξινόμηση και ανάλυση, εκδ. Οδυσσέας, 1993, σελ. 128.
16. Σαββόπουλος Κώστας-Ταφίλη Βάσω, «Θα είμαστε κι εμείς (οι αλλοδαποί) εκεί», εφ. Ελευθεροτυπία, 7/8/2004.
17. Συλλογικό έργο, Πολιτισμικές ταυτότητες και παγκοσμιοποίηση. Κείμενα συνεδρίου, εκδ. Εκπαιδευτήρια Γείτονα, 2003, σελ. 193.
18. Συλλογικό έργο, Το δημοτικό τραγούδι: Της Ξενιτιάς, εκδ. Εστία, σελ. 320.
19. Σωτήρχου Ιωάννα, Παλιοί μετανάστες, νυν ξενοφοβικοί, εφ. Ελευθεροτυπία, 21/3/2005.
20. Φώτου Γιώτα, Πολυπολιτισμική εκπαιδευτική πραγματικότητα, εκδ. Έλλην, 2002, σελ. 97.

**Ο τόπος μας: Συγκοινωνιακή κατάσταση
Με τη συνδρομή της Βασιλικής Μπουκουβάλα - Β' Λυκείου
(& του Χαράλαμπου Ούρδα - Γ' Λυκείου)**

Η περιοχή που ζούμε και γενικότερα ολόκληρος ο Νομός Γρεβενών κυριαρχείται από πολλούς ορεινούς όγκους καθώς και από μεγάλα ποτάμια και παραπόταμους. Πέρα από το απaráμιλλο φυσικό κάλλος (θετικό στοιχείο), από την αρχαιότητα ήδη, εξαιτίας του γεωγραφικού αυτού ανάγλυφου, η συγκοινωνία και κατ' επέκταση η επικοινωνία των κατοίκων σ' αυτές τις περιοχές ήταν δυσχερής. Ξακουστοί μάστορες έφτιαξαν τα φημισμένα γεφύρια (βλ. Βιβλιογραφία) ενώ οι αγωγάτες και οι κερατζίδες συνέβαλλαν στις μετακινήσεις και την ανταλλαγή προϊόντων.

Σήμερα όμως τα πράγματα έχουν αλλάξει. Αν μείνουμε στα παραδοσιακά γεφύρια και τους αγωγάτες, το χάσαμε το τρένο της ανάπτυξης. Προκειμένου να αναπτυχθεί η περιοχή μας χρειάζεται καταρχάς σωστή συγκοινωνιακή υποδομή. Ένα πρώτο βήμα είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού.

Via Egnatia (Εγνατία Οδός)

Ρωμαϊκή οδός στρατιωτικής και εμπορικής σημασίας, που κατασκευάστηκε κατά τα τέλη του 2ου αι. π.Χ., ενώνοντας τη Δύση με την Ανατολή. Είχε μήκος περίπου 800 χλμ., ξεκινούσε από την Απολλωνία και το Δυρράχιο, στις ακτές της Αδριατικής, διέσχισε τη Μακεδονία και τη Θράκη και έφτανε έως τον ποταμό Έβρο, στα Κύπελα (σημερινά εδάφη της ευρωπαϊκής Τουρκίας). Η οδός αυτή μπορεί να θεωρηθεί προέκταση της Αππίας οδού πέρα από την Αδριατική.

Εγνατία Οδός

Η Εγνατία Οδός είναι ένα από τα μεγαλύτερα έργα οδοποιίας στην Ευρώπη, ένας σύγχρονος κλειστός αυτοκινητόδρομος μήκους 680 χλμ. με συνολικό πλάτος οδοστρώματος 24,5 μ. στο μεγαλύτερο τμήμα του, που ξεκινά από την Ηγουμενίτσα, διασχίζει την Ήπειρο, τη Βόρεια Ελλάδα και καταλήγει στον Έβρο, στα Ελληνοτουρκικά σύνορα. Συνδέεται επίσης, μέσω 9 καθέτων οδικών αξόνων, με την Αλβανία, την ΠΓΔΜ (FYROM), Βουλγαρία και Τουρκία και τροφοδοτείται από 4 λιμάνια και 6 αεροδρόμια.

Εγνατία οδός

Περιέχει πλήθος σηράγγων, γεφυρών και ανισόπεδων κόμβων. Στο κατώφλι του 21ου αιώνα το μεγαλύτερο έργο

οδοποιίας που πραγματοποιείται στον ελλαδικό και ένα από τα μεγαλύτερα στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο είναι η Εγνατία Οδός, που αποτελεί ιστορική συνέχεια της Ρωμαϊκής Εγνατίας Οδού.

«Σιδηροδρομική Εγνατία»

Πέρα από την Εγνατία Οδό, ένα άλλο συγκοινωνιακό έργο πνοής για την περιοχή είναι η λεγόμενη «Σιδηροδρομική Εγνατία».

Σιδηροδρομική γαλαρία έξω από την Καλαμπάκα Αποθήκη με σκουπίδια!

Πρώην σιδηροδρομικός σταθμός Καρπερού

Πρώην σιδηροδρομικός σταθμός Αγιοφύλλου

Παρελθόν

Στο παρελθόν είχε γίνει προσπάθεια να συνδεθεί σιδηροδρομικά η Καλαμπάκα με την Κοζάνη. Οι προσπάθειες είχαν ξεκινήσει πριν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και συνεχίστηκαν μάλιστα από τους Γερμανούς κατακτητές για δική τους εξυπηρέτηση. Μέσα στα δύσκολα όμως χρόνια που ακολούθησαν η προσπάθεια σταμάτησε. Στις φωτογραφίες βλέπουμε μάρτυρες της προσπάθειας αυτής στο Καρπερό, το Αγιοφύλλο και την Καλαμπάκα.

Μέλλον

Διαβάσαμε στις εφημερίδες αλλά και στο www.ose.gr ότι σχεδιάζεται η λεγόμενη "Σιδηροδρομική Εγνατία", που θα περιλαμβάνει τα εξής τμήματα:

Τμήμα	Μήκος	Προϋπολογισμός
Καλαμπάκα-Ηγουμενίτσα	153κλμ	... 1.130.000.000 €
Καλαμπάκα-Κοζάνη	113κλμ	... 389.000.000 €
Αντίρριο-Ιωάννινα	210κλμ	... 776.000.000 €
Ρίο-Πάτρα-Καλαμάτα	265κλμ	... 415.000.000 €
ΣΥΝΟΛΟ:	741κλμ	... 2.710.000.000 €

Ο σιδηροδρομικός αυτός άξονας, που θα περνάει κι από την περιοχή μας, θα συμβάλλει ουσιαστικά στην οικονομική και γενικότερη ανάπτυξη της Δυτικής Ελλάδας αλλά και ευρύτερα στην ανάπτυξη της χώρας, αφού το σχεδιαζόμενο σιδηροδρομικό αυτό δίκτυο

Δ
Ι
Ε
Ζ
Ο
Υ
Μ
Ε
Ο
Υ
Μ
Ε

Σελίδα δεκαπέντε

συνδέεται με το διευρωπαϊκό δίκτυο και τους δέκα πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών.

Εξάλλου, η κατασκευή του έργου θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, κάτι που με τα τελευταία στοιχεία ανάπτυξης της ανεργίας θα συμβάλλει τα μέγιστα στην αντιμετώπιση του δύσκολου αυτού κοινωνικού προβλήματος.

Η φιλοσοφία κατασκευής του έργου βασίζεται στη χρήση σύγχρονων μέσων και μεθόδων που καθιστούν εφικτή την υλοποίηση του προγράμματος με σύντομο χρονοδιάγραμμα κατασκευής, σε σχέση με τις μεθόδους κατασκευής της προηγούμενης δεκαπενταετίας, και περιορίζουν σημαντικά το κατασκευαστικό κόστος, συνεισφέροντας στην ταχύτητα και την ποιότητα κατασκευής.

Η κατασκευή μεγάλου αριθμού σιδηρόδρομων με τη χρήση ειδικών μηχανημάτων TBM, που έγιναν γνωστά στο Ελληνικό κοινό με την ονομασία «μετροπόντικας» θα

Δ
Ι
Ε
Ζ
Ο
Υ
Μ
Ε
Υ
Μ
Ε

συρρικνώνει τον χρόνο κατασκευής, σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους, βελτιώνοντας την αποδοτικότητα των εργοταξιακών μονάδων και εξοικονομώντας μέσα και προσωπικό για την εκτέλεση βοηθητικών εργασιών που είναι εξίσου σημαντικές και κρίσιμες για τον χρόνο περαίωσης του έργου, αφού είναι δεδομένο πως η φύση του έργου επιβάλλει την διάνοιξη οδών διέλευσης σε ορεινές περιοχές για την μεταφορά των υλικών και μέσων κατασκευής. Επίσης ένας αριθμός σιδηρόδρομων θα κατασκευαστεί με τη μέθοδο NATM (χρήση εκρηκτικών υλών με παράλληλη χρήση σύγχρονων διατρητικών μέσων).

Οι γέφυρες θα κατασκευαστούν σύμφωνα με τις νέες αντιλήψεις (προκατασκευασμένοι φορείς) και με σύγχρονα μέσα, λαμβάνοντας υπόψη την μορφολογία της περιοχής. Τα υλικά επιδομής θα είναι τα πλέον σύγχρονα, αφού είναι υλικά που εφαρμόζονται σε γραμμές υψηλών ταχυτήτων σε σιδηροδρομικά δίκτυα της Ε.Ε.

Το όλο έργο προβλέπεται να κατασκευαστεί το διάστημα 2006-2011 και να λειτουργήσει από το 2012 κ.ε.

Παρόν

Για να φτάσουμε στο μέλλον, περνάμε από το παρόν. Δυστυχώς ο Ο.Σ.Ε. ανακοίνωσε πως χρειάζεται να επαναπροκηρύξει τις μελέτες κατασκευής του έργου, με το αιτιολογικό ότι οι υπηρεσίες του, λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων και γενικότερου φόρτου εργασίας δεν προλάβαιναν να κάνουν την αξιολόγηση των προσφορών. Το θέμα αυτό έχει ήδη προκαλέσει την έντονη ανησυχία των τοπικών παραγόντων, διότι θα πάει πίσω χρονικά το έργο και θα βάλει σε κίνδυνο τη χρηματοδότησή του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος

Με όλα αυτά τα συγκοινωνιακά έργα υποδομής οι αποστάσεις μικραίνουν, η μεταφορά των προϊόντων γίνεται πιο γρήγορα και με μικρότερο κόστος. Συνεπώς έχουμε συγκράτηση του πληθυσμού στην επαρχία (ανάσχεση στην αστυφιλία), διότι βγαίνει από την απομόνωση, ενισχύεται ο αγροτουρισμός, αξιοποιείται ο φυσικός πλούτος και επιτυγχάνεται κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

Μακάρι και τα δύο μεγάλα έργα που αναφέραμε να ολοκληρωθούν σε γρήγορο χρονικό διάστημα. Εμείς θα παρακολουθούμε την πορεία υλοποίησής τους και θα διαμαρτυρούμαστε -με τα μικρά μέσα που διαθέτουμε- αν

βλέπουμε καθυστερήσεις ή υπαναχωρήσεις. ✂

Βιβλιογραφία

Διαδικτυακές παραπομπές

- <http://www.egnatia.gr>
- <http://www.ose.gr>
- Κινδυνεύει ο Δυτικός σιδηροδρομικός άξονας, εφ. Τα Νέα, 19/11/2004.
- Μ.Ν., Με πλοία θα περνάει ο δυτικός σιδηρόδρομος, εφ. Ελευθεροτυπία, 10/10/2003.
- Ντελέζος Κώστας, Το... εξπρές της Δυτικής Ελλάδας, εφ. Τα Νέα, 10/10/2003.
- Ρουμελιώτης Ανδρέας, Δυο τσιγάρα δρόμος..., εφ. Ελευθεροτυπία, 6/10/2003.
- Τσότσος, Γ., Μακεδονικά γεφύρια, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1997.
- Χαραλαμπίδου Βάσω, Το τρένο της επόμενης δεκαετίας, εφ. Το Βήμα, 5/10/2003.

Ιερά Μονή Οσίου Νικάνορα Ζάβορδας
Το σεβάσμιο προσκύνημα της Δυτικής Μακεδονίας
Δημήτριος Μάνος - Θεολόγος

Ασβεστη παραμένει η πίστη των χριστιανών της Δυτικής Μακεδονίας και όμορων περιοχών καθώς και το ενδιαφέρον τους για το μοναστήρι της Ζάβορδας, το οποίο γιορτάζει στις 7 Αυγούστου τον κτίτορά του Όσιο Νικάνορα.

Τόσο στις 6 Αυγούστου, ημέρα του Σωτήρος, όσο και ανήμερα της μνήμης του Οσίου Νικάνορος, στη Ζάβορδα Γρεβενών συρρέουν κατά εκατοντάδες οι πιστοί, για να προσκυνήσουν τα ιερά λείψανα του Αγίου.

Πολλοί μάλιστα κατασκηνώνουν για ένα τριήμερο στους πρόποδες του όρους Καλλίστρατου, του όρους που πήρε το όνομά του από τον παλαιό ασκητή Καλλίστρατο, που ασκήτεψε και εκοιμήθη στην περιοχή αυτή, όπου δεσπόζει σήμερα η ιερά μονή Οσίου Νικάνορα.

Τα πολλά θαύματα που έκανε ο Όσιος Νικάνορας, όταν ζούσε στο φιλόξενο μοναστήρι, το οποίο έκτισε το 1534 «με πολλούς κόπους και μόχθους», όπως έγραψε ο ίδιος στη διαθήκη του, το έκαναν πολύ γρήγορα γνωστό σε όλη τη σκλαβωμένη τότε Ελλάδα.

Ο Όσιος Νικάνωρ γεννήθηκε το 1491 στη Θεσσαλονίκη από πλούσιους γονείς, οι οποίοι δυσκολεύτηκαν να αποκτήσουν παιδιά. Η πίστη τους όμως, η οποία συνοδεύονταν από δεήσεις και αγαθοεργίες, τους έκανε να ευτυχίσουν και να αποκτήσουν μετά από χρόνια το Νικόλαο, όπως ήταν το κοσμικό όνομα του Οσίου.

Όταν πέθαναν οι γονείς του, ο Όσιος Νικάνωρ βρέθηκε να είναι κληρονόμος μεγάλης περιουσίας, όμως ήδη η εκκλησία τον είχε κερδίσει. Μία νύχτα, ενώ προσεύχονταν, ουράνια φωνή τού παρήγγειλε «να πορευθεί εις το του Καλλιστράτου όρος, για να αγωνιστεί εκεί καλώς».

Αφού μοίρασε την περιουσία του στους φτωχούς, ξεκίνησε για τον προορισμό του μαζί με τον Όσιο Διονύσιο τον εν Ολύμπω. Στη διαδρομή οι δρόμοι τους χώρισαν και ο Όσιος Νικάνωρ έφθασε μόνος του στο Καλλίστρατον όρος, όπου με πολύ κόπο έκτισε το ασκηταριό του, το οποίο και σώζεται

μέχρι και σήμερα, στους δύσβατους βράχους, στις όχθες του Αλιάκμονα ποταμού. Είναι ένα μονύδριο με μικρή εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Γεώργιο και δυο συνεχόμενα απανωτά κελιά.

Κάποια νύχτα την ώρα που προσεύχονταν άκουσε και πάλι ουράνια φωνή, που τον καλούσε να πάει στην κορυφή του όρους και να βρει την εικόνα του Σωτήρος, η οποία ήταν κρυμμένη εκεί από την εποχή των εικονομάχων και να κτίσει στο σημείο αυτό μοναστήρι, κάτι που έκανε στη συνέχεια.

Στην κορυφή του όρους το μοναστήρι φαντάζει ως κάστρο. Το καθολικό του μοναστηριού (ο κυρίως ναός δηλαδή) είναι αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος Χριστού. Είναι Βυζαντινού ρυθμού σε σχήμα Σταυρού και ο τρούλος του στηρίζεται σε

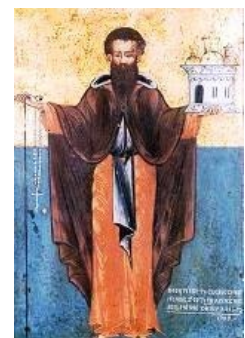
τέσσερις πεσσούς. Συνεχόμενα με το ναό και εκατέρωθεν του ιερού υπάρχουν δυο παρεκκλήσια, του Αγίου Αθανασίου και του Τιμίου Προδρόμου. Στο νότιο άκρο του νάρθηκα υψώνεται καμpanαριό ύψους 20 μέτρων. Γύρω από το ναό υπάρχει περίβολος

στρωμένος με ποταμολίθαρα και περιλαμβάνει και κίосκι.

Η προσφορά του μοναστηριού ήταν ανεκτίμητη σε όλους τους Εθνικούς απελευθερωτικούς αγώνες, λόγω της στρατηγικής θέσεως, αλλά και της οικονομικής ακμής που απέκτησε, τόσο όταν ζούσε ο Όσιος Νικάνωρ όσο και όταν εκοιμήθη στις 7 Αυγούστου του 1549, σε ηλικία 58 ετών.

Το μοναστήρι της Ζάβορδας φημίζονταν για τη φιλοξενία του και πολλά μονοπάτια, από Γρεβενά, Σιάτιστα, Κοζάνη, Σέρβια, Δεσκάτη και άλλες πόλεις και χωριά της Δυτικής Μακεδονίας, οδηγούσαν στο μοναστήρι της Ζάβορδας.

Η παράδοση αυτή ήταν ιερή από την εποχή που ζούσε ο Όσιος Νικάνορας και διατηρήθηκε όλα τα επόμενα χρόνια, οπότε οι

Όσιος Νικάνωρ

Ε
Κ
Δ
Ρ
Α
Μ
Ο
Υ
Μ
Ε

φιλοξενούμενοι και οι περαστικοί έβρισκαν πάντα ένα πιάτο φαγητό και ένα ποτήρι κρασί, από τα μεγάλα αμπάρια που υπήρχαν σ' αυτό.

Ανεκτίμητη ήταν όμως και η προσφορά του Οσίου, τόσο όταν ήταν εν ζωή όσο και μετά που εκοιμήθη, καθώς η πίστη σ' αυτόν και την εκκλησία οδήγησαν σε μία σειρά θαυμάτων μέχρι και σήμερα, τα οποία έχουν σχέση με τις επιδημίες και τις αρρώστιες.

Σήμερα η Ιερά Μονή του Οσίου Νικάνορος, έχει ακόμη βαθιές τις πληγές από το σεισμό της 13ης Μαΐου του 1995, όταν γκρεμίστηκαν σχεδόν όλα τα κελιά, ενώ υπέστη σοβαρές ζημιές και το καθολικό, το οποίο κτίστηκε στο σημείο που βρέθηκε η εικόνα του Σωτήρος.

Ήδη εδώ και μερικά χρόνια, με πρωτοβουλία του σεβασμιότατου μητροπολίτου Γρεβενών κ. Σεργίου, το μοναστήρι δέχεται και πάλι τους ταπεινούς προσκυνητές, αφού έχουν ξαναχτιστεί οι βοηθητικοί χώροι και αναστηλώθηκε το καθολικό της Μονής.

Ε
Κ
Δ
Ο
Υ
Μ
Ε
Υ
Μ
Ε

Έτσι ο επισκέπτης μπορεί και πάλι να αισιοδοξεί ότι το μοναστήρι που έπαιξε τόσο σημαντικό ρόλο στην περιοχή, από την εποχή ακόμη του Οσίου Νικάνορα, θα μπορεί και πάλι να επανδρωθεί με μοναχούς για να αποτελέσει ξανά κέντρο Ορθοδόξου πνευματικής ζωής και άσκησης και φωτεινό φάρο στο πνευματικό σκοτάδι της εποχής μας. Αυτή η ελπίδα, αν γίνει πραγματικότητα, θα αποτελεί και την καλύτερη τιμή στο πρόσωπο του Αγίου. ✍

Το Λεξικό του Φωτίου

Μεταξύ των σωζομένων αρχαίων κωδίκων, βρίσκεται και ο μοναδικός του «Λεξικού του Πατριάρχη Φωτίου». Το βιβλίο αυτό, που έγραψε τον ένατο αιώνα ο Μέγας Φώτιος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, έξοχος ελληνιστής και φορέας της πρώτης αναγέννησης των γραμμάτων στο Βυζάντιο, περιλαμβάνει αποσπάσματα από συγγράμματα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, που σώζονταν κατά την εποχή του, δεν σώζονται όμως σήμερα (σ' αυτό έγκειται και η μεγάλη αξία του). Αντίγραφα του διασώζονται άλλα δύο: ένα στη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου Καίμπριτζ της Αγγλίας και ένα στη βιβλιοθήκη του Βερολίνου. Αυτά όμως είναι ελλιπή, ενώ της Ζάβορδας είναι πλήρες και γι' αυτό μοναδικό.

Το Λεξικό ανακάλυψε ο καθηγητής του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Λίνος Πολίτης. Χάρη στην καταγραφή του Πατριάρχη Φωτίου σώζονται σήμερα ολόκληρα αποσπάσματα από χαμένα έργα αρχαίων κωμωδιών, όπως αυτές που

έγραψαν ο Κρατίνος και ο Εύπολις, αλλά και αποσπάσματα αρχαίων Ελλήνων ποιητών και ιστορικών.

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

- Γλαβίνας Απόστολος, Ο Όσιος Νικάνορας: Ένας Θεσσαλονικέας ιδρυτής μονής, εκδ. Τέρτιος, σελ. 96.
- Ιορδάνογλου Αντώνης, Τα ερημητήρια του Αλιάκμονα, εφ. Ελευθεροτυπία, 17/8/2002.
- Λυριτζής Γ., Ο όσιος Νικάνωρ και το μοναστήρι του, εκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών, Γρεβενά 1995.
- Ντρενογιάννης Γιάννης, Το μονοπάτι το παλιό, το δύσκολο, εφ. Τα Νέα, 7/1/2000.
- Πολίτης Λίνος, Οι βιβλιοκρισίες (1926-1973), Τιμητικό αφιέρωμα στη μνήμη του Λίνου Πολίτη, εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., σελ. 490. (& Μετά είκοσιν έτη, εφ. Ελευθεροτυπία, 28/3/2003)
- Σιγάλας, Σ., Μητροπολίτης Γρεβενών, Ιερά Μονή Οσίου Νικάνορος και το κειμηλιοφυλάκιον αυτής, εκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών, Γρεβενά 1991.
- Χατζηγιάννου Μ.-Χ., Η μονή Ζάβορδας και ο οικισμένος χώρος στην κοιλάδα του μέσου Αλιάκμονα. Στο: Η Κοζάνη και η περιοχή της, Πρακτικά Α' Συνεδρίου, εκδ. Ινστιτούτου Βιβλίου & Ανάγνωσης, Κοζάνη 1997.
- <http://iliias.www4free.de/Nikanor/nikanor.html>
- <http://www.culture.gr/2/21/212/21211n/g212kn04.html>
- <http://www.ecclesia.gr/greek/dioceses/Grevenon/Grevenon.html>

Σπήλιο Δεκαέτι

Βιβλιογραφία

1. Αδαμακόπουλος Τ., Η προστασία της φύσης στα πλαίσια του σχεδιασμού. Η περίπτωση της ορεινής Ελλάδας, Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης, Ξάνθη 1990.
2. Αδαμακόπουλος Τ., Ματσούκα Π., Μελέτη και Διαχείριση της φύσης και των φυσικών πόρων του όρους Βουνάσα, Δήμος Δεσκάτης, Δεσκάτη 1991.
3. Αδαμακόπουλος Τριαντάφυλλος, Ματσούκα Πηνελόπη, Πίνδος-Γρεβενά: Τοπία και Χωριά της Γρεβενιώτικης Πίνδου, εκδ. Καπόν, 2001, σελ. 174, 33,69 € (Χαρτόδετο: 26,41 €). [Το λεύκωμα "Πίνδος-Γρεβενά", με πολλές εικόνες και κατατοπιστικό κείμενο, οδηγεί τον αναγνώστη σε όλους τους οικισμούς του νομού, σταθμεύοντας στα σημεία της ανθρώπινης δραστηριότητας, κτίσματα, χωράφια, παλιούς δρόμους και γεφύρια, αλλά και προβάλλοντας

τις ενδείξεις της ζωής κάθε τόπου - επαγγέλματα, μετακινήσεις, συνήθειες και τοπωνύμια. Σκοπός του λευκώματος είναι να απαντήσει στην ανάγκη του ντόπιου για γνωριμία και συμφιλίωση με το χώρο του, καθώς επίσης στην επιθυμία του ξένου επισκέπτη να έρθει σε επαφή με τα τοπία και τα χωριά της Γρεβενιώτικης Πίνδου.] 4. Αδαμακόπουλος Τριαντάφυλλος, Ματσούκα Πηνελόπη, Πίνδος-Γρεβενά: Τοπία και Χωριά της Γρεβενιώτικης Πίνδου, εκδ. Καπόν, 2001, σελ. 174, 33,69 € (Χαρτόδετο: 26,41 €). [Το λεύκωμα "Πίνδος-Γρεβενά", με πολλές εικόνες και κατατοπιστικό κείμενο, οδηγεί τον αναγνώστη σε όλους τους οικισμούς του νομού, σταθμεύοντας στα σημεία της ανθρώπινης δραστηριότητας, κτίσματα, χωράφια, παλιούς δρόμους και γεφύρια, αλλά και προβάλλοντας τις ενδείξεις της

ζωής κάθε τόπου -επαγγέλματα, μετακινήσεις, συνήθειες και τοπωνύμια. Σκοπός του λευκώματος είναι να απαντήσει στην ανάγκη του ντόπιου για γνωριμία και συμφιλίωση με το χώρο του, καθώς επίσης στην επιθυμία του ξένου επισκέπτη να έρθει σε επαφή με τα τοπία και τα χωριά της Γρεβενιώτικης Πίνδου.] 5. Αδαμίδης Α, Το Δασύλλιο νομού Γρεβενών, εκδ. Φιλοπροοδευτικής Ένωσης Δασυλλιωτών Η Αγία Παρασκευή, Θεσσαλονίκη 1989.
6. Αραιοβηματάς Νίκος, Η αντίσταση στα Χάσια και η επιμελητεία του αντάρτη δυτικής Μακεδονίας (Ε.Τ.Α.), 1988.
7. Βακαλόπουλος Κ., Μακεδονία: Ιστορία του βόρειου Ελληνισμού, εκδ. Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992.

8. Βήττος Χρήστος, Τα Γρεβενά στην κατοχή και στο αντάρτικο (Ιστορική μελέτη δεκαετίας 1940-1950), εκδ. Art of

text, 2000, σελ. 684, 19,22 €. [Μια ιστορική μελέτη της Δεκαετίας 1940-1950 για τα Γρεβενά και για το ρόλο που έπαιξαν στην κατοχή και το αντάρτικο.] Βλάχος Α, Κηπουριό, Γρεβενά 1995.
9. Βογιατζή Σ., Η μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Τουρνίκι Γρεβενών, σ. 241-255 σε: Δελτίο Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, τ. ΙΕ', Αθήνα 1991.
10. Γλαβίνας Απόστολος, Ο Όσιος Νικάνορας: Ένας Θεσσαλονικέας ιδρυτής μονής, εκδ. Τέρτιος, σελ. 96, 3,60 €.
11. Δουβεντζής Χρήστος, Τα εννέα Ζμιάτσια, Παλιουριά 2000.
12. Ενισλειδής, Χ., Η Πίνδος και τα χωριά της, Αθήνα 1951.
13. Θεοδωρόπουλος Χρήστος, Αγώνες και θυσίες της περιοχής Γρεβενών 1940-1949, εκδ. Ίδμων, 8,24 €.
14. Καλοσύτης Ι., 1886. Μακεδονία, Νεοελληνική Ιστορική Βιβλιοθήκη, εκδ.

- Ιστορητής, εισαγωγή-σχόλια Θαν. Πυλαρινός, Αθήνα 1993.
15. Κορδώσης Μ., Ιστορικογεωγραφικά πρωτοβυζαντινών και εν γένει παλαιοχριστιανικών χρόνων, εκδ. Δ.Ν. Καραβίας, Βιβλιοθήκη Ιστορικών Μελετών, Αθήνα 1996.
16. Κουβέλη Αναστασία, Παππάς Γιώργος, Το στεγαστικό πρόβλημα των σεισμοπλήκτων του Νομού Γρεβενών: Ομοιότητες και διαφορές με το Αίγιο, εκδ. ΕΚΚΕ, 2002, σελ. 265, 12,17 €. [Πλαίσιο αναφοράς του βιβλίου αποτελεί η πραγμάτευση του προβλήματος των εκατοντάδων αστέγων που άφησε πίσω του ο καταστροφικός σεισμός του 1995 στην περιοχή των Γρεβενών. Η έρευνα που διεξήχθη επί τόπου παρακολουθεί τους σεισμόπληκτους σε όλες τους τις διαδρομές από τη στιγμή της απώλειας της κατοικίας τους μέχρι την οριστική στεγαστική τους αποκατάσταση.]
- Z 17. Κουκουλές Φ., Βυζαντινών βίος και Ο πολιτισμός, τόμοι 6, Collection de l' Institute Y Fransais d' Athenes, Αθήνα 1952.
- M 18. Κωνσταντινίδης Γιώργος, Μανιτάρια: E ένας παραμυθένιος μικρόκοσμος, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Γρεβενών, εκδ. ΚΑΠΟΝ, 2002, σελ. 244.
19. Λαϊού-Θωμαδάκη Α., Η αγροτική κοινωνία στην νεώτερη βυζαντινή εποχή, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1987.
20. Λιόλιος Χρίστος, Οδοιπορικό στα χωριά Φιλουριάς Χασιών του Νομού Γρεβενών, επιγραφές-τοπωνύμια-ιστορία, 1982.
21. Λυριτζής Γ., Ο όσιος Νικάνωρ και το μοναστήρι του, εκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών, Γρεβενά 1995.
22. Μακρής Γ., Παπαγεωργίου Στ., Το χερσαίο δίκτυο επικοινωνίας στο κράτος του Αλή Πασά Τεπενλή, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1990.
23. Μαντάς Σπ., Τα ηπειρώτικα γεφύρια, εκδ. Τεχνικές Εκδόσεις / Λαϊκό Πολύπτυχο, Αθήνα 1984.
24. Μαργαρίτης Γ., Από την ήττα στην εξέγερση, εκδ. «Ο Πολίτης», Αθήνα 1993. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, εκδ. Πυρσός, Αθήνα 1926-1934.
25. Μπουσχότεν, Ρ., Ανάποδα χρόνια, συλλογική μνήμη και ιστορία στο Ζιάκα Γρεβενών (1900-1950), εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1997.
26. Νάκας Γεώργιος, Γρεβενά. Grevena. City plan. Σχέδιο πόλεως. Κλίμακα: 1:30.000, εκδ. Όραμα, 2004, 3,60 €.
27. Νάκας Γεώργιος, Γρεβενά. Οδικός-τουριστικός χάρτης νομού. 1:185.000 Grevena. Road-tourist map, εκδ. Όραμα, 2004, 3,60 €.
28. Νασιάρα Ευανθία, Γρεβενά. Μέτσοβο, Βάλια Κάλντα, Βασιλίτσα: οικοτουριστικός οδηγός, εκδ. ΕΛΛΑ, 2003, σελ. 212, 14,40 €. [Ο Οδηγός αποτελείται από τρία μέρη: το πρώτο μέρος περιλαμβάνει εισαγωγικά κεφάλαια για το περιβάλλον, το δεύτερο μέρος προτείνει ενδεικτικά κάποιες «διαδρομές» με βάση κοινά γεωγραφικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά κάποιων οικισμών και το τρίτο μέρος παρέχει όλες τις απαραίτητες και χρήσιμες πληροφορίες και έναν κατάλογο χρήσιμων τηλεφώνων. Λεπτομερής έγχρωμος τουριστικός οδηγός της ορεινής περιοχής των Γρεβενών και των Ιωαννίνων για ήπιες μορφές τουρισμού. Χωρίζεται σε 3 μέρη: α. Πληροφορίες για τη γεωμορφολογία, την ιστορία, τα μνημεία, τη χλωρίδα, την πανίδα και τις ευκαιρίες για σπορ στην περιοχή. β. 10 Διαδρομές, με παρουσίαση όλων των χωριών κάθε διαδρομής, χάρτες και προτάσεις για περιηγήσεις και δραστηριότητες. γ. Χρήσιμες πληροφορίες, κατάλογοι τηλεφώνων και εκτενής βιβλιογραφία. Βοήθημα για τους μαθητές για να γνωρίσουν από κοντά την ελληνική ύπαιθρο.]
29. Νιτσιάκος Β., Αράπογλου Μ., Λαϊτσος Στ. (επιμέλεια), Το Περιβόλι της Πίνδου, εκδ. Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός Συλλογος Περιβολίου, Περιβόλι 1995.
30. Νιτσιάκος Β., Οι ορεινές κοινότητες τις Βόρειας Πίνδου, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1995.
31. Νταϊλιάνης, Β., Το αντάρτικο στη Δυτική Μακεδονία, εκδ. Κώδικας, Θεσσαλονίκη 1995.
32. Πανάγου Βασιλική, Τουριστικός οδηγός νομού Γρεβενών, εκδ. ΕΛΛΑ, 1998, σελ. 256,

16,85 €. [Φωτογράφος Γεώργιος Κολοβός
Επιμελητής Βασιλική Πανάγου Σημειώσεις
Γράφουν οι: Βαβρίτσας, Ανδρέας -
Ευαγγελόπουλος, Χρήστος - Καραγιάννης,
Νίκος - Κωνσταντινίδης, Γεώργιος -
Ματσούκα, Πηνελόπη κ.ά.]

33. Παπαδημητρίου Απόστολος, Σελίδες
ιστορίας των Γρεβενών Ι, ιδιωτική έκδοση,
2004, σελ. 472, 18,72 €.

34. Παπαδημητρίου Απόστολος, Σελίδες
Ιστορίας των Γρεβενών, τ. Α', εκδ.
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκησης Γρεβενών,
Γρεβενά 2002, σελ. 478.

35. Παπαϊωάννου Μιλτιάδης, Ο Θεόδωρος
Ζιάκας και η συμμετοχή του στους
απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους, εκδ.
Αναμόρφωση, Θεσσαλονίκη 2003.

36. Ρίγγος Δημήτρης, Πασχαλόγιορτα στα
Γρεβενά, Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 150.

37. Σαμσαρής, Δ., Ιστορική γεωγραφία της
ρωμαϊκής επαρχίας Μακεδονίας, Εταιρεία
Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη
1989.

38. Σιγάλας, Σ., Μητροπολίτης
Γρεβενών, Η εκκλησία των
Γρεβενών, εκδ. Ιεράς
Μητροπόλεως Γρεβενών, Γρεβενά
1991.

39. Σιγάλας, Σ., Μητροπολίτης Γρεβενών,
Ιερά Μονή Οσίου Νικάνορος και το
κειμηλιοφυλάκιον αυτής, εκδ. Ιεράς
Μητροπόλεως Γρεβενών, Γρεβενά 1991.

40. Σπανός, Κ., Ιστορικά της Δεσκάτης και
της περιοχής της, σελ. 33-77, σε: Πρακτικά
Ιστορικής και Λαογραφικής Ημερίδας
Δεσκάτης, εκδ. ΕΜΟΔ, Δεσκάτη 1995.
Συλλογικό έργο, Γρεβενά, εκδ. Ζαρχώνης,
σελ. 288, 16,20 €.

41. Συλλογικό έργο, Κοζάνη και Γρεβενά: Ο
χώρος και οι άνθρωποι, εκδ. University
Studio Press, 2004, sel. 559, 49,50 €. [Η
ιστορία Κοζάνης - Γρεβενών, που θέτουμε
από σήμερα στη διάθεση του
αναγνωστικού κοινού της περιοχής μας και
όχι μόνο, είναι μια τοπικού χαρακτήρα
ιστορία με την έννοια ότι αφορά έναν χώρο
στον οποίο από τα αρχαία χρόνια ως
σήμερα υπεισέρχονται κοινότητες, ιστορικά
καθοριστικοί και στενά

αλληλοεξαρτώμενοι παράγοντες, όπως
κοινή διοίκηση, κοινή οικονομική και
πολιτική δομή, σταθερά γεωγραφικά
δεδομένα. Δεν αντιμετωπίζουμε όμως την
μικρο-ιστορία του τόπου μας με κάποια
προκατάληψη συναισθηματικού
υπερτονισμού του τοπικού σε βάρος του
τόπου μας με κάποια προκατάληψη
συναισθηματικού υπερτονισμού του
τοπικού σε βάρος του εθνικού ή του
υπερεθνικού, αλλά το μόνο που
επιδιώκουμε είναι να βοηθήσουμε στο έργο
τους όσους πρόκειται να ασχοληθούν με
την μακρο-ιστορία και να κάνουμε γνωστή
στους μαθητές και τους νέους της περιοχής
την ιστορία του τόπου τους. [...] Ιορδάνης
Ανδρεάδης, Νομάρχης Κοζάνης]

42. Συλλογικό έργο, Τα Γρεβενά: Ιστορία-
τέχνη-πολιτισμός (πρακτικά συνεδρίου),
επιστημονική επιμέλεια Μιλτιάδης
Παπανικολάου-Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Γρεβενών, εκδ. Παρατηρητής,
2002, σελ. 450.

43. Συλλογικό έργο, Τουριστικός
οδηγός Νομού Γρεβενών, εκδ.
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Γρεβενών, 2002, σελ. 298.

44. Τόλιος, Α, Ιστορικά-
Λαογραφικά Αγίου Κοσμά Γρεβενών,
Γρεβενά 1992.

45. Τσιατά-Χρίστου Αλίκη, Κοπιάστε στο
τραπέζι μας: παραδοσιακές συνταγές
φαγητών, γλυκών & ποτών της περιοχής
Γρεβενών, εκδ. Οργανισμός Πολιτιστικής
Ανάπτυξης Γρεβενών, 2002.

46. Τσότσος, Γ., Μακεδονικά γεφύρια,
University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1997.

47. Τσουκαλά Ευαγγελία, Τα Γρεβενά και η
παλαιοντολογία: Το κυνήγι των
ελεφάντων του παρελθόντος στην περιοχή
των Γρεβενών, εκδ. Νομαρχιακή
Αυτοδιοίκηση Γρεβενών, 2002, σελ. 42.

48. ΥΧΟΠ, Νομός Γρεβενών: Προτάσεις
χωροταξικής οργάνωσης, Αθήνα 1984.

49. Χάρτης, Γρεβενά-Δυτική Μακεδονία,
εκδ. Ανάβαση, 3,96 €.

50. Χατζηγιωάννου Μ.-Χ., Η μονή Ζάβορδας
και ο ωκισμένος χώρος στην κοιλάδα του
μέσου Αλιάκμονα σελ. 541-550 στο: Η

Φαρδύκαμπου, 15νθήμερος Πολίτης, τ. 27, Αθήνα 1996.

52.Χατζημιχάλη, Α, Σαρακατσάνοι, Αθήνα 1957.

53.Χρυσάκης, Κ., Η ψυχαγωγία και η διασκέδαση στην παλιά Δεσκάτη, σελ. 167-174, σε: Πρακτικά Ιστορικής και Λαογραφικής Ημερίδας Δεσκάτης, εκδ. ΕΜΟΔ, Δεσκάτη 1995.

54.Adamakopoulos T., Matsouka P., Conservation Strategy for the Brown Bear in the Northern Pindus, Greece, WWF - 4519 Final Report, Grevena 1992.

55.Adamakopoulos T., Matsouka P., Social and land use aspects of bear country in the Pindus, Greece. Proceedings of the Int. Conf. on Aspects of Bear Conservation, Bursa, Turkey 1995.

56.Le Corbusier, Κείμενα για την Ελλάδα. Φωτογραφίες και σχέδια, εκδ. Άγρα, Αθήνα 1987.

57.Ostrogorsky, G., Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους (1963), εκδ. Στ. Βασιλόπουλος, Αθήνα 1978.

58.Pouqueville, F.-C.-H.-L., Ταξίδι στην Ελλάδα. Τα Ηπειρωτικά, εκδ. Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, Ιωάννινα 1994.

59.Rassios Ewing Anne, A geologist's guide to west Macedonia, Greece, pub. The Grevena development Agency, Grevena-Greece 2004, pp. 122.

60.Rice, TT., Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Βυζαντινών, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1980.

61.Ristelhueber, R., Ιστορία των Βαλκανικών λαών, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1995.

62.Sivignon, M., Η Θεσσαλία, ΜΙΑΤΕ, Αθήνα 1992.

63.Stoianovich, T., Ο κατακτητής ορθόδοξος Βαλκάνιος έμπορος, σελ. 290-345 στο: Η οικονομική δομή των Βαλκανικών χωρών (ΙΕ' - ΙΘ' αιώνας), επιμέλεια Σπ. Ασδραχά, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1979.

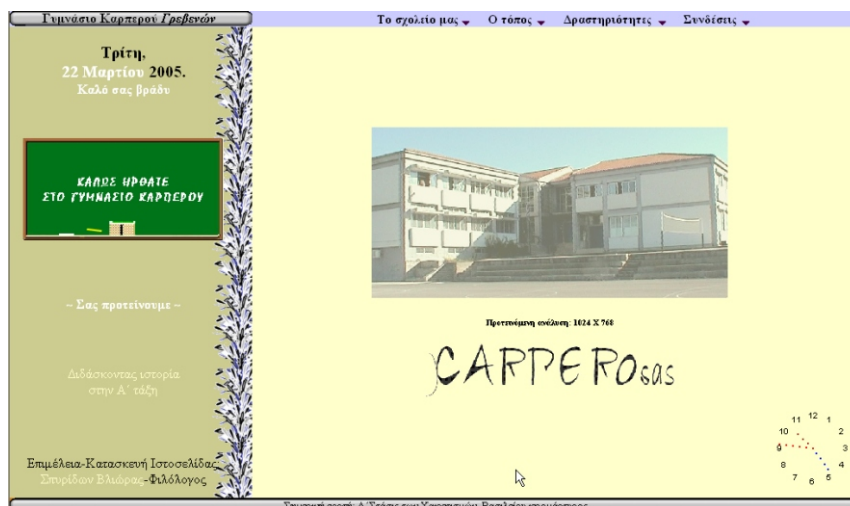
64.Sugar, P., Η Νοτιοανατολική Ευρώπη κάτω από Οθωμανική κυριαρχία (1354-1804), εκδ. Σμίλη, Αθήνα, 1994.

Δισκογραφία

- 1.Σύλλογος Γρεβενιωτών Θεσσαλονίκης, Τα δημοτικά των Γρεβενών, 2CDs.
- 2.Σύλλογος Γρεβενιωτών Θεσσαλονίκης, Πασχαλόγιορτα στα Γρεβενά, 4 Cds.

Δικτυακοί τόποι

- 1.Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Νομού Γρεβενών: <http://www.grevena.gr>
- 2.Τουριστικός Οδηγός και Ειδησεογραφία Νομού Γρεβενών: <http://www.pamegrevena.gr>
- 3.Ηλεκτρονική εφημερίδα Νομού Γρεβενών: <http://www.grevenanews.gr>
- 4.Δήμος Χασίων: <http://www.xasia.gr>
- 5.Άρης Καρπερού: <http://www.aris-karperou.gr>
- 6.Κατάκαλη: http://www.geocities.com/ilias_z68/kentriki.html
- 7.Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Γρεβενών: <http://dide.gre.sch.gr>
- 8.Γυμνάσιο Καρπερού Γρεβενών: <http://gym-karper.gre.sch.gr>
- 9.Βιβλιοθήκη Γυμνασίου Καρπερού: <http://gym-karper.gre.sch.gr/Library/index.htm>

Έρευνα για το εκπαιδευτικό σύστημα
Σπυριδών Βλιώρας - Φιλόλογος

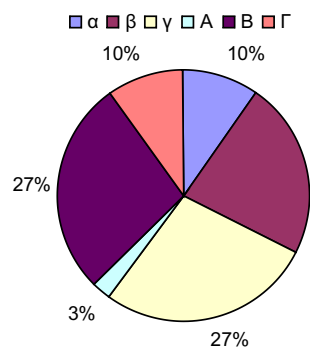
Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή: ένας από τους βασικούς λόγους που βγάζουμε το περιοδικό είναι να εκφράσουμε τις ανησυχίες μας και για το εκπαιδευτικό σύστημα και την εκπαιδευτική διαδικασία εν γένει.

Στα πλαίσια μάλιστα του εθνικού διαλόγου για την Παιδεία, που έχει ήδη ξεκινήσει και που τα πρώτα του βήματα δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά, θέλουμε κι εμείς να συμβάλλουμε καταθέτοντας τις απόψεις, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις μας.

Έρευνα

Η έρευνα που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2005. Δόθηκε στους μαθητές του σχολείου μας το ερωτηματολόγιο που βλέπετε. Οι απαντήσεις που λάβαμε ήταν 40, δηλαδή απάντησε το 40% των μαθητών του σχολείου. Διαπιστώνουμε καταρχάς ότι το ενδιαφέρον των μαθητών ήταν μικρό. Δεν θέλησαν οι περισσότεροι να απαντήσουν, κυρίως γιατί πιστεύουν ότι δεν θα αλλάξει τίποτα, ακόμα κι αν εκφράσουν την άποψή τους.

1: Συμμετοχή κατά τάξεις

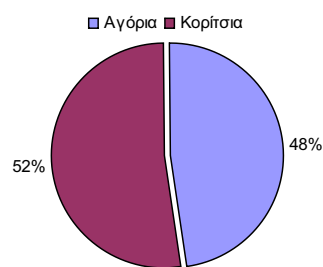

Όσον αφορά την τάξη που φοιτούν όσοι απάντησαν, φαίνεται από το σχετικό πίνακα ότι περισσότερο ενδιαφέρον επέδειξαν η Β' Λυκείου καθώς και η γ' γυμνασίου, κάτι που δείχνει την αγωνία των μαθητών που

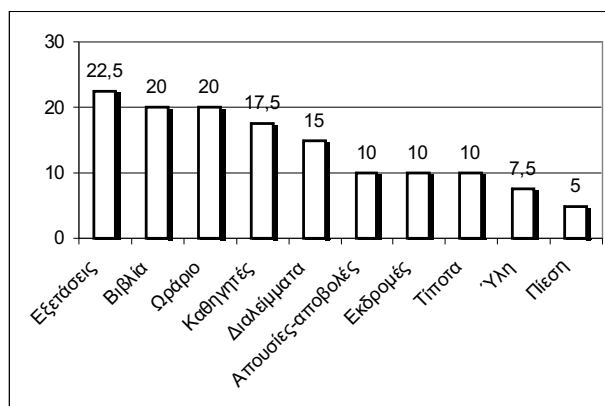
πλησιάζουν να δώσουν εξετάσεις στη Γ' Λυκείου μ' ένα σύστημα που ακόμη δεν γνωρίζουν. Η Γ' Λυκείου φάνηκε αδιάφορη: θεωρεί -κακώς- ότι το παιχνίδι γι' αυτή έχει ήδη χαθεί. Εντύπωση προκαλεί η αδιαφορία των μαθητών της Α' Λυκείου.

2: Συμμετοχή κατά φύλο

Όσον αφορά τις απαντήσεις κατά φύλο, τα πράγματα δείχνουν μοιρασμένα, με μια μικρή έστω υπεροχή στη συμμετοχή των κοριτσιών.

3: Τι σας ενοχλεί περισσότερο στο εκπαιδευτικό σύστημα, έτσι όπως το βιώνετε τόσα χρόνια;

Όπως προκύπτει από το γράφημα, αυτό που κυρίως ενοχλεί τους μαθητές είναι η πίεση που υφίστανται από το σχολείο είτε με τη μορφή των εξετάσεων (22,5%) είτε του φορτωμένου ωραρίου (20%) είτε των μικρών διαλειμμάτων (15%) είτε με το μπαμπούλα των απουσιών και των αποβολών (10%) είτε των λίγων εκδρομών (10%) είτε της πολλής

Ερωτηματολόγιο

Προσωπικά στοιχεία: Τάξη: α□, β□, γ□, Α□, Β□, Γ□. Φύλο: Αγόρι□, Κορίτσι□.

Ερωτήσεις

1. Τι σας ενοχλεί περισσότερο στο εκπαιδευτικό σύστημα, έτσι όπως το βιώνετε τόσα χρόνια.
2. Ποιες αλλαγές θα θέλατε να γίνουν οπωσδήποτε, για να λειτουργήσει καλύτερα το εκπαιδευτικό σύστημα;
3. Ποια μαθήματα θα θέλατε να διδάσκεστε που τώρα δεν διδάσκεστε καθόλου στο σχολείο; (Έστω με τη μορφή σεμιναρίων, δηλαδή από κάποιους ειδικούς που θα ερχόταν στο σχολείο για ένα σύντομο διάστημα. Δεν είναι απαραίτητο τα μαθήματα να γίνονται σε κάθε τάξη-κάθε χρονιά)
4. Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει το εκπαιδευτικό σύστημα, αν δεν υπήρχαν καθόλου εξετάσεις στο σχολείο; Πολύ, Λίγο, Καθόλου.

ύλης (7,5%) είτε γενικότερα (5%). Ενδιαφέρον εύρημα και το 10% των μαθητών που δεν τους ενοχλεί τίποτα στο εκπαιδευτικό σύστημα!

Άλλες απαντήσεις: οικονομική επιβάρυνση-φροντιστήρια, αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου, δεν εργαζόμαστε ομαδικά, πρωινό ξύπνημα (!), λίγη γυμναστική, δεν ακούγεται η γνώμη μας, μαθηματικά στη θεωρητική, αρχαία στη θετική...

4: Ποιες αλλαγές θα θέλατε να γίνουν οπωσδήποτε, για να λειτουργήσει καλύτερα το εκπαιδευτικό σύστημα;
Ως απόρροια του προηγούμενου ερωτήματος, έρχονται και οι απαντήσεις στο

ερώτημα αυτό: Όχι τόσες πολλές εξετάσεις, όχι τόση πολλή (κατα)πίεση, δώστε μας χρόνο ν' «αναπνεύσουμε»...

Άλλες απαντήσεις: ψυχολόγοι στο σχολείο, βελτίωση (αισθητική-λειτουργική) των χώρων του σχολείου, επιμόρφωση καθηγητών, ελευθερία, χρήματα για την παιδεία, να απεξαρτηθεί το Λύκειο από εισαγωγή στα πανεπιστήμια

5: Ποια μαθήματα θα θέλατε να διδάσκεστε που τώρα δεν διδάσκεστε καθόλου στο σχολείο;

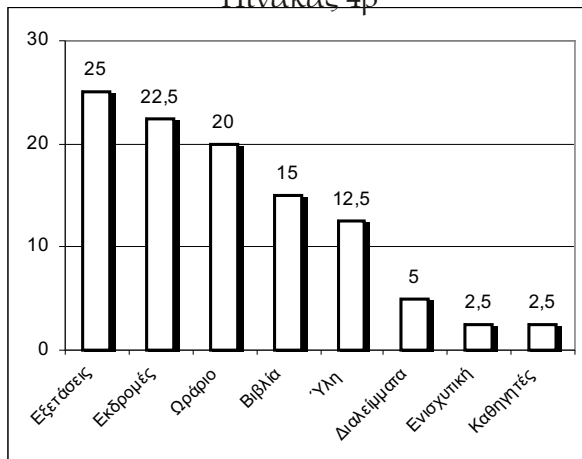
Αξιοπαρατήρητη η προτίμηση των μαθητών σε μαθήματα «μη χρηστικά»: Μουσική, ζωγραφική, χορός, θέατρο. Ζητούν ακόμη να διδάσκονται μαθήματα «χρηστικά»

Πίνακας 4α

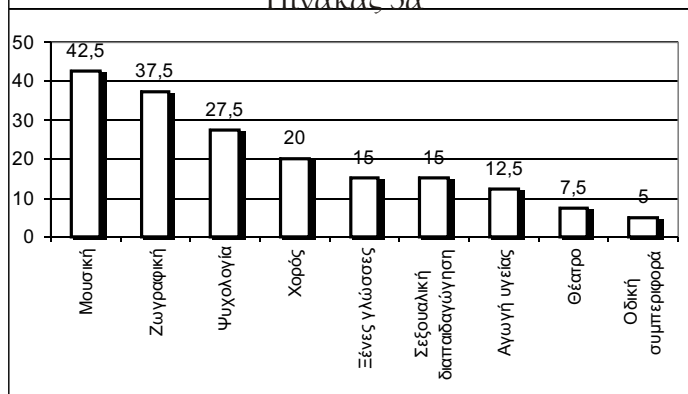
Αλλαγές	Απαντήσεις	%
Εξετάσεις Λιγότερες, όχι εξεταστικοκεντρικό το σύστημα	10	25
Εκδρομές Επιμορφωτικές, πολυήμερες, απλές	9	22,5
Ωράριο Μικρότερο ⇒ περισσότερος ελεύθερος χρόνος	8	20
Βιβλία Όχι ένα, όχι βαριά (!), ελκυστικά, νέες τεχνολογίες	6	15
Υλη Λιγότερη, ελκυστικότερη	5	12,5
Διαλείμματα Περισσότερα, μεγαλύτερα: παράπονο για ελεύθερο χρόνο	2	5
Ενισχυτική Πιο ουσιαστική, στήριξη θεσμού	1	2,5
Καθηγητές Λιγότερο καταπιεστικοί	1	2,5

Ε
Ρ
Ε
Υ
Ν
Ο
Υ
Μ
Ε

Πίνακας 4β

Πίνακας 5α

Σελίδα είκοσι δύο

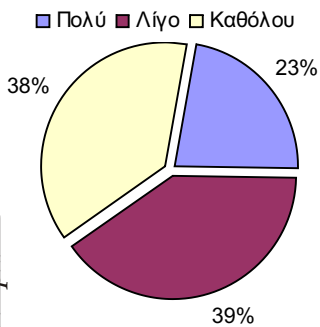
Μαθήματα	Απαντήσεις	%
Μουσική Σε όλες τις τάξεις, επιμονή στην εκμάθηση μουσικών οργάνων	17	42,5
Ζωγραφική	15	37,5
Ψυχολογία	11	27,5
Χορός	8	20
Ξένες γλώσσες Ουσιαστικότερη εκμάθηση ⇒ εξετάσεις για απόκτηση διπλώματος, γερμανικά, γαλλικά	6	15
Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση	6	15
Αγωγή υγείας Ιατρικά θέματα, πρώτες βοήθειες, AIDS, διάφορες ασθένειες (γνώση)	5	12,5
Θέατρο	3	7,5
Οδική συμπεριφορά	2	5

που δεν διδάσκονται στο σχολείο σήμερα:
Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, αγωγή υγείας, οδική συμπεριφορά.

Οι περισσότεροι μαθητές ζητούν να διδάσκονται πιο ουσιαστικά τη μουσική και μάλιστα να μαθαίνουν κάποιο μουσικό όργανο στο σχολείο (42,5%). Ακολουθεί η επιθυμία για εκμάθηση ζωγραφικής (37,5%) και η επιθυμία για γνώσεις ψυχολογίας (27,5%). Θα θέλαμε να επισημάνουμε επίσης την αγωνία τους να μαθαίνουν πιο ολοκληρωμένα ξένες γλώσσες και να είναι σε θέση να δώσουν το κρατικό πιστοποιητικό γλωσσομάθειας (15%).

Άλλες απαντήσεις: Περιβάλλον, πολιτισμός, πρόληψη σεισμών, ευέλικτη ζώνη, φωτογραφία, ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα μαθητή...

6: Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει το εκπαιδευτικό σύστημα, αν δεν υπήρχαν καθόλου εξετάσεις στο σχολείο;

Φαίνεται ότι τους ενοχλούν οι πολλές εξετάσεις (22,5%), αλλά δείχνουν επιφυλακτικοί κατά πόσο μπορεί να λειτουργήσει η εκπαιδευτική διαδικασία

χωρίς καθόλου εξετάσεις (77,5%).

Συμπεράσματα

Από την έρευνα προκύπτει πως το εκπαιδευτικό σύστημα δεν ικανοποιεί τους μαθητές. Το νιώθουν καταπιεστικό και φορτικό. Τους έχουν κουράσει οι πολλές εξετάσεις που έχουν δώσει ήδη ή που πρόκειται να δώσουν ακόμη στη ζωή τους. Είναι πράγματι ξεκάθαρο και ολοφάνερο στον οποιονδήποτε έρχεται σε επαφή ή ρωτάει στοιχειωδώς τα παιδιά: πιέζονται, κουράζονται, δεν έχουν ελεύθερο χρόνο, ασφυκτιούν. Διαβάζουμε πώς το υπουργείο προτίθεται να αυξήσει τις ώρες των μαθημάτων. Αλήθεια: ξέρουν την κατάσταση; Ζητούν μαθήματα που θα τους βοηθήσουν να «αναπνεύσουν» αλλά και να εκφραστούν: Μουσική ζωγραφική, θέατρο... Ζητούν να μαθαίνουν πράγματα χρήσιμα για τη ζωή τους, για τα οποία το σχολείο δείχνει αδιάφορο: Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, αγωγή υγείας, οδική συμπεριφορά.

Το χειρότερο που προκύπτει από την έρευνα είναι βέβαια αυτό που αναφέρθηκε στην αρχή: Από το 40% της συμμετοχής κι από τις συζητήσεις που έγιναν φαίνεται πως είναι απογοητευμένοι και αγανακτισμένοι, επειδή η γνώμη τους δεν μετράει, δεν υπολογίζεται. Θεωρούν τον εθνικό διάλογο που ήδη έχει ξεκινήσει προσχηματικό και τις αποφάσεις που θα προκύψουν απ' αυτόν προειλημμένες και ξένες με τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες, τις επιδιώξεις τους. ✍

Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση Αθηνά Ντέλλα - Χημικός

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα σχολικά βιβλία αποτελούν ένα από τα μέσα με τα οποία διεξάγεται η επικοινωνία των μαθητών με το περιβάλλον τους. Επηρεάζουν σημαντικά τη διαμόρφωση της σχολικής διδασκαλίας και κοινωνικοποίησης και αποτελούν για πολλούς μαθητές τη μοναδική πηγή γνώσης και συστηματικής μάθησης. Μέσω των σχολικών βιβλίων δεν μεταδίδονται μόνο γνώσεις στους μαθητές, αλλά καλλιεργούνται στάσεις και μεταβιβάζονται αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς, και επηρεάζουν συνεπώς τις απόψεις, τις πεποιθήσεις και τις επιλογές καθώς και τη συμπεριφορά του ατόμου.

Για τον λόγο αυτό η έρευνα των σχολικών εγχειριδίων έχει μεγάλη σημασία. Μάλιστα είναι και επίκαιρη στην παρούσα ιστορική συγκυρία, η οποία χαρακτηρίζεται από δύο αντιφατικές διαδικασίες: από τη μια η ευρωπαϊκή ένωση και η παγκοσμιοποίηση και από την άλλη η έξαρση του ρατσισμού και του εθνικισμού.

Η εικόνα του «άλλου» ή του γείτονα που διαμορφώνεται μέσω των σχολικών βιβλίων συμβάλλει στην διαμόρφωση της αυτοεικόνας και της εθνικής ταυτότητας ενός λαού. Επίσης καθορίζει σε σημαντικό βαθμό τις σχέσεις και την ποιότητα της συνύπαρξης και συνεργασίας μεταξύ λαών και ιδιαίτερα μεταξύ των γειτονικών λαών.

2. Το ελληνικό έθνος και ο ελληνικός πολιτισμός στα σχολικά βιβλία

Η περιγραφή και η αξιολόγηση της ταυτότητας ενός έθνους έχει αποφασιστική σημασία για την περιγραφή και την αξιολόγηση των εθνικών άλλων γιατί η εικόνα των εθνικών άλλων είναι κατοπτρική της εικόνας του εθνικού εαυτού.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής εθνικής ταυτότητας που

προβάλλουν τα ελληνικά βιβλία είναι η έννοια της συνέχειας του ελληνικού έθνους. Το χαρακτηριστικό της συνέχειας του ελληνικού έθνους, «αιώνια και φυσική οντότητα» που συνδέεται με την κοινή καταγωγή, προϋποθέτει ότι κάποτε στον χρόνο και στην προκείμενη περίπτωση κατά την αρχαιότητα, το ελληνικό έθνος υπήρχε και, παρά τα πολιτικά ρήγματα που προκλήθηκαν από τους άλλους, μπόρεσε να διατηρηθεί μέσα στο χρόνο (Αγγελόπουλος, 2000, σ. 322).

Η εθνική ομάδα υπονοείται να υπάρχει διαχρονικά, να είναι απολύτως ομοιογενής με τα ίδια πέρα από την ιστορία πολιτισμικά χαρακτηριστικά και ακόμα να έχει επίσης διαχρονική συνείδηση των εθνικών αυτών ιδιαιτεροτήτων και της απόλυτης ομοιογένειας.

Η αξία της ομοιογένειας συμπληρώνει την αξία της συνέχειας. Η αξιοθαύμαστη αντοχή των υπόδουλων Ελλήνων να διατηρήσουν όλα τα στοιχεία της εθνικής

τους υπόστασης συνδυάζεται με την πλήρη απουσία μνείας σε εθνοτικά, θρησκευτικά, γλωσσικά και πολιτισμικά πληθυσμιακά μίγματα που χαρακτηρίζουν όλες τις αυτοκρατορίες εξίσου την βυζαντινή και την οθωμανική, καθώς και την απουσία μνείας σε κοινωνικές διαφοροποιήσεις (Φραγκουδάκη, 1997, σ. 358).

Η ιστορική συνέχεια και η εθνική και πολιτισμική ομοιογένεια περιγράφονται ως αποτέλεσμα της διαχρονικής ικανότητας των ελλήνων να αντιστέκονται τόσο σε επιβουλές της εθνικής ακεραιότητας, όσο και σε απειλές αλλοίωσης του πολιτισμού τους (Ασκούνη, 2001, σ. 74). Τα παραδείγματα ηρωισμού και ανδρείας των προγόνων μας στα σχολικά εγχειρίδια είναι πάρα πολλά, ενώ βασικός παιδαγωγικός στόχος της

ιστορίας είναι ο πατριωτισμός. Η ανδρεία σαν μεγάλη εθνική αρετή συνοδεύει ως ερμηνευτικό σχόλιο τη συμμετοχή σε όλους τους πολέμους που πήραν μέρος οι Έλληνες, χωρίς την ιστορική κάθε φορά ερμηνεία της. Και ενώ από τη μια πλευρά η ειρήνη προβάλλεται ως εθνική αξία που πρέπει να υπερασπιζόμαστε, από την άλλη, από τους πολέμους των Ελλήνων μόνο εκείνοι που οδήγησαν σε ήττες εμφανίζονται να έχουν και αρνητικές συνέπειες. Επίσης, αποσιωπάται πλήρως κάθε διαμάχη στο εσωτερικό του ελληνισμού και του ελληνικού έθνους.

Οι Οθωμανοί είναι οι μόνοι που παρουσιάζονται να έχουν απειλήσει την πολιτισμική εθνική ιδιαιτερότητα και ομοιογένεια. Η συχνότητα αναφοράς οφείλεται κυρίως στην έκταση που δίνεται στην ελληνική επανάσταση σε σχέση με την υπόλοιπη ιστορία. Το πιο χαρακτηριστικό για αυτούς τους εχθρικούς εθνικούς άλλους είναι η υποτίμηση. Η οθωμανική αυτοκρατορία έμμεσα εμφανίζεται ως αγράμματη και απολίτιστη (Φραγκουδάκη, 1997, σ. 394). Μετά την Τουρκία, η Βουλγαρία είναι ο πιο αρνητικά μνημονεύομενος εθνικός άλλος σε σχέση με τον ελληνισμό, και ακολουθούν οι ναζί και ο ιταλικός φασισμός.

Συχνή σε σχέση με την ανεξαρτησία των Ελλήνων είναι η αναφορά στις μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες. Οι «μεγάλες δυνάμεις» περιγράφονται είτε θετικά ως σύμμαχοι, είτε αρνητικά ως χώρες που υπερασπίζονται τα συμφέροντα τους, ανάλογα με την εξωτερική τους πολιτική, που άλλοτε είναι ευνοϊκή και άλλοτε αντίθετη απέναντι στην ελληνική ανεξαρτησία ή τις εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδος. Κατά την αρνητική παρουσίαση των μεγάλων δυνάμεων δεν γίνεται διάκριση ανάμεσα σε λαούς και κυβερνήσεις.

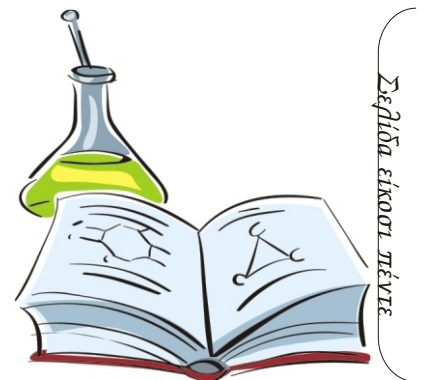
Τα βιβλία μεταδίδουν μια αντίληψη της ιστορίας εθνοκεντρική και ευρωπαϊοκεντρική. Μόνο που η ευρωπαϊκή

ιστορία ταυτίζεται με την ιστορία των χωρών της βόρειας και δυτικής βιομηχανικής ζώνης, με τρόπο που περιέχει υποτίμηση των ανατολικών λαών και πολιτισμών (Φραγκουδάκη, 1997, σ. 394). Έτσι το πιο αξιοσημείωτο για τους βαλκανικούς λαούς είναι η απουσία τους από την ιστορία.

Η ευρωπαϊκή ταυτότητα της Ελλάδας, πηγάζει σχεδόν αποκλειστικά από την αρχαιότητα. Όλα τα σχολικά βιβλία προβάλλουν το μήνυμα της υπεροχής του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, σε σχέση με όλα τα πολιτιστικά επιτεύγματα όλων των εποχών σε ολόκληρη τη γη. Το μήνυμα κάνει ακόμη εντονότερο η αποσιώπηση άλλων μεγάλων αρχαίων πολιτισμών, όπως π. χ. ο αιγυπτιακός ή ο κινεζικός, που εμφανίζονται έμμεσα δευτερεύοντες και ασήμαντοι. Ο ελληνικός πολιτισμός παρουσίασε τόσο μεγάλη ανάπτυξη, ώστε επηρέασε ολόκληρη την ανθρωπότητα, ενώ οι αναφορές στα επιτεύγματα άλλων συχνά επιχειρούν την σύνδεση με την αρχαία Ελλάδα και τους Έλληνες. Ως αδιάψευστη απόδειξη της πολιτισμικής συνέχειας με την αρχαιότητα παρουσιάζεται η γλώσσα. Η αρχαία ελληνική γλώσσα περιγράφεται ως η μήτρα της σημερινής ομιλούμενης και πρωταρχική πηγή του λεξιλογίου της (Ασκούνη, 1997, σ. 451).

Η σύνδεση με το παρελθόν αποτυπώνεται επίσης στην ορθοδοξία. Μέσα από τα σχολικά βιβλία προβάλλεται μια αυτονόητη ταύτιση ορθοδοξίας και εθνικού εαυτού.

Ακριβώς εξαιτίας του παρελθόντος οι Έλληνες εμφανίζονται μέτοχοι του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ο οποίος αξιολογείται ως ο ανώτερος στη σύγχρονη εποχή. Όμως, η

αναζήτηση της αξίας του εθνικού εαυτού σε ένα «αλλού», την αρχαιότητα ή την Ευρώπη, μοιάζει να επιχειρεί να καλύψει μια μειονεκτική αυτοεικόνα του παρόντος, η οποία συχνά διαγράφεται στο περιεχόμενο των εγχειριδίων (Ασκούνη, 2001, σ. 74).

3. Οι συνέπειες του τρόπου παρουσίασης του ελληνικού έθνους και πολιτισμού στα σχολικά βιβλία

Η αδιάσπαστη πολιτισμική συνέχεια από την αρχαιότητα και η αξία της ομοιογένειας παράγει μια λανθάνουσα αναλογία του έθνους με την οικογένεια, δηλαδή ότι τα μέλη του έθνους έχουν από τη γέννηση τους σχέση φυσική ανάμεσα τους. Αυτό κάνει το έθνος συνώνυμο της φυλής, όχι με τη βιολογική αλλά με την πολιτισμική σημασία και κατασκευάζει μια εικόνα του έθνους να ήταν μια αγαπημένη και αρμονική οικογένεια. Με αυτό τον τρόπο καλλιεργείται δίπλα στην παραδοσιακή μια ξενοφοβία μοντέρνα, που δεν αξιολογεί άμεσα σαν κατώτερες τις άλλες ομάδες, αλλά τις αποκλείει ακριβώς σαν αλλιώτικες (Φραγκουδάκη, 1997, σ. 146).

Η εθνική συνοχή και ομοιογένεια, είναι βασικό στοιχείο πολιτικής διαπαιδαγώγησης στην παραγνώριση των αιτιών που οδηγούν στην αμφισβήτηση των εξουσιών. Παρεμποδίζεται η ανάπτυξη τάσεων πολιτικής συμμετοχής στη διαμόρφωση της εθνικής και της κοινωνικής πολιτικής. Παρεμποδίζεται η πολιτική διαδικασία που οδηγεί στην κατανόηση του καταμερισμού εξουσίας και προνομίων, όπως επίσης και οι διαδικασίες που ανοίγουν το δρόμο να διατυπωθούν αιτήματα ανακαταμερισμού των προνομίων και της εξουσίας τόσο ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις, όσο και ανάμεσα στα κοινωνικά φύλα (Φραγκουδάκη, 1997, σ. 152).

Η έμφαση στην ομοιογένεια επιτρέπει να αποσιωπάται το γεγονός ότι οι κοινωνικές ταυτότητες είναι πολλές, ιεραρχημένες και άνισες, ότι τα άτομα έχουν περισσότερες από

μια ταυτότητες που διαμορφώνονται και αναδιαμορφώνονται συνεχώς (Φραγκουδάκη, 1997, σ. 89). Τα παιδιά των μειονοτικών ομάδων βρίσκονται συχνά στο χώρο του σχολείου εγκλωβισμένα στον ασφυκτικό κλοιό μιας αποκλειστικής και υποχρεωτικής ταυτότητας, που τους αποδίδεται ακόμη και όταν τα ίδια δεν την αναγνωρίζουν ως θεμελιώδες συστατικό της ύπαρξης τους (Ασκούνη, 2000, σ. 89).

Τα σχολικά βιβλία, με τον τρόπο που παρουσιάζουν το ελληνικό έθνος και πολιτισμό ακυρώνουν την ιστορική θεώρηση και εμποδίζουν την κατανόηση των διαδικασιών αφομοίωσης και εξάλειψης των διαφορών μέσα από τις οποίες συγκροτούνται τα σύγχρονα έθνη-κράτη. Αφετέρου, στο σημερινό ιστορικό πλαίσιο ευνοούν την ανάπτυξη ξενοφοβικών στάσεων και των σύγχρονων μορφών ρατσισμού (Ασκούνη, 2000, σ. 80).

Αυτή η ξενοφοβία συνδυάζεται με τη δυσκολία προσαρμογής στις νέες συνθήκες της ευρωπαϊκής ένωσης και της καινούριας πραγματικότητας των μεταναστών και προσφύγων.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω, δεν προάγεται

η ιστορική εθνική συνείδηση και ακόμη περισσότερο δεν καλλιεργείται η κρίση των μαθητών. Τα παιδιά δεν μπορούν να κατανοήσουν ότι η ιστορία είναι ανασύνθεση και ερμηνεία του παρελθόντος και δεν μπορούν να δουν θετικά τόσο τις ομοιότητες όσο και τις διαφορές με τους άλλους λαούς. Αντίθετα απολυτοποιούνται και παγιώνονται οι εθνικές διαφορές και εμποδίζεται η κατανόηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των λαών.

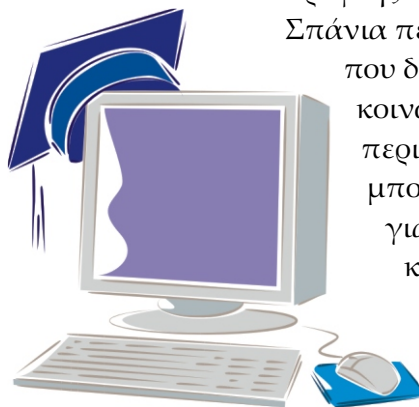
Η απουσία λοιπόν μιας πραγματικά πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης έχει αποτέλεσμα την μειωμένη αυτοεκτίμηση των παιδιών των μειονοτήτων, την χαμηλή σχολική τους επίδοση και τη δημιουργία στερεοτύπων και προκαταλήψεων.

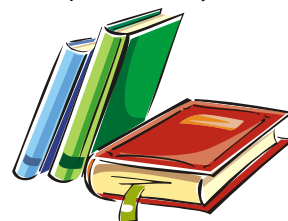

4. Επίλογος

Μετά τις προσπάθειες ανάλυσης των σχολικών εγχειριδίων, το επόμενο βήμα θα ήταν μια μεταρρυθμιστική παρέμβαση. Αναζητώντας όμως μια ουδέτερη γραφή, χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα, υπάρχει ο κίνδυνος να καταλήξουμε σε απλές αποσιωπήσεις ή σε μια αφήγηση χωρίς ερμηνευτικές προτάσεις. Επίσης δεν πρέπει να πιστέψουμε ότι τα σχολικά βιβλία είναι πανάκεια και ότι η μεταρρύθμιση τους από μόνη της αρκεί για την αλλαγή των κυρίαρχων αντιλήψεων για τους άλλους λαούς.

Τα σχολικά βιβλία, πέρα από ένα μέσο διαμόρφωσης συνειδήσεων, είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας που τα παράγει. Σπάνια περιέχουν στερεότυπα και αξίες που δεν είναι αποδεκτά στην κοινωνία. Έτσι, η γνώση του περιεχομένου των εγχειριδίων μπορεί να είναι ένας καλός οδηγός για τη γνώση των αξιών μιας κοινωνίας, και για την εικόνα που μια ανθρώπινη κοινότητα έχει για το παρελθόν της και εμμέσως για το πως φαντάζεται το μέλλον της (Κουλούρη, 2003). ✍

Βιβλιογραφία

1. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Κ., Διακηρύσσοντας την ελληνική εθνική ταυτότητα μέσω της διαλεκτικής στα σχολικά βιβλία της ελληνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από το 1950 και εξής, Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου Θεσσαλονίκης, 16-18 Οκτωβρίου 1998, εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα 2000.
2. ΑΣΚΟΥΝΗ Ν., Εθνοκεντρισμός και πολυπολιτισμικότητα: η αναζήτηση ενός νέου προσανατολισμού της εκπαίδευσης, στο Ανδρούσου Αλ., Ασκούνη Ν., Μάγος Κ., Χρηστίδου-Λιοναράκη Σ., Εκπαίδευση: πολιτισμικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες τόμος Β, ΕΑΠ, Πάτρα 2001.
3. ΑΣΚΟΥΝΗ Ν., «Μια μακρά πορεία στο χρόνο..»: οι Έλληνες και οι άλλοι στα βιβλία της γλώσσας, στο Δραγώνα Θ., Φραγκουδάκη Α., «Τι είν' η πατρίδα μας;» εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 1997
4. ΚΟΥΛΟΥΡΗ ΧΡ, Ο «ψυχρός πόλεμος» των βαλκανικών σχολικών εγχειριδίων, εφημερίδα Το Βήμα, 16-11-2003.
5. ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ Α., «Απόγονοι» Ελλήνων «από τη μυκηναϊκή εποχή»: η ανάλυση των εγχειριδίων ιστορίας στο Δραγώνα Θ., Φραγκουδάκη Α., «Τι είν' η πατρίδα μας;» εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 1997.
6. ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ Α., Οι πολιτικές συνέπειες της ανιστορικής παρουσίασης του ελληνικού έθνους στο Δραγώνα Θ., Φραγκουδάκη Α., «Τι είν' η πατρίδα μας;» εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 1997

Εκπαίδευση και εξετάσεις*

Χρίστος Κάτσικας - Φιλολόγος (ταμίας της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων)

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ
ΟΙ ΑΘΕΑΤΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ

(...) Να το πούμε προκαταβολικά: οι εξετάσεις και ιδιαίτερα οι τόσες πολλές εξετάσεις, μας διδάσκουν πολύ περισσότερα από όσα μας εξετάζουν. Με λίγα λόγια οι εξετάσεις δεν έχουν να κάνουν τόσο με τη διαπίστωση των γνώσεών μας όσο να μας διδάξουν ό,τι δεν μπορούν (ή δεν μπορούν τόσο καλά) να μας διδάξουν οι πιο τυπικές όψεις της εκπαίδευσης.

Ο Γάλλος φιλόσοφος Πασκάλ (Blaise Pascal, 1623-1662), το 17ου αιώνα, παρατήρησε πως αν αναγκάζεις τα παιδιά να γονατίζουν κάθε μέρα για να προσευχηθούν, ανεξάρτητα από την αρχική τους πεποίθηση, στο τέλος θα πιστέψουν στην ύπαρξη Θεού. Φαίνεται

Φ
Λ
Ο
Ε
Ν
Ο
Υ
Μ
Ε
λοιπόν, πως μια συχνά επαναλαμβανόμενη πρακτική, ιδιαίτερα αν περιλαμβάνει συγκεκριμένες κινήσεις και συναισθήματα, μπορεί να ασκήσει εκπληκτική επίδραση τόσο στον τρόπο σκέψης μας όσο και στο τι σκεφτόμαστε. Αυτό που ισχύει για την προσευχή ισχύει επίσης και για τις εξετάσεις. Αν αναγκάσεις τους μαθητές, οποιασδήποτε βαθμίδας της εκπαιδευτικής κλίμακας, να δίνουν αμέτρητες εξετάσεις, το γεγονός αυτό θα έχει τουλάχιστον την ίδια επίδραση, τόσο στη διαμόρφωσή τους, όσο και στο είδος των ερωτήσεων που τους υποβάλλονται. Με λίγα λόγια, οι εξετάσεις και ιδιαίτερα οι τόσες πολλές εξετάσεις, μας διδάσκουν πολύ περισσότερα από όσα μας εξετάζουν.

Να ένας σύντομος κατάλογος για το τι «διδάσκουν» οι τόσες πολλές εξετάσεις:

-Η πίεση των εξετάσεων αναγκάζει τους μαθητές να πιστέψουν ότι ο καθένας λαμβάνει αυτά για τα οποία έχει δουλέψει, ότι τα κριτήρια είναι αντικειμενικά και δίκαια και συνεπώς ότι αυτοί που αποδίδουν καλύτερα πράγματι το αξίζουν. Το ίδιο φυσικά ισχύει και για αυτούς που δεν αποδίδουν καθόλου. Μετά από λίγο, αυτή η νοοτροπία μεταφέρεται και σε ό,τι βρίσκουν οι μαθητές στην υπόλοιπη κοινωνία,

συμπεριλαμβανομένων και των δικών τους αποτυχιών στη ζωή και η οποία τους ενθαρρύνει να «κατηγορούν το θύμα» (τους ίδιους τους τούς εαυτούς ή τους άλλους) και να νοιώθουν ένοχοι για κάτι που στην πραγματικότητα δεν είναι δικό τους λάθος.

-Ο χρονικός περιορισμός καθώς και η μορφή των εξετάσεων, προετοιμάζει τους μαθητές για την πιο άκαμπτη εργασιακή πειθαρχία που βρίσκεται μπροστά τους.

-Επειδή οι εξετάσεις είναι «διαταγές» που δεν τίθενται σε αμφισβήτηση, οι τόσες πολλές εξετάσεις προετοιμάζουν τους μαθητές να αποδέχονται χωρίς σκέψη τις εντολές που θα προέρχονται από τους μελλοντικούς εργοδότες τους.

-Επειδή οι περισσότερες εξετάσεις δίνονται σε ατομικό επίπεδο και ο καθένας μας παλεύει να τα πάει όσο το δυνατόν καλύτερα,

δημιουργείται η πεποίθηση πως οι εξετάσεις αφορούν τους μαθητές ως άτομα. Οι συνεργατικές λύσεις ισοδυναμούν με κλεψιά, αν κάποιος τις σκέφτεται ως λύσεις. Πάλι και σε αυτή την περίπτωση, είναι εμφανείς οι επιπτώσεις για το πώς οι

μαθητές θα πρέπει να προσεγγίζουν τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν αργότερα στη ζωή τους.

-Επίσης, οι εξετάσεις παίζουν τον κεντρικό ρόλο στον καθορισμό της διδακτέας ύλης, αδιαφορώντας για ό,τι υλικό δεν σχετίζεται με τις εξετάσεις. Το πρώτο πράγμα που παραλείπεται από το πιεστικό πρόγραμμα σπουδών είναι οι ίδιες οι αναζητήσεις των μαθητών σε προβλήματα που ανακύπτουν ως συλλογική αντανάκλαση των κύριων σημερινών προβλημάτων (όπως ο πόλεμος), οι εναλλακτικές αντιλήψεις, η εξερεύνηση θεμάτων και εν γένει οτιδήποτε προωθεί τη δημιουργική, συνεργατική ή κριτική σκέψη. Είναι γνωστό, βέβαια, ότι η ιθύνουσα τάξη δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να συναλλάσσεται με εργάτες, καταναλωτές και πολίτες με τις παραπάνω ικανότητες.

-Εν τέλει, οι πολλαπλές εξετάσεις έχουν

μετατραπεί σε έναν από τους κύριους παράγοντες που καθορίζουν τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ μαθητών (με τους μαθητές να βλέπουν ο ένας τον άλλο ως ανταγωνιστές για καλύτερους βαθμούς), τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ μαθητών και καθηγητών (με τους περισσότερους μαθητές να βλέπουν τους καθηγητές τους πρώτα απ' όλα ως εξεταστές και βαθμολογητές και με τους περισσότερους καθηγητές να βλέπουν σε μεγάλο βαθμό τους μαθητές τους σύμφωνα με το πώς τα πήγαν στις εξετάσεις), τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ δασκάλων και διευθυντών (καθώς οι διευθυντές έχουν «αντικειμενικά» κριτήρια με τα οποία αποτιμούν την απόδοση των δασκάλων) ακόμα και τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ σχολικών διευθυντών και διάφορων κρατικών σωμάτων (καθώς χρησιμοποιείται το ίδιο κριτήριο από το κράτος για να κρίνει το έργο των σχολείων). Κοντολογίς, οι εξετάσεις διαμορφώνουν όλες τις σχέσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα, με ένα τρόπο παρόμοιο με εκείνο που το χρήμα -ο άλλος μεγάλος πλανευτής και νοθευτής- διαμορφώνει τις σχέσεις στην κοινωνία και μάλιστα με τα ίδια αποτελέσματα.

Μόλις συνθέσουμε όλα αυτά τα κομμάτια, είναι ξεκάθαρο ότι η μανία αύξησης του αριθμού των εξετάσεων για τους μαθητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων δεν έχει να κάνει με την «ανύψωση των στάνταρς», όπως θέλει ο κοινός μύθος, αλλά με την ανάπτυξη ενός εκτεταμένου ελέγχου πάνω σ' ολόκληρη την εκπαιδευτική διαδικασία, ελέγχου που θα επιτρέψει στην ιθύνουσα τάξη να κατευθύνει εκεί που θέλει το αναγκαίο έργο της κοινωνικοποίησης.

(...)

Σχεδιάζεται μια εκπαιδευτική πολιτική όπου οι επιδόσεις των υποκειμένων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων χρησιμοποιούνται ως μονάδες μέτρησης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Η αντίληψη αυτή «επιβλέπει» τη σχολική επιτυχία / αποτυχία μέσα από την «κλειδαρότρυπα» της αίθουσας διδασκαλίας όπου, όλα εξαφανίζονται εκτός από το δάσκαλο και το μαθητή. Κοινωνική προέλευση, οικογενειακή κατάσταση, συνθήκες διαβίωσης και κατοικίας, υλικοτεχνική υποδομή σχολείου, τύπος εξετάσεων, σχολικά βιβλία,

εκπαιδευτικό κλίμα, παιδαγωγικές μέθοδοι, τα πάντα γίνονται καπνός.

Στο νέο πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί «χρεώνονται» την επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών τους σε προτυποποιημένα τεστ και η διοίκηση του σχολείου "χρεώνεται" με τη σειρά της την επιτυχία και την αποτυχία όλων.

Δεν είναι ωστόσο λίγοι αυτοί που κατανοούν ή διαισθάνονται ότι τα αποτελέσματα της σχολικής εκπαίδευσης δεν καθορίζονται μόνο από τη συμβολή του σχολείου και των εκπαιδευτικών λειτουργιών. Το σχολείο δεν είναι "θερμοκήπιο" όπου τα παιδιά αναπτύσσονται ομαλά και απρόσκοπτα με καλό πότισμα και συστηματική φροντίδα! Δεν είναι, βέβαια, τυχαίο ότι από την επίσημη αξιολόγηση «αγνοούνται» οι αμέτρητοι κοινωνικοί και εκπαιδευτικοί παράγοντες που επηρεάζουν και συνδιαμορφώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία και το εκπαιδευτικό έργο. Κοινωνική προέλευση, οικογενειακή κατάσταση, συνθήκες διαβίωσης και κατοικίας, υλικοτεχνική υποδομή σχολείου, τύπος εξετάσεων, σχολικά βιβλία, εκπαιδευτικό κλίμα, παιδαγωγικές μέθοδοι, τα πάντα γίνονται καπνός. «Αγνοούνται» οι κοινωνικές και γεωγραφικές ανισότητες που διαμορφώνουν αντίξοες συνθήκες για την εκπαίδευση των μαθητών από τα

ασθενέστερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα. Παραλείπονται όλοι εκείνοι οι παράγοντες που οδηγούν στον Καιάδα της εγκατάλειψης του σχολείου και του αναλφαβητισμού.

Με αυτό το σκεπτικό, θα αναρωτηθεί κανείς «τι αξιολογείται, όταν αξιολογείται το σχολείο», όπως παλαιότερα αναρωτιόμαστε, «τι αξιολογούμε, όταν αξιολογούμε τον μαθητή: τις μορφωτικές ευκαιρίες που έχει, το οικογενειακό του περιβάλλον, την κοινωνικο-οικονομική του κατάσταση, το χαρακτήρα του, τις δυνατότητές του, τις προσπάθειες που καταβάλλει, την ικανότητα του δασκάλου του;». Και επειδή όλα τα σύνθετα προβλήματα της εκπαίδευσης δεν έχουν μόνο μία απάντηση ή μία μοναδική ερμηνεία, είναι καλό να αποφεύγουμε τέτοιες παγίδες. (...) ✍

Δάνεια από τη λατινική
Ελίζα Ντρούγια - Γ' Λυκείου
Με τη συνδρομή του καθηγητή Σπυρίδωνα Βλιώρα - Φιλολόγου

Στη σημερινή εποχή όλοι οι Έλληνες χρησιμοποιούν καθημερινά λέξεις που προέρχονται από αντίστοιχες λατινικές, οι οποίες, αφού πήραν κατάλληλη μορφή, ενσωματώθηκαν στην ελληνική γλώσσα. Στις μέρες μας, λίγοι γνωρίζουν τις πραγματικές ρίζες αυτών των λέξεων, κυρίως φιλόλογοι, μιας κι έχουν περάσει πολλά χρόνια απ' την ενσωμάτωσή τους στο λεξιλόγιό μας, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι να αντιλαμβάνονται με δυσκολία την πραγματική τους καταγωγή.

Τα αίτια του δανεισμού απ' τη λατινική μάς γυρίζουν πολλά χρόνια πίσω και μας πάνε στην εποχή της κατάκτησης της Ελλάδας από τους Ρωμαίους αλλά και στον 4ο αι. μ.Χ., όταν η πρωτεύουσα του ρωμαϊκού κράτους μεταφέρθηκε από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη· επίσημη γλώσσα του κράτους εξακολουθούσε να είναι η λατινική. Σε ολόκληρο όμως το τμήμα του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους ομιλούμενη γλώσσα ήταν η ελληνική. Ελληνική ήταν και η γλώσσα της Εκκλησίας και της Παιδείας. Το πανεπιστήμιο της πρωτεύουσας («Πανιδασκαλείον» της Κωνσταντινούπολης) ήταν δίγλωσσο.

Η νέα αυτή ελληνολατινική δίγλωσσία διατηρήθηκε για περισσότερο από δύο αιώνες. Σύντομα όμως οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες του Βυζαντίου έκαναν όλο και μεγαλύτερες παραχωρήσεις στην επίσημη χρήση της ελληνικής, όπως για παράδειγμα ο Ιουστινιανός, που συνέταξε τη νέα νομοθεσία του, τις «Νεαρές», στην ελληνική γλώσσα. Η λατινική διατηρήθηκε στις επιγραφές και τα

νομίσματα ως τον 11ο αι. μ.Χ. (...)

Η χρήση της λατινικής για ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα δεν άφησε ανέπαφη την ελληνική από λατινικά δάνεια. Συναντούμε για παράδειγμα τις λέξεις: λάβαρον, παλάτιον, πρίγκηψ, κανδήλα, μανουάλιον, ράσο, Ιανουάριος (καθώς και η ονομασία όλων των υπόλοιπων μηνών), κάμπος, λουκάνικον, μάγουλον, (ο)σπίτι(ον), ταβέρνα, βαρβάτος, ακκουμβώ, κανακεύω κ.ά.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε ετυμολογικά την προέλευση των μηνών.

-Ιανουάριος: <Ianuarius (mensis=μήνας) <Ianus=Ιανός=αρχαίος θεός της Ρώμης, προστάτης των δημόσιων διόδων και πυλών της πόλης (μερικές φέρουν το όνομά του): η λατρεία του συνδεόταν με κάθε έναρξη ή ξεκίνημα, πράγμα που εξηγεί γιατί μνημονευόταν πάντοτε πρώτος μεταξύ των υπολοίπων ρωμαϊκών θεοτήτων.

Θεός Ιανός

-Φεβρουάριος: <Februarius <επίθ. februius=καθαρτικός. Κατά τη διάρκεια του μηνός αυτού (τελευταίου στο ρωμαϊκό ημερολόγιο) γίνονταν τελετές εξαγνισμού.

-Μάρτιος: <Martius <Mars=Άρης (Άρειος)

-Απρίλιος: <Aprilus <aperio=ανοίγω (πβ. Άνοιξη). Ο μήνας που η φύση «ανοίγει».

Σύμφωνα με άλλη εκδοχή: <Αφρώ=Αφροδίτη, επειδή οι Ρωμαίοι θεωρούσαν το μήνα αυτό αφιερωμένο στη θεά Venus=Αφροδίτη.

-**Μάιος:** <Maius<Maia=ονομασία αρχαίας ρωμαϊκής θεότητας, που θεωρούνταν μητέρα του θεού Ερμή.

-**Ιούνιος:** Iunius<Juno=Ήρα· μήνας αφιερωμένος στη θεά Ήρα.

-**Ιούλιος:** <Julius. Από το όνομα του Ιουλίου Καίσαρα, προς τιμήν του οποίου μετονομάστηκε σε Julius ο μήνα Quintilis

(=πέμπτος) του πρώιμου ρωμαϊκού ημερολογίου. Έκτοτε η λέξη χρησιμοποιήθηκε και ως κύριο όνομα: Ιούλιος, -ία. Χαϊδευτικό

ΜΑΞΑΘΑΙ
ΑΞΕΝΙΚΟ: Τζούλια, Τζούλι.

-**Αύγουστος:** <Augustus (=σεβαστός) <augur (=οιωνοσκόπος). Ο τίτλος Augustus δόθηκε το 27 π.Χ. στο ρωμαίο αυτοκράτορα Οκταβιανό, όταν έγινε μονοκράτορας.

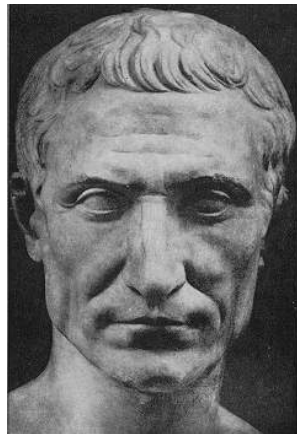
Επειδή κατά τη διάρκεια αυτού του μηνός αναγορεύτηκε ύπατος και σημείωσε εξαιρετικές στρατιωτικές επιτυχίες, ονομάστηκε προς

τιμή του Αύγουστος (Augustus) ο έκτος μήνας του χρόνου, που προηγουμένως ονομαζόταν απλώς sextilis (=έκτος).

-**Σεπτέμβριος:**

<September<septem=εφτά. Ο έβδομος μήνας του ρωμαϊκού ημερολογίου, που ξεκινούσε από το μήνα Μάρτιο.

-**Οκτώβριος:** <October<Octo=Οχτώ. Ο όγδοος μήνας...

Ιούλιος Καίσαρας

Οκταβιανός Αύγουστος

-**Νοέμβριος:** November<novem=εννιά. Ο ένατος μήνας...

-**Δεκέμβριος:** December<decem=δέκα. Ο δέκατος μήνας. Οι τέσσερις τελευταίοι μήνες διατήρησαν την ονομασία τους (έβδομος, όγδοος...), ακόμα και όταν βρέθηκαν σε άλλη θέση το 1564, οπότε ορίστηκε ο Ιανουάριος κι όχι Μάρτιος ως πρώτος μήνας του έτους. ✍

Αρχαίοι μήνες

Αντιστοιχία

Εκατομβαιών	15 Ιουλίου-15 Αυγούστου
Μεταγειτινών	15 Αυγούστου-15 Σεπτεμβρίου
Βοηδρομιών	15 Σεπτεμβρίου-15 Οκτωβρίου
Πυανεισίων	15 Οκτωβρίου-15 Νοεμβρίου
Μαιμακτηριών.....	15 Νοεμβρίου-15 Δεκεμβρίου
Ποσειδεών Α'.....	15 Δεκεμβρίου-15 Ιανουαρίου
Ποσειδεών Β'	εμβόλιμος μήνας
Γαμηλιών.....	15 Ιανουαρίου-15 Φεβρουαρίου
Ανθεστηριών	15 Φεβρουαρίου-15 Μαρτίου
Ελαφηβολιών.....	15 Μαρτίου-15 Απριλίου
Μουνυχιών	15 Απριλίου-15 Μαΐου
Θαργηλιών.....	15 Μαΐου-15 Ιουνίου
Σκιροφοριών	15 Ιουνίου-15 Ιουλίου

Βιβλιογραφία

-Ανδριώτης Νικόλαος, Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής, εκδ. Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, 1995.

-Βλιώρας Σπυριδών - Νικολογιάννη Αθηνά, Σύντομη Ιστορία της ελληνικής Γλώσσας, εφ. Τα Μετέωρα, 13/10/1995.

-Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, εκδ. Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, 1999.

-Μείζον ελληνικό λεξικό, επιμ. Μαρία Μανδαλά, εκδ. Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1999.

-Μπαμπινιώτης Γεώργιος, Λεξικό για το σχολείο και το γραφείο, εκδ. Κέντρο Λεξικολογίας, 2004.

-Μπαμπινιώτης Γεώργιος, Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, εκδ. Κέντρο Λεξικολογίας, 2002.

Τσουνάμι στην ιστορία του Θουκυδίδη*
Σπυρίδων Βλιώρας-Φιλολόγος

Πριν μερικούς μήνες έκπληκτος ο κόσμος όλος παρακολούθησε τα συμβάντα στον Ινδικό Ωκεανό και στις γύρω από αυτόν παραθαλάσσιες περιοχές μετά τον καταστροφικό σεισμό και το επακόλουθο φονικό τσουνάμι[1]. Οι περιγραφές που διαβάζουμε και οι εικόνες που αντικρίζουμε είναι τραγικές. Ταυτόχρονα όμως μας φέρνουν στο νου ανάλογες περιγραφές που μας έρχονται από την αρχαιότητα και δείχνουν τη -διαχρονικά- μεγάλη αδυναμία του ανθρώπου να αντεπεξέλθει στις αντιξοότητες της φύσης.

Θελήσαμε να βρούμε περιγραφές αρχαίων Ελλήνων σχετικές με το φαινόμενο του σεισμού και των επακόλουθων σεισμικών κυμάτων. Ψάχνοντας στο «Μουσαίος» (έκδ. 2002), ένα πρόγραμμα υπολογιστή με όλα τα κείμενα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και αναζητώντας τη λέξη σεισμός και τα συνώνυμα-παράγωγά της, βρήκαμε 2000 (!) περίπου παραπομπές σε αρχαία κείμενα, πράγμα που δείχνει πόσο ανησυχούσαν τους Έλληνες από την αρχαιότητα οι σεισμοί...

Επιλέξαμε να μοιραστούμε μαζί σας μια περιγραφή του Θουκυδίδη από το 3ο βιβλίο της Ιστορίας του. Όπως αναφέρει ο αναπληρωτής καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, μέλος της πανεπιστημιακής ανασκαφής της Βεργίνας κ. Παναγιώτης Β. Φάκλαρης[2], «τον χειμώνα του

427 π.Χ., όταν η Αθήνα μαστιζόταν από τον λοιμό, έγιναν πολλοί σεισμοί στην Αθήνα, στην Εύβοια και στη Βοιωτία και πιο δυνατοί στον βοιωτικό Ορχομενό. Το επόμενο θέρος, ενώ οι Πελοποννήσιοι είχαν προχωρήσει ως τον Ισθμό για να εισβάλουν στην Αττική, ισχυροί σεισμοί

Η ιαπωνική γραφή της λέξης τσουνάμι (κύμα στο λιμάνι)

τούς ανάγκασαν να γυρίσουν πίσω. Τότε οι Οροβιές, στο ΒΔ άκρο της Εύβοιας, κατά την εξιστόρηση του Θουκυδίδη, κατακλύσθηκαν από τεράστιο κύμα και όσοι δεν πρόφθασαν να καταφύγουν στα υψώματα

σκοτώθηκαν, ενώ τμήμα της ξηράς καταποντίστηκε. Το κύμα παρέσυρε και τμήμα του αθηναϊκού τείχους στο νησάκι Αταλάντη της Λοκρίδος, όπου κομματίασε μία από τις δύο αθηναϊκές τριήρεις που ήταν τραβηγμένες στην ξηρά. Στην αντικρινή Πεπάρηθο (Σκόπελο) 'εγένετο κύματος επαναχώρησις' και καταστράφηκε τμήμα του τείχους, το πρυτανείο και οικίες.»

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε πως ο ορθολογιστής Θουκυδίδης αποδίδει το 'τσουνάμι' στο σεισμό και όχι σε άλλη αιτία, όπως η οργή του σεισίχθονος[3] ή ένοσίχθονος Ποσειδώνος. Παραθέτουμε το κείμενο από το πρόγραμμα Μουσαίος (έκδ. Οξφόρδης) και τη μετάφραση από τον Ελευθέριο Βενιζέλο

(<http://www.mikrosapoplous.gr/thucy/>).

Γ
Ρ
Α
Φ
Ο
Υ
Μ
Ε

Θουκυδίδης, 3, 89, 1

Τού δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἴσθμου ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου Λακεδαιμονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. Καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους, τῶν σεισμῶν κατεχόντων, τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις ἢ θάλασσα ἐπανελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὐσης γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρότερον οὐσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. Καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ

Μετάφραση Ελευθερίου Βενιζέλου

Κατὰ το ἐπόμενον θέρος, οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγίδος, υἱοῦ τοῦ Ἀρχιδάμου, ἦλθαν μέχρι τοῦ Ἴσθμου με τὴν πρόθεσιν νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγέναν πολλοὶ σεισμοὶ ἐπέστρεψαν οπίσω, χωρὶς νὰ γίνῃ εἰσβολή. Κατὰ τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχὴν, ἐνῶ ἐξηκολούθουν οἱ σεισμοί, ἡ θάλασσα, ἀφού ἀπεσύρθη ἀπὸ τὴν παραλίαν τῶν Ὀροβίων τῆς Εὐβοίας καὶ ἐπυργώθη εἰς κύμα, ἐπέδραμε τμήμα τῆς πόλεως, καὶ ἐν μέρει μὲν ὑπεχώρησεν, ἐν μέρει ὅμως κατέκλυσε τὴν ἀκτὴν, οὕτως ὥστε ὅτι πρὶν ἦτο γῆ, εἶναι σήμερον θάλασσα, καὶ ὅσοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ καταφύγουν εἰς τὰ υψηλότερα σημεῖα, ἐπνίγησαν. Καὶ περὶ τὴν νήσον Ἀταλάντην, κειμένην πλησίον τῆς παραλίας τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν, ἐγένε παρομοία πλημμύρα, ἡ ὁποία

Δορυφορικός χάρτης της περιοχῆς. Ἐπιμέλεια χάρτη: Σπυρίδων Βλιώρας

Σελίδα Τριάντα δύο

*Αναδημοσίευση από την εφημερίδα των Τρικάλων "Ενημέρωση", 30/12/2004
 Δημοσιεύτηκε και στην εφημερίδα της Καλαμπάκας "Τα Μετέωρα", 7/1/2005

Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντιοῖς νῆσον παραπλησία γίγνεται ἐπὶ κλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυσμένον τὴν ἑτέραν κατέαξεν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθω κύματος ἐπαναχώρησις τις, οὐ μὲντοι ἐπέκλυσε γέ· καὶ σεισμός τοῦ τείχους τι κατέβαλε καὶ τὸ πρυτανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. Αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιοῦτου, ἢ ἰσχυρότατος ὁ σεισμός ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἑξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένην βιαϊότερον τὴν ἐπὶ κλυσιν ποιεῖν· ἄνευ δὲ σειμοῦ οὐκ ἂν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι.

παρέσυρε μέρος του Αθηναϊκού φρουρίου και συνέτριψεν εν εκ των δύο πλοίων, τα οποία ἦσαν ανειλκυσμένα ἐπὶ της ξηράς. Και εις την Πεπάρηθον, η θάλασσα απεσύρθη ἀπὸ την παραλίαν ἀλλὰ δεν κατέκλυσε την ξηράν, σεισμός ὁμως κατέρριψε μέρος του τείχους και το πρυτανεῖον και ὀλίγας ἄλλας οἰκίας. Αἰτία του φαινομένου αὐτοῦ κατὰ την γνώμην μου εἶναι ὅτι ο σεισμός, εις το σημεῖον ὅπου ἦτο ἰσχυρότερος, ἔσπρωξε προς τα ὀπίσω την θάλασσαν και με την αιφνιδίαν παλινδρόμησίν της κατέστησε την πλημμύραν βιαϊότεραν, χωρὶς τον σεισμόν ὁμως μου φαίνεται ὅτι δεν ημπορούσε να συμβῆ τούτο.

Λεξιλόγιο

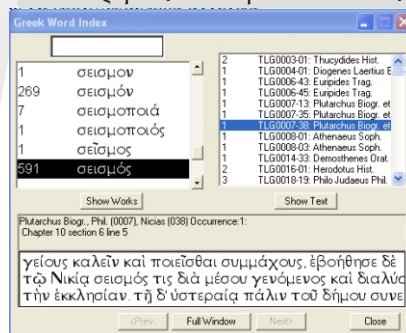
- κατακλύω: πλημμυρίζω, σκεπάζω με νερό, καταποντίζω
- ὑπονοστώ (ὑπό+νόστος): επιστρέφω, επανέρχομαι.
- φθῆναι: ἀόρ. β' του φθάνω=προλαβαίνω, προφθαίνω, καταφθάνω
- μετέωρος: αιωρούμενος, ανυψωμένος
- ἀναδραμόντες: μτχ. ἀορ. του ἀνατρέχω=τρέχω προς τα πίσω ἢ προς τα πάνω
- ἐπικλυσις: πλημμύρα
- παρεῖλε: ἀόρ. β' του παραιρῶ=μεταφέρω, παρασέρνω
- ἀνειλκυσμένον: μτχ. πρκ. του ἀνέλκω=σύρω ἀπὸ τη θάλασσα στη στεριά
- κατέαξεν: ἀόρ. του κατάγνυμι=συντρίβω (πρβ. κάταγμα)
- ἐπαναχώρησις: τράβηγμα προς τα πίσω
- ἑξαπίνης: ξαφνικά, απροσδόκητα
- ἐπισπωμένην<ἐπισπῶ=σέρνω, προσελκύνω

Σημειώσεις

Από το Μείζον Ελληνικό Λεξικό, Εκδ. Τεγόπουλος-Φυτράκης.

- Λοκρίς (-ίδος) ονομασία δύο περιοχών της Στερεάς Ελλάδας 1. Ανατολική ἢ Χώρα των Οπουντίων - Λοκρών, ἀπὸ τις Θερμοπύλες μέχρι την Κωπαΐδα 2. Δυτική ἢ Χώρα των Οζολών Λοκρών, στην πεδιάδα της Ἄμφισσας
- Αταλάντη: πρωτεύουσα της επαρχίας Λοκρίδας του νομού Φθιώτιδας
- Οπούς (-ούντος): αρχαία πόλη της Λοκρίδας, κέντρο των Οπουντίων Λοκρών.
- Πεπάρηθος: το νησί Σκόπελος

Γ
Ρ
Α
Φ
Ο
Υ
Μ
Ε

Θόνη από το πρόγραμμα Μουσαίος

Ο Ποσειδώνας, ενώ ετοιμάζεται να εκσφενδονίσει ένα μεγάλο κομμάτι γης (πιθανόν νησί) εναντίον του Γίγαντα Εφιάλτη. Από ερυθρόμορφο κρατήρα του 480 π.Χ. Kunsthistorisches Museum, Βιέννη.

Υποσημειώσεις

[1] Ιστορικά, τα σεισμικά κύματα του ωκεανού ονομάζονταν λανθασμένα "παλιρροϊκά κύματα". Αυτά τα γεγονότα δεν σχετίζονται με κανένα τρόπο με παλίρροιες. Τα σεισμικά κύματα του ωκεανού είναι σήμερα διεθνώς γνωστά ως τσουνάμι (Ιαπωνική λέξη που σημαίνει "κύματα λιμανιού"). Ένα τσουνάμι είναι μία σειρά ωκεάνιων κυμάτων τα οποία έχουν μεγάλα μήκη κύματος και τα οποία μπορούν να ταξιδεύσουν σε μεγάλες αποστάσεις. Ωστόσο, τα τσουνάμι μπορούν να δημιουργηθούν και σε μεγάλες λίμνες. Σε βαθείς ωκεανούς τα τσουνάμι μπορεί να αποκτήσουν ταχύτητες μεγαλύτερες των 800 χιλιομέτρων ανά ώρα. Τα ύψη των κυμάτων των τσουνάμι κοντά σε μία ακτή φθάνουν κατά μέσο όρο τα 9 μέτρα, αλλά έχουν επίσης καταμετρηθεί και ύψη κυμάτων πάνω από 30 μέτρα. (<http://www.learn-hazards.org/21.php?l=gr>)

[2] «Οι σεισμοί της αρχαιότητας και ο ενοσίχθων Ποσειδών», εφ. Το Βήμα, 12/12/1999.

[3] Παραθέτουμε από το ηλεκτρονικό λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας της εταιρείας Ματζέντα (εκδ. 2001) λεξιλόγιο σχετικό με το σεισμό:

-σειώ: κουνώ, αναταράζω, αναστατώνω

-σεισίς: σεισμός

-ἐνοσις (<ἐν+ὠθῶ): σεισμός

-ἐνοσίχθων (<ἐνοσις+χθών=γη): αυτός που σείει τη γη, επίθετο του Ποσειδώνα. Συνώνυμο: ἐνοσίγαιος

-σεισίχθων (<σειώ+χθών=γη): αυτός που σείει τη γη, επίθετο του Ποσειδώνα

-σεισάχθεια (<σειώ+ἄχθος=βάρος): η απόσυρση (απόρριψη) των βαρών· διάταξη της νομοθεσίας του Σόλωνα με την οποία σβήνονταν ή μειώνονταν τα χρέη των φτωχών αγροτών

Βιβλιογραφία

- Σπυρόπουλος Παναγιώτης, Χρονικό των σεισμών της Ελλάδας: Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα (βάσει αρχαίων και βυζαντινών κειμένων, κωδίκων, αφηγήσεων περιηγητών κ.ά.), εκδ. Δωδώνη, 1997, σελ. 453.
- Παπαζάχος Βασίλης-Παπαζάχου Κατερίνα, Οι σεισμοί της Ελλάδας, εκδ. Ζήτη, 2003, σελ. 286. [Το βιβλίο αποτελείται από δέκα κεφάλαια. Στα εννέα κεφάλαια γίνεται προσπάθεια να παρουσιαστεί συνοπτικά η σύγχρονη επιστημονική γνώση στα κύρια γνωστικά αντικείμενα της Σεισμολογίας που αφορούν την Ελλάδα και στο δέκατο κεφάλαιο περιγράφονται τα μακροσεισμικά αποτελέσματα των ισχυρών σεισμών στη χώρα μας.]
- Chiesa Pierre, Σεισμοί και παλιρροϊκά κύματα. Εγκυκλοπαιδεία τσέπης, εκδ. Πατάκης, 1992, Μεταφραστής: Πετρόπουλος Νίκος, Εικονογράφος: Jean - Marie Le Faou, σελ. 67.
- Κορακιανίτης Βασίλης, Νέο σύγχρονο ελληνοιαπωνικό λεξικό, εκδ. Καστανιώτης, 2004, σελ. 490.

Ένας αγγλικός ...ελληνικός (και γαβλικός!) λόγος του Ξενοφώντος Ζολώτα
Οι μαθητές του γυμνασίου

Με την καθοδήγηση των καθηγητριών Γεωργίας Γώγου (Αγγλικών) & Ευρυδίκης Παπαγιάννη (Γαλλικών)

Εισαγωγή

Ο Ξενοφών Ζολώτας είχε εκφωνήσει απευθυνόμενος σε διεθνές ακροατήριο συνέδρων της Διεθνούς Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης καθώς και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου δύο λόγους σε αγγλική γλώσσα, με πάμπολλες όμως λέξεις ελληνικής προέλευσης και ετυμολογίας, τις οποίες οι συνέδροι ήταν σε θέση να κατανοήσουν. Παραθέτουμε εδώ το λόγο της 2/10/1959 με την «ελληνική» μετάφραση αλλά και με παράλληλη μετάφραση στα γαλλικά (επίσης με λέξεις ελληνικής ετυμολογίας και προέλευσης), με τη βοήθεια των καθηγητριών ξένων γλωσσών του σχολείου μας. Για έναν ακόμη λόγο του Ξ. Ζολώτα στα γαλλικά, δες την ιστοσελίδα μας στο Διαδίκτυο...

Αγγλικός λόγος

Kyrie,

It is Zeus' **anathema** on our **epoch** and the **heresy** of our **economic method** and **policies** that we should **agonize** the **Skylla** of **nomismatic plethora** and the **Charybdis** of **economic anaemia**.

It is not my **idiosyncrasy** to be **ironic** or **sarcastic** but my **diagnosis** would be that **politicians** are rather **cryptoplethorists**. Although they **emphatically stigmatize nomismatic plethora**, they **energize** it through their **tactics** and **practices**. Our **policies** should be **based** more on **economic** and less on **political criteria**. Our **gnomon** has to be a **metron** between **economic strategic** and **philanthropic scopes**.

In an epoch **characterized** by **monopolies**, **oligopolies**, **monopolistic antagonism** and **polymorphous inelasticities**, our **policies** have to be more **orthological**, but this should not be **metamorphosed** into **plethorophobia**, which is **endemic** among **academic economists**.

Nomismatic symmetry should not **antagonize economic acme**. A greater **harmonization** between the **practices** of the **economic** and **nomismatic archons** is **basic**.

Parallel to this we have to **synchronize** and **harmonize** more and more our **economic** and **nomismatic policies panethnically**. These **scopes** are more **practicable** now, when the **prognostics** of the **political end economic barometer** are **halcyonic**.

The **history** of our **didimus organization** on this **sphere** has been **didactic** and their **gnostic practices** will always be a **tonic** to the **polyonymous** and **idiomorphous ethnical economies**. The **genesis** of the **programmed organization** will **dynamize** these **policies**.

Therefore, I **sympathize**, although

Ελληνική μετάφραση

Κύριοι,

είναι «Διός **ανάθεμα**» στην εποχή μας και αίρεση της οικονομικής μας μεθόδου και πολιτικής το ότι αγωνιούμε ανάμεσα στη Σκύλλα του νομισματικού πληθωρισμού και τη Χάρυβδη της οικονομικής

Ξενοφών Ζολώτας

αναϊμίας.

Δεν είναι στην ιδιοσυγκρασία μου να είμαι ειρωνικός ή σαρκαστικός, αλλά η διάγνωσή μου θα ήταν ότι οι πολιτικοί είναι μάλλον κρυπτοπληθωριστές. Παρόλο που εμφατικά στιγματίζουν το νομισματικό πληθωρισμό, τον ενεργοποιούν με τις τακτικές και τις πρακτικές τους. Οι πολιτικές μας θα έπρεπε να είναι βασισμένες περισσότερο σε οικονομικά και λιγότερο σε πολιτικά κριτήρια. Γνώμονάς μας πρέπει να είναι το μέτρο ανάμεσα στην οικονομική στρατηγική και τους φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από μονοπώλια, ολιγοπώλια, μονοπωλιακό ανταγωνισμό και πολύμορφες ανελαστικές σχέσεις, οι πολιτικές

Γαλλική μετάφραση

Messieurs,

C'est un «**anathème de Zeus**» a notre époque et une **hérésie** de notre méthode et de notre politique économique le fait de faire **agoniser** à la fois **Scylla** de notre pléthore monétaire et **Charybde** de notre **anémie économique**.

Ce n'est pas dans mon **idiosyncrasie** d'être **ironique** ou **sarcastique**, mais ma **diagnose** serait que les **politiques** sont plutôt **cryptoplethoriques**. Bien qu'ils **stigmatisent** avec **emphase** la **pléthore monétaire**, ils la mettent en fonction à travers leur **tactique** et leurs **pratiques**. Notre **politique** devrait se baser plutôt à des **critères économiques** que **politiques**. Notre règle doit être une **mésure** entre une **stratégie économique** et un **but philanthropique**.

A une époque qui se caractérise par des **monopoles**, des **oligopoles** de l'**antagonisme monopolique** et des **inelasticités polymorphiques**, nos **politiques** doivent être plus **raisonnables** mais cela ne devrait pas se **métamorphoser** en **pléthorophobie** qui est **endémique** chez les **économistes académiques**.

La **symétrie monétaire** ne devrait pas être en **antagonisme** avec l'**acmé économique**. Une plus grande **harmonisation** entre les **pratiques des archontes économiques** et **monétaires** est de **base**.

Parallèlement à ceci, il faut **synchroniser** et **harmoniser** de plus

not without **criticism** one or two **themes** with the **apostles** and the **hierarchy** of our **organs** in their **zeal** to **program orthodox economic** and **nomismatic policies**.

I **apologize** for having **tyranized** you with my **Hellenic phraseology**. In my **epilogue** I **emphasize** my **eulogy** to the **philoxenous aytchtons** of this **cosmopolitan metropolis** and my **encomium** to you **Kyrie**, the **stenographers**.

Βιογραφία

(1904-2004). Οικονομολόγος, πανεπιστημιακός, ακαδημαϊκός και πρωθυπουργός οικονομικής κυβέρνησης (Νοέμβριος 1989-Απρίλιος 1990). Σπούδασε στα πανεπιστήμια Αθηνών, Λειψίας και Παρισιού. Το 1928 έγινε καθηγητής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και την περίοδο 1931-68 δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1952 έγινε ακαδημαϊκός. Ήταν μέλος στο διοικητικό συμβούλιο της UNRRA (1946) και διοικητής για την Ελλάδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Αντιπροσώπευσε επίσης την Ελλάδα στον ΟΗΕ (1948-53). Διετέλεσε υπουργός Συντονισμού στην υπηρεσιακή κυβέρνηση του 1952 και στην κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας του 1974, καθώς επίσης διοικητής της Τραπέζης της Ελλάδος (1955-67, 1974-81). Δημοσίευσε πολλά επιστημονικά έργα στην ελληνική, στη γαλλική και στη γερμανική γλώσσα. Από τα ελληνικά, ιδιαίτερα αξιοσημείωτα είναι τα εξής: *Θεωρητική οικονομική* (1942), *Δημιουργικός σοσιαλισμός* (1944), *Νομισματικό πρόβλημα και ελληνική οικονομία* (1950), *Νόμισμα και οικονομία* (1973), *Κοινωνική ενημερία και οικονομική οργάνωση* (1976) και *Κατανάλωση, επενδύσεις και νομισματική ισορροπία* (1977).

μας οφείλουν να είναι περισσότερο ορθολογικές· αυτό όμως δε θα έπρεπε να μεταμορφωθεί σε «πληθωροφοβία»(;), που ενδημεί στους ακαδημαϊκούς οικονομολόγους.

Η νομισματική συμμετρία δεν θα έπρεπε να ανταγωνίζεται την οικονομική ακμή. Μια μεγαλύτερη εναρμόνιση στις πρακτικές των οικονομικών και νομισματικών αρχόντων είναι βασική.

Παράλληλα, πρέπει να εκσυγχρονίσουμε και να εναρμονίσουμε όλο και περισσότερο τις οικονομικές και νομισματικές πολιτικές μας σε διεθνικό επίπεδο. Αυτοί οι στόχοι είναι περισσότερο πραγματοποιήσιμοι τώρα, που οι προγνώσεις του πολιτικού και οικονομικού βαρομέτρου είναι σαν τις αλκυονίδες μέρες.

Η ιστορία των δύο οργανισμών μας σ' αυτό το πεδίο (σφαίρα) είναι διδακτική και οι γνωστικές τους πρακτικές θα είναι πάντα ένα τονωτικό στις πολυώνυμες και ιδιόμορφες εθνικές οικονομίες. Η γέννηση μιας προγραμματικής οργάνωσης θα ενδυναμώσει αυτές τις πολιτικές. Γι' αυτό αντιμετωπίζω με συμπάθεια αλλά και με κριτικό πνεύμα ένα ή δύο θέματα με τους αποστόλους (αρχηγούς) και την ιεραρχία των οργανισμών μας στο ζήλο τους να προγραμματίσουν ορθόδοξες οικονομικές και νομισματικές πολιτικές.

Απολογούμαι που σας έχω τυραννήσει με την ελληνική μου φρασεολογία. Στον επίλογό μου δίνω έμφαση στην ευλογία μου προς τους φιλόξενους αυτόχθονες αυτής της κοσμοπολίτικης μητρόπολης. Εγκωμιάζω κι εσάς, κύριοι στενογράφοι.

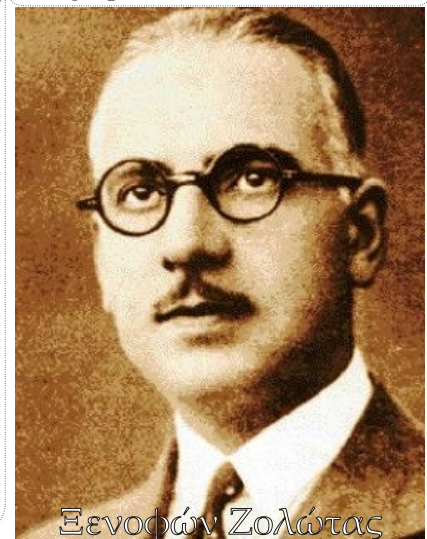
en plus nos pratiques économiques et monétaires au niveau panéthnique.

Ces opinions sont plus praticables maintenant que les pronostiques du baromètre politique et économique sont de beau temps comme pendant les jours de l'Alcyon.

L'histoire de l'organisation jumelle à cette sphère est didactique et leurs pratiques gnostiques sera toujours un remède tonique à nos économies nationales polyonymes et idiomorphes. La genèse d'une organisation programmé apportera du dynamisme à ces politiques.

C'est pour cette raison que j'affronte avec sympathie mais non sans critique un ou deux thèmes avec les apôtres de l'hierarchie de nos organes à leur zèle de programmer des politiques orthodoxies économiques et monétaires.

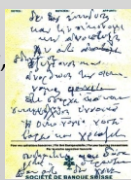
Je fais mon apologie de vous avoir tyrannisé avec ma phraséologie hellénique. A mon épilogue je donne de l'emphase à ma bénédiction aux autochtones hospitaliers de cette méthode cosmopolite ainsi que mon éloge envers vous, Messieurs sténographes.

Ξενοφών Ζολώτας

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

1. Ζιώτης Χρίστος, Έφυγε ο άρχοντας της οικονομίας, εφ. Ελευθεροτυπία, 12/6/2004.
2. Ζολώτας Ξενοφών, Επιλογή κειμένων από το έργο του, εκδ. Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, 1996, σελ. 244.
3. Κωνσταντινίδης Αριστείδης, Οι ελληνικές λέξεις στην αγγλική γλώσσα, Ιδιωτική έκδοση, 2004, σελ. 669.
4. Μαμαλούκης Αθανάσιος, Αγγλοελληνικό - Ελληνοαγγλικό Λεξικό Οικονομικών Όρων, εκδ. Σάκκουλα, 1997, σελ. 321.
5. Ξενοφών Ζολώτας, ο θεμελιωτής, εφ. Τα Νέα, 12/6/2004.
6. Ο μύθος και ο λόγος ενός διεθνούς Έλληνα

- από την Αμφισσα, εφ. Τα Νέα, 21/7/2004.
7. Ο σοφός «έφηβος» των 93 χρόνων, εφ. Τα Νέα, 22/5/1997.
8. Συλλογικό έργο, Λεξικό οικονομικών όρων Αγγλοελληνικό και ελληνοαγγλικό, εκδ. Μάλλιαρης, 1998, σελ. 734.
9. <http://abnet.agrino.org/htmls/E/E015.html>
10. http://kapodistriako.uoa.gr/stories/print.php?id=048_if_01
11. <http://www.hri.org/MPA/gr/bios/zolotas.html>
12. <http://www.in.gr/books/arxaia/zolotas.htm>
13. <http://www.pneuma.gr/zolotas.htm>
14. <http://www.translatum.gr/etexts/zolotas.htm>

Αλβέρτος Αϊνστάιν (Albert Einstein) Σταυρούλα Καραγεώργου - Φυσικός

Με την ερευνητική συνδρομή του Σπυρίδωνα Βλιώρα - Φιλολόγου

Βιογραφία*

Ουλμ Γερμανίας 1879 Πρίνστον ΗΠΑ 1955

Γερμανός θεωρητικός φυσικός, εβραϊκής καταγωγής. Θεμελιωτής της θεωρίας της σχετικότητας, με την οποία είναι συνδεδεμένη η τεράστια φήμη που περιβάλλει το όνομά του.

Παρακολούθησε έως τα 15 χρόνια του μαθήματα στη γενέτειρά του, βρίσκοντας ωστόσο ενοχλητικές και άχρηστες τις παιδαγωγικές μεθόδους τις οποίες χρησιμοποιούσαν και εκδηλώνοντας πρόωπη κλίση στα μαθηματικά και τη γεωμετρία. Δεκαέξι ετών πήγε στην Ελβετία για να συμπληρώσει τις σπουδές του. Για ένα διάστημα κατόπιν δίδαξε σε κατώτερα σχολεία και το 1902, αφού απέκτησε στο μεταξύ την ελβετική ιθαγένεια, προσελήφθη στο Ομοσπονδιακό Γραφείο Ευρεσιτεχνιών της Βέρνης. Εκείνη την περίοδο παντρεύτηκε τη Μιλέβα Μάριτς, μια Ουγγαρέζα συμφοιτήτριά του, από την οποία απέκτησε δύο γιους, τον Χανς Άλμπερτ και τον Έντουαρντ, και με την οποία χώρισε φιλικά το 1914, όταν πήγε να εγκατασταθεί στο Βερολίνο.

Η περίοδος που εργάστηκε στο Γραφείο Ευρεσιτεχνιών της Βέρνης υπήρξε ίσως η πιο γόνιμη για την επιστημονική δραστηριότητα του Αϊνστάιν και το 1905 είδε να ωριμάζουν οι καρποί των σκέψεων που έκανε από καιρό. Πραγματικά εκείνο τον χρόνο το περιοδικό Annalen der Physik δημοσίευσε θεμελιώδη άρθρα του νεαρού επιστήμονα, ο οποίος και στα προηγούμενα χρόνια είχε συνεργαστεί με το περιοδικό αυτό.

Το πρώτο άρθρο περιείχε τη διατύπωση της κβαντικής θεωρίας του φωτοηλεκτρικού φαινομένου αξίζει να αναφερθεί ότι επίσημα το βραβείο Νόμπελ του 1921 απονεμήθηκε στον Αϊνστάιν ακριβώς γι' αυτήν την εργασία του και το δεύτερο, με τον ελάχιστο ηχηρό τίτλο Περί της ηλεκτροδυναμικής των εν κινήσει

σωμάτων, ήταν η πρώτη ανακοίνωση για τις αρχές της θεωρίας της ειδικής σχετικότητας.

Τον ίδιο χρόνο ανέλαβε θέση στο πανεπιστήμιο της Ζυρίχης, ενώ το 1910 πήγε στην Πράγα, που βρισκόταν τότε υπό αυστροουγγρική κυριαρχία. Το 1912 ξαναγύρισε στη Ζυρίχη ως καθηγητής στο πολυτεχνείο και έμεινε στη θέση αυτή έως το 1914, οπότε, ύστερα από μεσολάβηση του Μαξ Πλανκ, πήγε στο Βερολίνο. Εκεί παρέμεινε σχεδόν είκοσι χρόνια, κάτοχος της έδρας της φυσικής στην Πρωσική Ακαδημία Επιστημών και διάδοχος (1914) του Βαντ Χοφ στη διεύθυνση του ινστιτούτου φυσικής Κάιζερ Γουλιέλμος. Στο Βερολίνο ο Αϊνστάιν παντρεύτηκε την εξαδέλφη του Έλσα, που στάθηκε πιστή σύντροφος της ζωής του.

Στα χρόνια μετά το 1905, παρότι οι μελέτες του στρέφονταν κατά

πρώτο και κύριο λόγο στην ανάπτυξη της θεωρίας της σχετικότητας, προσέφερε θεμελιώδη συμβολή σε άλλους τομείς της θεωρητικής φυσικής. Το 1906 έδωσε την κλασική διατύπωση της θεωρίας των κινήσεων Μπράουν και το 1907 διατύπωσε την κβαντική θεωρία των ειδικών θερμοτήτων, θέματα που τον απασχόλησαν κατά τα επόμενα

χρόνια.

Οι εργασίες αυτές έχουν τέτοια σπουδαιότητα, ώστε να δικαιολογείται η κρίση πολλών φυσικών, κατά τους οποίους και αν ακόμη ο Αϊνστάιν δεν είχε γράψει ούτε μία γραμμή για τη θεωρία της σχετικότητας, οι άλλες του εργασίες θα έφταναν για να του εξασφαλίσουν μια ξεχωριστή θέση στην ιστορία της φυσικής.

Όταν αναγκάστηκε από τις αντισημιτικές φυλετικές διώξεις των ναζιστών να εγκαταλείψει τη Γερμανία (1932), ο Αϊνστάιν εγκαταστάθηκε αρχικά στο Βέλγιο και αργότερα στις ΗΠΑ, όπου έγινε καθηγητής στο Ινστιτούτο Ανώτερων Σπουδών του Πρίνστον. Το 1936 είχε την ατυχία να χάσει τη σύζυγό του, που είχε σταθεί γι' αυτόν τρυφερή σύντροφος της ζωής του. Το 1940 έλαβε την αμερικανική υπηκοότητα.

Έτος Αϊνστάιν

Το έτος 2005 έχει ανακηρυχτεί σε έτος Αϊνστάιν. Εορτάζουμε την εκατοστή επέτειο από το 1905, όταν ο μεγάλος επιστήμονας δημοσίευσε τρεις εργασίες καθοριστικής σημασίας, οι οποίες απέδειξαν την ύπαρξη του ατόμου, κατέδειξαν την εγκυρότητα της κβαντικής φυσικής και εισηγήθηκαν τη Θεωρία της Σχετικότητας.

Σελίδα τριάντα εφτά

Γ
Ρ
Α
Φ
Ο
Υ
Μ
Ε

(*Από την εγκυκλοπαίδεια Δομή)

Ανθρωπος απλός και βαθύτατα ευγενικός, περιφρονούσε κάθε εξωτερική επίδειξη και δημοσιότητα· οι ανθρωπίνες αυτές αρετές του έπαιξαν μεγάλο ρόλο στο να κερδίσει τη συμπάθεια του κόσμου. Ψυχή εξαιρετικά ευαίσθητη, έτρεφε αληθινό έρωτα για την καλή μουσική και ήταν ο ίδιος εξαίρετος βιολιστής.

Σπουδαία και πλούσια σε απηχίσεις υπήρξε η κοινωνική και πολιτική δράση του Αϊνστάιν. Τα ιδανικά του ήταν η δικαιοσύνη, η ανοχή της διαφορετικότητας, ο σεβασμός προς τον άνθρωπο, η αντίθεση προς τον πόλεμο και σε κάθε μορφή βίας· και σε αυτά έμεινε πιστός στην ιδιωτική του ζωή και στις δημόσιες θέσεις που ανέλαβε. Το 1914 αρνήθηκε να υπογράψει μια διακήρυξη Γερμανών διανοουμένων που απέβλεπε να δικαιολογήσει τη γερμανική επίθεση εναντίον του Βελγίου, αγωνίστηκε για την προστασία των Εβραίων και για να τους ξαναδοθεί μια πατρίδα στην Παλαιστίνη, διαμαρτυρήθηκε εναντίον της ναζιστικής βίας και κατέβαλε κάθε δυνατή

Τ
Ι
Μ
Ο
Υ
Μ
Ε
Γ
προσπάθεια για την παροχή
Ρ
βοήθειας στα θύματα της
Α
χιτλερικής βαρβαρότητας. Αυτός
Φ
ήταν ο άνθρωπος στον οποίον το
Ο
1939, όταν η ναζιστική καταπίεση
Υ
απλωνόταν στην Ευρώπη,
Μ
στράφηκαν ο Φέρμι, ο Σίλαρντ και
Ε
ο Βίγκνερ, για να τον
παρακαλέσουν να ζητήσει με το
κύρος του από τον πρόεδρο

Ρούσβελτ την υποστήριξη του σχεδίου για την κατασκευή της ατομικής βόμβας. Το δίλημμα για τον Αϊνστάιν υπήρξε δραματικό: θα εξακολουθούσε να αρνείται την υποστήριξή του σε κάθε πολεμική πρωτοβουλία, με κίνδυνο να δει τους Γερμανούς να φτάνουν πρώτοι στην κατοχή της ατομικής βόμβας, ή θα εγκατέλειπε αντιλήψεις που είχε διακηρύξει επί ολόκληρες δεκαετίες; Η ανάγκη αντίστασης στην απειλή της ναζιστικής κυριαρχίας στον κόσμο, οδήγησε τον Αϊνστάιν να παραμερίσει τους ενδοιασμούς του και να γράψει την ιστορική επιστολή που άνοιξε τον δρόμο στα σχέδια για την παραγωγή της αμερικανικής ατομικής βόμβας. Για δέκα χρόνια, από το 1945, έτος της ατομικής καταστροφής της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι έως τον θάνατό του, ο Αϊνστάιν έθεσε ολόκληρο το κύρος του στην υπόθεση της ειρηνικής χρησιμοποίησης της ατομικής ενέργειας. Αντίθετος προς κάθε μορφή βίας, βρέθηκε να είναι ο πατέρας της ατομικής βόμβας, όχι μόνο

επειδή διατύπωσε την περίφημη εξίσωση που προσδιορίζει την ισοδυναμία μάζας και ενέργειας, θεωρητική βάση όλων των ερευνών στο πεδίο της χρησιμοποίησης της πυρηνικής ενέργειας, αλλά και επειδή είχε αναμειχθεί άμεσα στην πραγματοποίηση της κατασκευής της βόμβας.

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

- Moore Pete, Οι επιστήμονες που διαμόρφωσαν τον κόσμο μας, εκδ. Σαββάλας, 2003, σελ. 192, 15,93 €.
- Αϊνστάιν Άλμπερτ, Αυτοβιογραφία, εκδ. Κοροντζής, 6,93 €.
- Αϊνστάιν Άλμπερτ, Εξέλιξη των ιδεών στη Φυσική, εκδ. Κοροντζής, 10,99 €.
- Αϊνστάιν Άλμπερτ, Η θεμελίωση της γενικής θεωρίας της σχετικότητας, εκδ. Τροχαλία, 1999, σελ. 261, 7,49 €.
- Αϊνστάιν Άλμπερτ, Η Θεωρία της σχετικότητας, εκδ. Κοροντζής, σελ. 150, 8,24 €.
- Βάρβογλης Χάρης, 100 χρόνια Σχετικότητας, εφ. Το Βήμα, 2/1/2005.
- Ελευθεριάδου Έφη, Η κληρονομιά του Αϊνστάιν, εφ. Τα Νέα, 21/1/2005.
- Η ταπεινότητα μιας μεγαλοφυΐας, εφ. International Herald Tribune, αναδημοσίευση εφ. Καθημερινή, 9/1/2005.
- Καραλής Σπύρος, $E=mc^2$: Η εξίσωση που άλλαξε τον κόσμο, εφ. Καθημερινή, 9/1/2005.
- Καφαντάρης Τάσος, Το Παράδοξο της Φυσικής, εφ. Το Βήμα, 30/1/2005.
- Κρίκκης Στέφανος, 40.000 χειρόγραφα στο Ίντερνετ!, εφ. Τα Νέα, 23/5/2003.
- Μια περιοχή του εγκεφάλου του Αϊνστάιν έκανε τη διαφορά, εφ. Τα Νέα, 19/6/1999.
- Μπιτσάκης Ευτύχης, Ο δαίμων του Αϊνστάιν. Αιτιότητα και τοπικότητα στη φυσική, εκδ. Gutenberg, 2000, σελ. 386, 13,20 €.
- Οβερμπάι Ντέννις, Ερωτευμένος Αϊνστάιν, εκδ. Πατάκης, 2002, σελ. 574, 22,50 €.
- Σταμάτη Λαμπρινή, Η Χιροσίμα συγκλόνισε τον Αϊνστάιν, εφ. Τα Νέα, 25/9/2004.
- Σταμάτη Λαμπρινή, Σεξ, ψέματα και μια... διάσημη εξίσωση, εφ. Τα Νέα, 25/1/2003.

Η (ειδική) θεωρία της σχετικότητας

Πριν από εκατό χρόνια ο Albert Einstein σε ηλικία 26 μόλις χρόνων δημοσίευσε τρεις εργασίες τεράστιας επιστημονικής αξίας. Η πρώτη αφορούσε στην ερμηνεία της κίνησης Brown, η δεύτερη στο φωτοηλεκτρικό φαινόμενο (βραβείο Νόμπελ 1921). Η τρίτη εισήγαγε την ειδική θεωρία της σχετικότητας.

Δύο είναι οι βασικές παραδοχές με τις οποίες ο Einstein θεμελιώνει τη θεωρία του:

1. Οι νόμοι της φυσικής είναι ίδιοι, έχουν δηλαδή την ίδια μαθηματική μορφή για όλα τα αδρανειακά συστήματα αναφοράς (ακίνητους παρατηρητές ή παρατηρητές που κινούνται με σταθερή ταχύτητα).
2. Η ταχύτητα του φωτός είναι ίδια για όλα τα αδρανειακά συστήματα αναφοράς και είναι ανεξάρτητη από την κίνηση της φωτεινής πηγής.

Η θεωρία της σχετικότητας άλλαξε την αντίληψή μας για τον κόσμο. Βλέπουμε βασικές έννοιες όπως ο χώρος, ο χρόνος, η ύλη και η ενέργεια με διαφορετικό τρόπο.

Έτσι η χρονική διάρκεια ενός φαινομένου εξαρτάται από το σύστημα αναφοράς από το οποίο παρατηρούμε το φαινόμενο. Κάθε σύστημα αναφοράς έχει το δικό του χρόνο που λέγεται ιδιόχρονος. Για παράδειγμα ο χρόνος που διαρκεί ένα φαινόμενο σε ένα πύραυλο που κινείται με πολύ μεγάλη ταχύτητα μετράται διαφορετικά από κάποιον επιβάτη του πυραύλου και διαφορετικά από κάποιον που είναι ακίνητος εκτός του πυραύλου.

Μεγαλύτερη διάρκεια υπολογίζει ο δεύτερος παρατηρητής. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως «διαστολή του χρόνου». Εδώ μπορούμε να αναφέρουμε και ένα παράδειγμα πειραματικής επιβεβαίωσης του παραπάνω φαινομένου: το 1972 οι επιστήμονες συγχρόνισαν κάποια ατομικά ρολόγια καισίου πολύ μεγάλης ακρίβειας. Στη συνέχεια κάποια από αυτά τα πήραν μαζί τους σε ένα μεγάλο ταξίδι με

αεριοθούμενο αεροπλάνο και κάποια άλλα έμειναν στη γη. Επιστρέφοντας στη γη τα ρολόγια που ταξίδεψαν παρουσίασαν την προβλεπόμενη από τη θεωρία της σχετικότητας διαφορά χρόνου.

Επίσης οι διαστάσεις των σωμάτων δεν είναι οι ίδιες για όλους τους παρατηρητές. Ένας παρατηρητής που είναι ακίνητος έξω από τον πύραυλο μετράει μικρότερο μήκος σε κάποιο αντικείμενο του πυραύλου από εκείνο που θα μετρήσει κάποιος που βρίσκεται μέσα στον κινούμενο πύραυλο. Το φαινόμενο ονομάζεται «συστολή μήκους».

Ακόμη ο Einstein δεν αντιμετωπίζει την ύλη και την ενέργεια ως ξεχωριστές έννοιες. Δέχεται ότι η μία μπορεί να μετατρέπεται στην άλλη ($E=mc^2$). Αυτή η ισοδυναμία μάζας-ενέργειας φαίνεται στο χαρακτηριστικό φαινόμενο της εξαΰλωσης

όπου δύο σωματίδια, το ηλεκτρόνιο και το ποζιτρόνιο, συγκρούονται και εξαφανίζονται και τα δύο και απελευθερώνεται ένα αντίστοιχο ποσό ενέργειας. Βλέπουμε ότι η ύλη μπορεί να μετατρέπεται σε ενέργεια. Παρόμοιες αντιδράσεις

πραγματοποιούνται και στον ήλιο και έτσι ερμηνεύεται και η παραγωγή ενέργειας σε αυτόν. Επίσης μπορεί να συμβεί και το αντίστροφο φαινόμενο, δηλαδή η μετατροπή της ενέργειας σε ύλη.

Είδαμε κάποια μόνο από τα σημεία της θεωρίας η οποία περιγράφεται από μαθηματικά ανώτερου επιπέδου. Η θεωρία, όπως ήδη αναφέραμε, επιβεβαιώνεται και πειραματικά. Το έργο του Einstein αποτελεί σταθμό στην ιστορία της φυσικής. Άνοιξε νέους δρόμους στην επιστήμη. Ακόμη και σήμερα 100 χρόνια μετά οι νέες ανακαλύψεις της επιστήμης έρχονται να επιβεβαιώσουν την ισχύ της θεωρίας. Η εργασία αυτή φανερώνει το μεγαλείο της ανθρώπινης σκέψης αλλά και την «μαγεία» αυτού του θαυμαστού κόσμου που μας περιβάλλει.

(E=mc²)
 Η γνωστή εξίσωση
 με το χέρι του Αϊνστάιν!

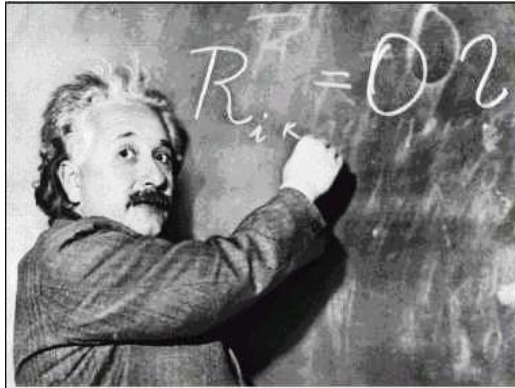
Σαλβαντόρ Νταλί,
 Η επιμονή της μνήμης (1931)

Γ
 Ρ
 Α
 Φ
 Ο
 Υ
 Μ
 Ε

Η ταπεινότητα μιας μεγαλοφυΐας

International Herald Tribune, αναδημοσίευση από την εφημερίδα Καθημερινή, 9/1/2005

Ο Αϊνστάιν δεν ήταν αλάνθαστος· για την ακρίβεια, η απάντηση που έδωσε στο μεγαλύτερο ερώτημα όλων, πώς γεννήθηκε το σύμπαν, ήταν τελείως λανθασμένη. Τους επόμενους δώδεκα μήνες θα γιορτάζουμε τα σπουδαιότερα επιτεύγματα του μεγάλου αυτού επιστήμονα, αλλά ίσως αποδειχθεί διδακτικότερο να διερευνήσουμε τη μεγαλύτερη αποτυχία του.

Διατυπώνοντας τη γενική θεωρία της σχετικότητας, το 1915, ο Αϊνστάιν ήρθε αντιμέτωπος με ένα πρόβλημα: γιατί η βαρύτητα δεν προκαλούσε τη συγκέντρωση όλης της ύλης του σύμπαντος σε ένα σημείο; Ο Αϊνστάιν δεν θέλησε να αναμίξει τον Θεό όπως ο Νεύτωνας, οπότε υπέθεσε ότι, εκτός από τη βαρυτική δύναμη, υπάρχει και μια άλλη απωθητική δύναμη, η οποία εξισορροπεί τα πράγματα.

Σύντομα όμως έκανε την εμφάνισή της μία «ενοχλητική» θεωρία. Μια ομάδα κοσμολόγων διατύπωσε, το 1920, τις βασικές προτάσεις της θεωρίας που έκτοτε αναπτύχθηκε και σήμερα αποτελεί τη θεωρία του Μπιγκ Μπανγκ. Η θεωρία αυτή δεν είχε ανάγκη την ύπαρξη της

απωθητικής δύναμης για να εξηγήσει την ύπαρξη του σύμπαντος.

Το επιστημονικό κατεστημένο

γελοιοποίησε τη θεωρία του Μπιγκ Μπανγκ και ο Αϊνστάιν τη χαρακτήρισε «απαίσια». Το 1929, όμως, ο Έντουιν Χαμπλ παρατήρησε πως οι μακρινοί γαλαξίες απομακρύνονταν, σαν τα συντρίμια μιας κοσμικής έκρηξης. Η θεωρία του Μπιγκ Μπανγκ

επιβεβαιωνόταν, αν και η

επιστημονική κοινότητα δεν την αποδέχθηκε τότε. Ο Αϊνστάιν όμως δήλωσε ότι πρόκειται για την «ομορφότερη και πλέον ικανοποιητική εξήγηση της δημιουργίας που έχω ποτέ ακούσει».

Σήμερα, οι φυσικοί αναγνωρίζουν την ύπαρξη μιας απωθητικής δύναμης την οποία ονομάζουν «σκοτεινή δύναμη», ακριβώς του είδους που είχε περιγράψει ο Αϊνστάιν. Το γεγονός ότι ήταν έτοιμος να παραδεχθεί το «λάθος» του, καταδεικνύει ότι η ταπεινότητα, περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο, χαρακτηρίζει μια μεγαλοφυΐα.

Δίχως τις θεωρίες του...

Ελευθεριάδου Έφη, Η κληρονομιά του Αϊνστάιν, εφ. Τα Νέα, 21/1/2005.

- Δεν θα είχαμε τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (οι ημιαγωγοί και τα μικροσίπ βασίστηκαν στην κβαντο-θεωρία του)
- Δεν θα είχαμε τον μαγνητικό τομογράφο (βασίστηκε στον πυρηνικό μαγνητικό συντονισμό)
- Δεν θα είχαμε την ακτινοθεραπεία κατά του καρκίνου (βασίζεται στον επιταχυντή υποατομικών σωματιδίων)
- Το σύστημα παγκόσμιου εντοπισμού θέσης, GPS, θα μας έστελνε μακριά από τον προορισμό (καθώς αναγνωρίζει τη σχετική κίνηση του δορυφόρου που δίνει σήμα στο σύστημα πλοήγησης, με βάση το σταθερό σημείο αναφοράς)
- Τα αεροπλάνα δεν θα «έβρισκαν» το αεροδρόμιο (η σχετική κίνηση του αεροπλάνου προϋποθέτει ρυθμίσεις, με άξονα το σταθερό σημείο από το οποίο εκπέμπεται το σήμα -πύργος ελέγχου)

Άλεξανδρος Παπαδιαμάντης
Όνειρο στο κύμα (Διήγημα)

Ήμην πτωχόν βοσκόπουλον εις τὰ ὄρη. Δεκαοκτῶ ἐτῶν, καὶ δὲν ἤξευρα ἀκόμη ἄλφα. Χωρὶς νὰ τὸ ἤξεύρω, ἤμην εὐτυχής. Τὴν τελευταίαν φορὰν ὅπου ἐγεύθην τὴν εὐτυχίαν ἦτον τὸ θέρος ἐκεῖνο τοῦ ἔτους 187... Ἦμην ὠραίος ἔφηβος, κ' ἔβλεπα τὸ πρωίμως στρουφνόν, ἠλιοκαῆς πρόσωπόν μου νὰ γυαλίζεται εις τὰ ρυάκια καὶ τὰς βρύσσεις, κ' ἐγύμναζα τὸ εὐλύγιστον, ὑψηλὸν ἀνάστημά μου ἀνὰ τοὺς βράχους καὶ τὰ βουνά.

Τὸν χειμῶνα ποὺ ἤρχισ' εὐθύς κατόπιν μ' ἐπῆρε πλησίον τοῦ ὀ γηραιὸς πάτερ Σισώης, ἢ Σισώνης, καθὼς τὸν ὠνόμαζον οἱ χωρικοὶ μας, καὶ μ' ἔμαθε γράμματα. Ἦτον πρῶτην διδάσκαλος, καὶ μέχρι τέλους τὸν προσηγόρευον ὅλοι εἰς τὴν κλητικὴν «δάσκαλε». Εἰς τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως ἦτον μοναχὸς καὶ διάκονος. Εἶτα ἠγάπησε μίαν Τουρκοπούλαν, καθὼς ἔλεγαν, τὴν ἔκλεψεν, ἀπὸ ἓνα χαρέμι τῆς Σμύρνης, τὴν ἐβάπτισε καὶ τὴν ἐνυμφεύθη.

Εὐθύς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐπὶ Καποδίστρια κυβερνήτου, εἰδόμενος εἰς διάφορα σχολεῖα ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἶχεν οὐ μικρὰν φήμην, ὑπὸ τὸ ὄνομα «ὁ Σωτηράκης ὁ δασκαλος». Ἀργότερα, ἀφοῦ ἐξεσφάλισε τὴν οικογένειάν του, ἐνθυμήθη τὴν παλαιὰν ὑποχρέωσίν του, ἐφόρεσε καὶ ἄλιν τὰ ράσα, ὡς ἀπλοῦς μοναχὸς τὴν φορὰν ταύτην, κωλυόμενος νὰ ἱερατεύῃ κ' ἐγκατεβίωσεν ἐν μετανοίᾳ εἰς τὸ Κοινόβιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἐκεῖ ἔκλαυσε τὸ ἀμάρτημά του, τὸ ἔχον γενναίαν ἀγαθοεργίαν ὡς ἐξόχως ἐλαφρυντικὴν περίστασιν, καὶ λέγουν ὅτι ἐσώθη.

Ἀφοῦ ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα πλησίον τοῦ γηραιοῦ Σισώη, ἐστάλην ὡς ὑπότροφος τῆς Μονῆς εἰς τινὰ κατ' ἐπαρχίαν ἱερατικὴν σχολήν, ὅπου κατετάχθη ἀμέσως εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν, εἶτα εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ριζάρειον. Τέλος, ἀρχίσας τὰς σπουδὰς μου σχεδὸν εἰκοσαετῆς, ἐξῆλθα τριακοντούτης ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον· ἐξῆλθα δικηγόρος μὲ δίπλωμα προλύτου...

Μεγάλην προκοπὴν, ἐννοεῖται, δὲν ἔκαμα. Σήμερον ἐξακολουθῶ νὰ ἐργάζωμαι ὡς βοηθὸς ἀκόμη εἰς τὸ γραφεῖον ἐπιφανοῦς τινος δικηγόρου καὶ πολιτευτοῦ ἐν Ἀθήναις, τὸν ὅποιον μισῶ, ἀγνοῶ ἐκ ποίας σκοτεινῆς ἀφορμῆς, ἀλλὰ πιθανῶς ἐπειδὴ τὸν ἔχω ὡς προστάτην καὶ εὐεργέτην. Καὶ εἶμαι περιορισμένος καὶ ἀνεπιτήδειος, οὐδὲ δύναμαι νὰ ὠφελθῶ ἀπὸ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχω πλησίον τοῦ δικηγόρου μου, θέσιν οἰονεὶ αὐλικοῦ.

Καθὼς ὁ σκύλος, ὁ δεμένος μὲ πολὺ σχοινίον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ αὐθέντου του, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γαυγίξῃ οὔτε νὰ δαγκάσῃ ἔξω ἀπὸ τὴν ἀκτίνα καὶ τὸ τόξον τὰ ὅποια διαγράφει τὸ κοντὸν σχοινίον, παρομοίως κ' ἐγὼ δὲν δύναμαι οὔτε νὰ εἶπω, οὔτε νὰ πράξω τίποτε περισσότερον παρ' ὅσον μοῦ ἐπιτρέπει ἡ στενὴ δικαιοδοσία, τὴν ὁποίαν ἔχω εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ προϊσταμένου μου.

* *

Ἡ τελευταία χρονιά ποὺ ἤμην ἀκόμη φυσικὸς

ἄνθρωπος ἦτον τὸ θέρος ἐκεῖνο τοῦ ἔτους 187... Ἦμην ὠραίος ἔφηβος, καστανόμαλλος βοσκός, κ' ἔβοσκα τὰς αἴγας τῆς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς τὰ ὄρη τὰ παραθαλάσσια, τ' ἀνερχόμενα ἀποτόμως διὰ κρημνώδους ἀκτῆς, ὑπερθεν τοῦ κράτους τοῦ Βορρᾶ καὶ τοῦ πελάγους. Ὅλον τὸ κατάμερον ἐκεῖνο, τὸ καλούμενον *Ξάρμενα*, ἀπὸ τὰ πλοῖα τὰ ὅποια κατέπλεον *Ξάρμενα* ἢ *Ξυλάρμενα*, ἐξωθούμενα ἀπὸ τὰς τρικυμίας, ἦτον ἰδικόν μου.

Ἡ πετρώδης, ἀπότομος ἀκτὴ μου, ἢ *Πλατάνα*, ὁ *Μέγας Γιαλός*, τὸ *Κλῆμα*, ἔβλεπε πρὸς τὸν *Καικιαν*, καὶ ἦτον ἀναπεπταμένη πρὸς τὸν *Βορρᾶν*. Ἐφαινόμενη κ' ἐγὼ ὡς νὰ εἶχα μεγάλην συγγένειαν μὲ τοὺς δύο τούτους ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἀνέμιζαν τὰ μαλλιά μου, καὶ τὰ ἔκαμαν νὰ εἶναι σγουρὰ ὅπως οἱ θάμνοι κ' αἱ ἀγριελαῖαι, τὰς ὁποίας ἐκύρτωναν μὲ τὸ ἀκούραστον φύσημά των, μὲ τὸ αἰώνιον τῆς πνοῆς των φραγγέλιον.

Ὅλα ἐκεῖνα ἦσαν ἰδικά μου. Οἱ λόγγοι, αἱ φάραγγες, αἱ κοιλάδες, ὅλος ὁ αἰγιαλός, καὶ τὰ βουνά. Τὸ χωράφι ἦτον τοῦ γεωργοῦ μόνον εἰς τὰς ἡμέρας ποὺ ἤρχετο νὰ ὀργώσῃ ἢ νὰ σπείρῃ, κ' ἔκαμνε τρεῖς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, κ' ἔλεγεν: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου

Ἀρετὴ Ἀνδρώνη - Γ' Λυκείου

Πνεύματος, σπέρνω αὐτὸ τὸ χωράφι, γιὰ νὰ φάνε ὅλ' οἱ ξένοι κ' οἱ διαβάτες, καὶ τὰ πετεινὰ τ' οὐρανοῦ, καὶ νὰ πάρω κ' ἐγὼ τὸν κόπο μου!»

Ἐγὼ, χωρὶς ποτὲ νὰ ὀργώσω ἢ νὰ σπείρω, τὸ θέριζα ἐν μέρει. Ἐμιμούμην τοὺς πεινασμένους μαθητὰς τοῦ Σωτῆρος, κ' ἔβαλλα εἰς ἐφαρμογὴν τὰς διατάξεις τοῦ Δευτερονομίου χωρὶς νὰ τὰς γνωρίζω.

Τῆς πτωχῆς χήρας ἦτον ἡ ἄμπελος μόνον εἰς τὰς ὥρας ποὺ ἤρχετο ἡ ἴδια διὰ νὰ θειαφίσῃ, ν' ἀργολογήσῃ, νὰ

γέμισῃ ἓνα καλάθι σταφύλια, ἢ νὰ τρύγησῃ, ἂν ἔμενε τίποτε διὰ τρύγημα. Ὅλον τὸν ἄλλον καιρὸν ἦτον κτῆμα ἰδικόν μου.

Μόνους ἀντιζήλους εἰς τὴν νομὴν καὶ τὴν κάρπωσιν ταύτην εἶχα τοὺς μισθωτοὺς τῆς δημαρχίας, τοὺς ἀγροφύλακας, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ἐφύλαγαν τὰ περιβόλια τοῦ κόσμου, ἐννοοῦσαν νὰ ἐκλέγουν αὐτοὶ τὰς καλύτερας ὀπώρας. Αὐτοὶ πράγματι δὲν μοῦ ἤθελαν τὸ καλόν μου. Ἦσαν τρομεροὶ ἀνταγωνισταὶ δι' ἐμέ.

Τὸ κυρίως κατάμερόν μου ἦτον ὑψηλότερα, ἔξω τῆς ἀκτίνας τῶν ἐλαιῶνων καὶ ἀμπέλων, ἐγὼ ὅμως συχνὰ ἐπατοῦσα τὰ σύνορα. Ἐκεῖ παραπάνω, ἀνάμεσα εἰς δύο φάραγγας καὶ τρεῖς κορυφάς, πλήρεις ἀγρίων θάμνων, χόρτου καὶ χαμοκλάδων, ἔβοσκα τὰ γίδια τοῦ Μοναστηρίου. Ἦμην «*παραγνιός*», ἀντὶ μισθοῦ πέντε δραχμῶν τὸν μῆνα, τὰς ὁποίας ἀκολουθῶς μοῦ ἠῤῥησαν εἰς ἔξ. Σιμὰ εἰς τὸν μισθὸν τοῦτον, τὸ Μοναστήρι μοῦ ἔδιδε καὶ φασκιῆς διὰ τσαρούχια, καὶ ἄφθονα μαῦρα ψωμιά ἢ *πίττες*, καθὼς τὰ ὠνόμαζαν οἱ καλόγηροι.

Μόνον διαρκῆ γείτονα, ὅταν κατηρχόμην κάτω, εἰς τὴν ἄκρην τῆς περιοχῆς μου, εἶχα τὸν κυρ-Μόσχον, ἓνα μικρὸν ἄρχοντα λίαν ἰδιότροπον. Ὁ κυρ Μόσχος ἐκατοίκει εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἰς ἓνα ὠραῖον μικρὸν πύργον μαζί μὲ τὴν ἀνεψιάν του τὴν

Σελίδα σαράντα μία

Z
Δ Ο
I Γ
A P
B A
A Φ
Z I
O Z
Y O
M Y
E M
E

Μοσχούλαν, την όποιαν είχε υίοθετήσει, έπειδή ήτον χηρευμένος και άτεκνος. Την είχε προσλάβει πλησίον του, μονογενή, όρφανήν εκ κοιλίας μητρός, και την ήγάπα ως νά ήτο θυγάτηρ του.

Ο κυρ-Μόσχος είχαν αποκτήσει περιουσίαν εις επιχειρήσεις και ταξίδια. Έχων εκτεταμένον κτήμα εις την θέσιν εκείνην, έπεισε μερικούς πτωχούς γείτονας νά του πωλήσουν τους άγρους των, ηγόρασεν ούτως όκτώ ή δέκα συνεχόμενα χωράφια, τά περιετείχισεν όλα όμοι, και άπετέλεσεν έν μέγα διά τόν τόπον μας κτήμα, με πολλών εκατοντάδων στρεμμάτων έκτασιν. Ο περιβολός διά νά κτισθή έστοίχισε πολλά, ίσως περισσότερα ή όσα ήξιζε τό κτήμα· αλλά δέν τόν έμελλε δι' αυτά τόν κυρ-Μόσχον θέλοντα νά έχη χωριστόν οίονει βασιλείον δι' έαυτόν και διά την άνεψιάν του.

Έκτισεν εις την άκρην πυργοειδή ύψηλόν οικίσκον, με δύο πατώματα, εκθάρισε και περιεμάζευσε τους έσοχημένους κρουνοούς του νερού, ήνοιξε και πηγάδι πρός κατασκευήν μαγγάνου διά τό πότισμα. Διήρесе τό κτήμα εις τέσσαρα μέρη· εις άμπελον, ελαιώνα, άγροκήπιον με πλήθος όπωροφόρων δένδρων και κήπους με αίμασιās ή μπουστάνια.

Έγκατεστάθη εκεί, κ' έζη διαρκώς εις την έξοχήν, σπανίως κατερχόμενος εις την πολίχνην. Τό κτήμα ήτον παρά τό χείλος της θαλάσσης, κ' ένω

Z
Δ Ω
I Γ
A P
B A
A Φ
Z I
O Z
Y O
M Y
E M
E

ό έπάνω τοίχος έφθανεν ως την κορυφήν του μικρού βουνού, ό κάτω τοίχος, με σφοδρόν βορράν πνέοντα, σχεδόν έβρέχετο από τό κύμα.

**

Ο κυρ-Μόσχος είχαν ως συντροφιάν τό τσιμπούκι του, τό κομβολόγι του, τό σκαλιστήρι του και την άνεψιάν του την Μοσχούλαν. Η παιδίσκη θά ήτον ως δύο έτη νεωτέρα έμου. Μικρή επήδα από βράχον εις βράχον, έτρεχεν από κολπίσκον εις κολπίσκον, κάτω εις τόν αιγιαλόν, έβγαζε κοχύλια κ' έκνηγούσε τά καβούρια. Ητον θερμόαιμος και άνήσυχος ως πτηνόν του αιγιαλού. Ητον ώραία μελαχροινή, κ' ένθύμιζε την νύμφην του Άισματος την ήλιοκαυμένην, την όποιαν οί υίοι της μητρός της είχαν βαλει νά φυλάη τ' άμπελία· «Ίδου ει καλή, ή πλησίον μου, ιδου ει καλή· όφθαλμοί σου περιστεραί...». Ο λαϊμός της, καθώς έφεγγε και υπέφωσκεν υπό την τραχηλιάν της, ήτον άπειρώς λευκότερος από τόν χρώτα του προσώπου της.

Ητον ώραία, όδοίνη, χρυσαυγίζουσα και μου έφαίνετο νά όμοιάζη με την μικρήν στέρφαν αίγα, την μικρόσωμον και λεπτοφυή, με κατάστιλπνον τριχώμα, την όποιά έγω είχα όνομάσει Μοσχούλαν. Τό παράθυρον του πύργου τό δυτικόν ήνοιέτο πρός τόν λόγγον, ό όποιος ήρχιζε νά βαθύνεται πέραν της κορυφής του βουνού, όπου ήσαν χαμόκλαδα, ευώδεις θάμνοι, και άργιλώδης γή τραχειά. Εκεί ήρχιζεν ή περιοχή μου. Έως εκεί κατηρόχη συχνά, κ' έβόσκα τάς αίγας των καλογήρων, των πνευματικών πατέρων μου.

Μίαν ήμέραν, δέν ήξεύρω πώς, ένω έμέτρουν καθώς έσυνήθιζα τάς αίγας μου (ήσαν όλαι πενηνταέξ κατ' εκείνον τόν χρόνον· άλλοτε άνεβοκατέβαιναν ό άριθμός των μεταξυ έξήντα και σαρανταπέντε), ή Μοσχούλα, ή εύνοουμένη μου

κατσίκα, είχε μείνει όπίσω, και δέν εύρέθη εις τό μέτρομα. Τάς εύρισκα όλας 55. Έάν έλειπεν άλλη κατσίκα, δέν θά παρετήρουν άμέσως την ταυτότητα, αλλά μόνον την μονάδα που έλειπεν· άλλ' ή άπουσία της Μοσχούλας ήτον έπαισθητή. Έτρομάξα. Τάχα ό αετός μου την έπηρε;

Εις τά μέρη εκείνα, τά κάπως χαμηλότερα, οί αετοί δέν κατεδέχοντο νά μάς επισκέπτονται συχνά. Τό μέγα όρμητήριόν των ήτον ύψηλά πρός δυσμάς, εις τό κατάλευκον πετρώδες βουνόν, τό καλούμενον Αετοφωλιά φερωνύμως. Αλλά δέν μου έφαίνετο όλως παράδοξον ή άνήκουστον πράγμα, ό αετός νά κατήλθεν έκτάκτως, τρωθείς από τά κάλλη της Μοσχούλας, της μικράς κατσίκας μου. Έφώναζα ως τρελός: Μοσχούλα! Που είν' ή Μοσχούλα;

Ούτε είχα παρατηρήσει την παρουσίαν της Μοσχούλας, της άνεψιάς του κυρ-Μόσχου, εκεί σιμά. Αυτή έτυχε νά έχη ανοικτόν τό παράθυρον. Ο τοίχος του περιβολίου του κτήματος, και ή οικία ή άκουμβώσα επάνω εις αυτόν, άπειχον περι τά πεντακόσια βήματα από την θέσιν όπου εύρισκόμην έγω με τάς αίγας μου. Καθώς ήκουσε τάς φωνάς μου, ή παιδίσκη άνωρθώθη, προέκυψεν εις τόν παράθυρον και έκραξε:

Τι έχεις και φωνάζεις;

Έγω δέν ήξευρά τι νά ειπω· έν τοσοúτω απήντησα:

Φωνάζω έγω την κατσίκα μου, τη Μοσχούλα. Με σένα δέν έχω νά κάμω.

Καθώς ήκουσε την φωνήν μου, έκλεισε τό παράθυρον κ' έγινεν άφάντη.

Μίαν άλλην ήμέραν με είδε πάλιν από τό παράθυρόν της εις εκείνην την ιδίαν θέσιν. Ημην πλαγιασμένος εις ένα ίσκιον, αφήνα τάς αίγας μου νά βοσκούν, κ' έσφύριζα ένα ήχον, έν άσμα του βουνού αίπολικόν. Δέν ήξεύρω πώς της ήλθε νά μου φωνάξη:

Έτσι όλο τραγουδείς! Δέ σ' άκουσα ποτέ μου νά παίξης τό σουραύλι!... Βοσκός και νά μην έχη σουραύλι, σαν παράξενο μου φαίνεται!...

Είχα έγω σουραύλι (ήτοι φλογέραν), αλλά δέν είχα άρκετόν θράσος, ώστε νά παίξω έν γνώσει ότι θά με ήκουεν αυτή... Την φορην ταύτην έφιλοτιμήθην νά παίξω πρός χάριν της, αλλά δέν ήξεύρω πώς της έφάνη ή τέχνη μου ή αύλητική. Μόνον ήξεύρω ότι μου έστειλε δι' άμοιβήν όλίγα ξηρά σũκα κ' ένα τάσι γεμάτο πετμέζι.

**

Μίαν έσπέραν, καθώς είχα κατεβάσει τά γίδια μου κάτω εις τόν αιγιαλόν, άνάμεσα εις τους βράχους, όπου έσχημάτιζε χιλίους γλαφυρούς κολπίσκους και άγκαλίτσες τό κύμα, όπου άλλου έκυρτώνοντο οί βράχοι εις προβλήτας και άλλου έκοιλαίνοντο εις σπηλαια· και άνάμεσα εις τους τόσοις έλιγμούς και δαιδάλους του νερού, τό όποιον εισεχώρει μορμυρίζον, χορευόν με άτάκτους φλοίσβους και άφρους, όμοιον με τό βρέφος τό ψελλίζον, που άνατηδά εις τό λίκνον του και λαχταρεί νά σηκωθή και νά χορεύση εις την χείρα της μητρός που τό έψαυσε καθώς είχα κατεβάσει, λέγω, τά γίδια μου διά ν' «άρμυρίσουν» εις την θάλασσαν, όπως συχνά έσυνήθιζα, είδα την άκρογιαλιάν που ήτον μεγάλη χαρά και μαγεία, και

Σελίδα σαράντα δύο

Αρετή Ανδρώνη - Γ' Λυκείου

την «ἐλιμπίστηκα», κ' ἐλαχτάρησα νὰ πέσω νὰ κολυμβήσω. Ἦτον τὸν Αὐγούστον μῆνα.

Ἀνέβασα τὸ κοπάδι μου ὀλίγον παραπάνω ἀπὸ τὸν βράχον, ἀνάμεσα εἰς δύο κρημνοὺς καὶ εἰς ἓνα μονοπάτι τὸ ὅποιον ἐχαράσσετε ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχιν. Δι' αὐτοῦ εἶχα κατέλθει, καὶ δι' αὐτοῦ ἐμεῖλλα πάλιν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ βουνόν, τὴν νύκτα εἰς τὴν στάνην μου. Ἄφησα ἐκεῖ τὰ γίδια μου διὰ νὰ βοσκήσουν εἰς τὰ κρίταμα καὶ τὰς ἀρμυρήθρας, ἂν καὶ δὲν ἐπεινοῦσαν πλέον. Τὰ ἐσφύριξα σιγὰ διὰ νὰ καθίσουν νὰ ἠσυχάσουν καὶ νὰ μὲ περιμένουν. Μὲ ἀκούσαν κ' ἐκάθισαν ἠσυχά. Ἐπτά ἢ οκτὼ ἐξ αὐτῶν τράγοι ἦσαν κωδωνοφόροι καὶ θὰ ἤκουον μακρόθεν τοὺς κωδωνισμούς των, ἂν τυχὸν ἐδείκνυον συμπτώματα ἀνησυχίας.

Ἐγύρισα ὀπίσω, κατέβην πάλιν τὸν κρημνόν, κ' ἐφθασα κάτω εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν ὥραν ἐκείνην εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος, καὶ τὸ φεγγάρι σχεδὸν ὀλόγεμον ἤρχετο νὰ λάμπη χαμηλά, ὡς δύο καλαμιές ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς ἀντικρινῆς νήσου. Ὁ βράχος ὁ δικός μου ἔτεινε πρὸς βορρᾶν, καὶ πέραν ἀπὸ τὸν ἄλλον κάβον πρὸς δυσμάς, ἀριστερά μου, ἔβλεπα μίαν πτυχὴν ἀπὸ τὴν πορφύραν τοῦ ἡλίου, πού εἶχε βασιλέψει ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Ἦτον ἡ οὐρὰ τῆς λαμπρᾶς ἀλουργίδος πού σῦρεται ὀπίσω ἢ ἦτον ὁ τάπησ πού τοῦ ἔστρωνε, καθὼς λέγουν, ἢ μάνα του, διὰ νὰ καθίση νὰ δειπνήσῃ.

Δεξιὰ ἀπὸ τὸν μέγαν κυρτὸν βράχον μου, ἐσχηματίζετο μικρὸν ἄντρον θαλάσσιον, στρωμένον μὲ ἄσπρα κρυσταλλοειδῆ κοχύλια καὶ λαμπρὰ ποικιλόχρωμα χαλίκια, πού ἐφαίνετο πῶς τὸ εἶχον εὐτρεπίσει καὶ στολίσει αἱ νύμφαι τῶν θαλασσῶν. Ἀπὸ τὸ ἄντρον ἐκεῖνο ἤρχιζεν ἓνα μονοπάτι, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέβαινε τὶς πλαγίως τὴν ἀπότομον ἀκρογιαλιάν, κ' ἐφθάνεν εἰς τὴν κάτω πόρταν τοῦ τοιχογυρίσματος τοῦ κυρ-Μόσχου, τοῦ ὁποίου ὁ ἕνας τοίχος ἔζωνεν εἰς μῆκος ἑκατονταδῶν μέτρων ὅλον τὸν αἰγιαλόν.

Ἐπέταξα ἀμέσως τὸ ὑποκάμισόν μου, τὴν περισκελίδα μου, κ' ἔπεσα εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐπλύθην, ἐλούσθην, ἐκολύμβησα ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ὥρας. Ἡσθανόμην γλύκαν, μαγείαν ἄφατον, ἐφантаζόμην τὸν ἑαυτόν μου ὡς νὰ ἦμην ἐν μὲ τὸ κύμα, ὡς νὰ μετείχον τῆς φύσεως αὐτοῦ, τῆς ὑγρᾶς καὶ ἄλμυρᾶς καὶ δροσώδους. Δὲν θὰ μοῦ ἔκανε ποτε καρδιά νὰ ἔβγω ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δὲν θὰ ἐχόρταινά ποτε τὸ κολύμβημα, ἂν δὲν εἶχα τὴν ἔννοιαν τοῦ κοπαδιοῦ μου. Ὅσῃν ὑπακοὴν καὶ ἂν εἶχαν πρὸς ἐμὲ τὰ ἐρίφια, καὶ ἂν ἤκουον τὴν φωνὴν μου διὰ νὰ καθίσουν ἠσυχά, ἐρίφια ἦσαν, δυσάγωγα καὶ ἄπιστα ὅσον καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ. Ἐφοβούμην μήπως τινὰ ἀποσκιρτήσουν καὶ μοῦ φύγουν, καὶ τότε ἔπρεπε νὰ τρέχω νὰ τὰ ζητῶ τὴν νύκτα εἰς τοὺς λόγγους καὶ τὰ βουνὰ ὀδηγούμενος μόνον ἀπὸ τὸν ἤχον τῶν κωδωνίσκων τῶν τράγων. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Μοσχούλαν, διὰ νὰ εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ μοῦ φύγῃ πάλιν, καθὼς μοῦ εἶχε φύγει τὴν ἄλλην φορᾶν, ὅποτε ὁ ἄγνωστος κλέπτης (ὃ νὰ τὸν ἐπίανα) τῆς εἶχε κλέψει, ὁ ἀνόητος, τὸν ἐπίχρυσον κωδωνίσκον μὲ τὸ κόκκινον περιδέριον ἀπὸ τὸν λαϊμόν, ἐφρόντισα νὰ τὴν δέσω μ' ἓνα σχοινάκι εἰς τὴν ῥίζαν ἑνὸς θάμνου ὀλίγον

παραπάνω ἀπὸ τὸν βράχον, εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου εἶχα ἀφήσει τὰ ροῦχά μου πρὶν ῥιφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπῆδησα ταχέως ἔξω, ἐφόρεσα τὸ ὑποκάμισόν μου, τὴν περισκελίδα μου, ἔκαμα ἓνα βῆμα διὰ νὰ ἀναβῶ. Ἄνω τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου, τοῦ ὁποίου ἢ βάσις ἐβρέχετο ἀπὸ τὴν θάλασσαν, θὰ ἔλυσαν τὴν Μοσχούλαν, τὴν μικρὴν αἰγὰ μου, καὶ μὲ διακόσια ἢ περισσότερα βήματα θὰ ἐπέστρεφα πλησίον εἰς τὸ κοπάδι μου. Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἀνήφορος, ὁ ὀλισθηρὸς κρημνὸς ἦτο δι' ἐμὲ ἄθυρμα, ὅσον ἓνα σκαλοπάτι μαρμαρίνης σκάλας, τὸ ὅποιον φιλοτιμούνται νὰ πηδήσουν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω ἀμιλλώμενα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐνῶ ἔκαμα τὸ πρῶτον βῆμα, ἀκούω σφοδρὸν πλατάγισμα εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς σώματος πίπτοντος εἰς τὸ κύμα. Ὁ κρότος ἤρχετο δεξιόθεν, ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ἄντρου τοῦ κοχυλοστρώτου καὶ νυμφοστολίστου, ὅπου ἤξευρα, ὅτι ἐνίστε κατήρχετο ἡ Μοσχούλα, ἢ ἀνεψιά τοῦ κυρ-Μόσχου, κ' ἐλούετο εἰς τὴν θάλασσαν. Δὲν θὰ ἐροισκινδύνενα νὰ ἔλθω τόσον σιμὰ εἰς τὰ σύνορά της, ἐγὼ ὁ σατυρισκὸς τοῦ βουνοῦ, νὰ λουσθῶ, ἐὰν ἤξευρα ὅτι ἐσυνήθιζε νὰ λούεται καὶ τὴν νύκτα μὲ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Ἐγνώριζα ὅτι τὸ πρῶτ, ἄμα τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, συνήθως ἐλούετο.

Ἐκαμα δύο τρία βήματα χωρὶς τὸν ἐλάχιστον θόρον, ἀνερχίθη εἰς τὰ ἄνω, ἔκυψα μὲ ἄκραν προφύλαξιν πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἄντρου, καλυπτόμενος ὀπισθεν ἑνὸς σχοίνου καὶ σκεπόμενος ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, καὶ εἶδα πράγματι ὅτι ἡ Μοσχούλα εἶχε πέσει ἄρτιάς εἰς τὸ κύμα γυμνὴ, κ' ἐλούετο...

**

Τὴν ἀνεγνώρισα πάραυτα εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης τὸ μελιχρὸν, τὸ περιαγορροῦν ὅλην τὴν ἄπειρον ὀθόνην τοῦ γαληνιώντος πελάγους, καὶ

κάμνον νὰ χορεύουν φωσφορίζοντα τὰ κύματα. Εἶχε βυθισθῆ ἅπαξ καθὼς ἐροίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, εἶχε βρεῖε τὴν κόμην τῆς, ἀπὸ τοὺς βοστρύχους τῆς ὁποίας ὡς ποταμὸς ἀπὸ μαργαρίτας ἔρρεε τὸ νερόν, καὶ εἶχεν ἀναδύσει ἔβλεπε κατὰ τύχην πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦμην ἐγὼ, κ' ἐκινεῖτο ἐδῶ κ' ἐκεῖ προσπαιζούσα καὶ πλέουσα. Ἦξευρε καλῶς νὰ κολυμβᾷ.

Διὰ νὰ φύγῃ ἔπρεπε νὰ πατήσω ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὀρθὸς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, εἶτα νὰ κύψω ὀπισθεν θάμνων, νὰ λύσω τὴν αἰγὰ μου, καὶ νὰ γίνω ἄφαντος κρατῶν τὴν πνοὴν μου, χωρὶς τὸν ἐλάχιστον κρότον ἢ θροῦν. Ἀλλ' ἡ στιγμή καθ' ἣν θὰ διηρχόμην διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου ἤρκει διὰ νὰ μὲ ἴδῃ ἡ Μοσχούλα. Ἦτον ἀδύνατον, καθὼς ἐκείνη ἔβλεπε πρὸς τὸ μέρος μου, νὰ φύγω ἀόρατος.

Τὸ ἀνάστημά μου θὰ διεγράφετο διὰ μίαν στιγμὴν ὑψηλὸν καὶ δεχόμενον δαψιλῶς τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἐπάνω τοῦ βράχου. Ἐκεῖ ἡ κόρη θὰ μὲ ἔβλεπε, καθὼς ἦταν ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἐδῶ. ὦ! πῶς θὰ ἐξαφνίζετο! Θὰ ἐτρόμαζεν εὐλόγως, θὰ ἐφώναζεν, εἶτα θὰ μὲ κατηγορεῖ διὰ σκοποὺς ἀθεμίτους, καὶ τότε ἀλλοίμονον εἰς τὸν μικρὸν βοσκόν!

Ἡ πρώτη ιδέα μου ἦτον νὰ βῆξω, νὰ τῆς δώσω ἀμέσως εἰδήσιν, καὶ νὰ κραῖξω: «Βρέθηκα ἐδῶ, χωρὶς

Εἰρήνη Σοφρώνη - Γ' Λυκείου

Σελίδα σαράντα ἑπτά

Z
Δ
I
A
B
A
Φ
Z
O
Y
M
E
E

νά ξέρω... Μήν τρομάζης!... Φεύγω άμέσως, κοπέλα μου!»

Πλήν, δέν ήξεύρω πώς, ύπήρξα σκαίος και άτολμος. Κανείς δέν με είχε διδάξει μαθήματα κοσμιότητος εις τά βουνά μου. Συνεστάλην, κατέβην πάλιν κάτω εις την ρίζαν του βράχου κ' επερίμενα.

«Αυτή δέν θ' άργήση», έλεγα μέσα μου· «τώρα θα κολυμπήση, θα ντυθή και θα φύγη... Θα τραβήξη αυτή τó μονοπάτι της, κ' εγώ τόν κρημνό μου!...»

Κ' ένθυμήθην τότε τόν Σισώνη, και τόν πνευματικόν του μοναστηρίου, τόν παπα-Γρηγόριον, οΐτινες πολλάκις με είχον συμβουλευσει να φεύγω, πάντοτε, τόν γυναικειόν πειρασμόν!

Έκ της ιδέας του να περιμένω δέν ύπήρχεν άλλο μέσον ή προσφυγή, ειμή ν' άποφασίσω να ριφθώ εις την θάλασσαν, με τά ρούχα, όπως ήμην, να κολυμβήσω εις τά βαθέα, άπάτα νερά, όλον τó προς δυσμάς διάστημα, τó από της άκτης όπου εύρισκόμην, έντευθεν του μέρους όπου έλούετο ή νεάνις, μέχρι του κυρίως όρμου και της άμμου, επειδή εις όλον εκείνο τó διάστημα, ως ήμίσεος μιλίου, ή άκρογιαλιά ήτον άβατος, άπάτητος, όλη βράχος και κρημνός. Μόνον εις τó μέρος όπου ήμην έσχηματίζετο τó λίκνον εκείνο του θαλασσίου νερού, μεταξύ σπηλαιών και βράχων.

Z
Δ Ω
I Γ
A P
B A
A Φ
Z I
O Z
Y O
M Y
E M
E

Θ' άφηνα την Μοσχούλαν μου, την αίγα, εις την τύχη της, δεμένη εκεί επάνω, άνωθεν του βράχου, και άμα έφθανα εις την άμμον με διάβροχα τά ρούχα μου (διότι ήτο ανάγκη να πλεύσω με τά ρούχα), στάζων άλμην και άφρόν, θα έβάδιζα δισχίλια βήματα δια να επιστρέψω από άλλο μονοπάτι πάλιν πλησίον του κοπαδιού μου, θα κατέβαινα τόν κρημνόν παρακάτω δια να λύσω την Μοσχούλαν την αίγά μου, όποτε ή άνεψιά του κυρ-Μόσχου θα είχε φύγει χωρίς

Παναγιώτα Μανουσιάδου - Γ' Λυκείου

ν' αφήση βεβαίως κανέν ίχνος εις τόν αιγιαλόν. Τó σχέδιον τούτο άν τó έξετέλουν, θα ήτο μέγας κόπος, άληθής άθλος, θα έχρειάζετο δε και μίαν ώραν και πλέον. Ουδέ θα ήμην πλέον βέβαιος περι τής ασφαλείας του κοπαδιού μου.

Δέν ύπήρχεν άλλη αίρεσις, ειμή να περιμένω. Θά εκράτουν την άναπνοήν μου. Η κόρη εκείνη δέν θα ύπόπτετε την παρουσίαν μου. Άλλως ήμην έν συνειδήσει άθώς.

Έντοσουτώ, όσον άθώς και άν ήμην, ή περιέργεια δέν μου έλειπε. Και άνερωχήθην πάλιν σιγά-σιγά προς τά επάνω και εις την κορυφήν του βράχου, καλυπτόμενος όπισθεν των θάμνων εκυψα να ιδω την κολυμβάσαν νεάνιδα.

Ήτον απόλαυσις, όνειρον, θαύμα. Είχεν άπομακρυνθή ως πέντε όργυιές από τó άντρον, και έπλεε, κ' έβλεπε τώρα προς ανατολάς, στρέφουσα τά νώτα προς τó μέρος μου. Έβλεπα την άμαυράν και όμως χρυσίζουσαν άμυδρώς κόμην της, τόν τράχηλον της τόν εύγραμμον, τας λευκάς ως γάλα άμοπλάτας, τούς βραχιόνας τούς τορνευτούς, όλα συγχεόμενα, μελιχρά και όνειρώδη εις τó φέγγος της σελήνης. Διέβλεπα την όσφυν της την εύλύγιστον, τά ισχία της, τας κνήμας, τούς πόδας της, μεταξύ σκιάς και φωτός, βαπτιζόμενα εις τó κύμα. Έμάντευα τó στέρνον της, τούς κόλπους της, γλαφυρούς, προέχοντας, δεχομένους όλας της

αύρας τας όπιās και της θαλάσσης τó θεϊόν άρωμα. Ήτο πνοή, ίνδαλμα άφάνταστον, όνειρον επιπλέον εις τó κύμα· ήτον νηρηίς, σειρήν, πλέουσα, ως πλέει ναύς μαγική, ή ναύς των όνειρών...

Ούτε μου ήλθε τότε ή ιδέα ότι, άν επάτουν επάνω εις τόν βράχον, όρθιος ή κυρτός, με σκοπόν να φύγω, ήτον σχεδόν βέβαιον ότι ή νέα δέν θα μ' έβλεπε, και θα ήμπορούσα ν' άποχωρήσω έν τάξει. Εκείνη έβλεπε προς ανατολάς, εγώ εύρισκόμην προς δυσμάς όπισθεν της. Ούτε ή σκιά μου δέν θα την έτάραττεν. Αυτή, επειδή ή σελήνη ήτον εις τ' ανατολικά, θα έπιπτε προς τó δυτικόν μέρος, όπισθεν του βράχου μου, κ' έντευθεν του άντρον.

Είχα μείνει χάσκων, έν έκστάσει, και δέν έσκεπτόμην πλέον τά επίγεια.

**

Δέν δύναμαι να είπω άν μου ήλθον πονηροί και συνάμα παιδικοί άνόητοι λογισμοί, έν ειδει εύχών κατάροι. «Να εκινδύνευεν έξαφνα! Να έβαζε μιá φωνή! Να έβλεπε κανένα όσφόν εις τόν πυθμένα, τόν όποϊον να εκλάβη δια θηρίον, δια σκυλόφαρον, και να έφώναζεν βοήθειαν!...»

Είναι άληθές ότι δέν έχόρταινα να βλέπω τó όνειρον, τó πλέον εις τó κύμα. Άλλά την τελευταίαν στιγμήν, άλλοκότως, μου επανήλθε πάλιν ή πρώτη ιδέα... Να ριφθώ εις τά κύματα, προς τó αντίθετον

μέρος, εις τά όπισθεν, να κολυμβήσω όλον εκείνο τó διάστημα έως την άμμον, και να φύγω, να φύγω τόν πειρασμόν!...

Και πάλιν δέν έχόρταινα να βλέπω τó όνειρον... Αίφνης εις τας ανάγκας του πραγματικού κόσμου μ' επανέφερεν ή φωνή της κατσικας μου. Η μικρή Μοσχούλα ήρχισεν αίφνης να βελάζει!...

Ω, αυτό δέν τó είχα προβλέψει. Ημπορούσα να σιωπώ εγώ, αλλά δυστυχώς δέν ήτον εύκολον να επιβάλω

σιωπήν εις την αίγά μου. Δέν ήξευρα καλά άν ύπήρχον πρόχειροι φιμώσεις δια τά θρέμματα, επειδή δέν είχα μάθει ακόμη να κλέπτω ζωντανά πράγματα, καθώς ό άγνωστος έχθρός, ό όποϊος της είχε κλέψει τόν κωδωνίσκον· αλλά δέν της είχε κόψει και την γλώσσαν δια να μη βελάζει. Με όάμνον πολυκλαδον εις τó στόμα ή με σπαρτίον περι τó ρύγχος ή όπως άλλως· αλλά και άν τó ήξευρα, πού να τó συλλογισθώ!

Έτρεξα τότε παράφορος να σφίγξω τó ρύγχος της με την παλάμην, να μη βελάζει... Την στιγμήν εκείνην ελησμόνησα την κόρην την κολυμβάσαν χάριν αυτής ταύτης της κόρης. Δέν έσκέφθην άν ήτον φόβος να με ιδή, και ήμιωρθώθην κυρτός πάντοτε, κ' επάτησα επί του βράχου, δια να προλάβω και φθάσω πλησίον της κατσικας.

Συγχρόνως μ' εκυρίευσε και φόβος από την φιλοσοργίαν την όποιαν έτρεφα προς την πτωχήν αίγά μου. Τó σχοινίον με τó όποϊον την είχα δέσει εις την ρίζαν του θάμνου ήτον πολύ κοντόν. Τάχα μήν «έσχοινιάσθη», μήν έμπερδεύθη και περιεπλάκη ό τράχηλος της, μήν ήτον κίνδυνος να πνιγή τó ταλαίπωρον ζών;

**

Δέν ήξεύρω άν ή κόρη ή λουομένη εις την θάλασσαν ήκουσε την φωνήν της γίδας μου. Άλλά

Σελήνη σαράντα τέσσαρα

καί ἂν τὴν εἶχε ἀκούσει, τί τὸ παράδοξον; Ποῖος φόβος ἦτον; Τὸ ν' ἀκούῃ τις φωνὴν ζωῆς ἐκεῖ πού κολυμβᾷ, ἀφοῦ δὲν ἀπέχει εἰμὴ ὀλίγας ὀργυῖας ἀπὸ τὴν ξηρᾶν, δὲν εἶναι τίποτε ἔκτακτον.

Ἄλλ' ὅμως, ἡ στιγμή ἐκείνη, πού εἶχα πατήσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, ἤρκεσεν. Ἡ νεαρὰ κόρη, εἴτε ἤκουσεν εἴτε ὄχι τὴν φωνὴν τῆς κατοίκας μᾶλλον φαίνεται ὅτι τὴν ἤκουσε, διότι ἐστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς... εἶδε τὸν μαῦρον ἴσκιον μου, τὸν διακαμὸν μου, ἐπάνω εἰς τὸν βράχον, ἀνάμεσα εἰς τοὺς θάμνους, καὶ ἀφῆκε μισοπνιγμένην κραυγὴν φόβου...

Τότε μὲ κατέλαβε τρόμος, συγκίνησις, λύπη ἀπερίγραπτος. Τὰ γόνατά μου ἐκάμφθησαν. Ἐξαλλος ἐκ τρόμου, ἠδυνήθην ν' ἀρθρώσω φωνὴν, κ' ἔκραξα:

Μὴ φοβάσαι!... δὲν εἶναι τίποτε... δὲν σοῦ θέλω κακόν!

Καὶ ἐσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος ἂν ἔπρεπε νὰ ῥιφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν, μᾶλλον, διὰ νὰ ἔλθω εἰς βοήθειαν τῆς κόρης ἢ νὰ τρέξω καὶ νὰ φύγω... Ἥσκει ἡ φωνὴ μου νὰ τῆς εἶδε μεγαλύτερον θάρρος ἢ ὅσον ἡ παραμονὴ μου καὶ τὸ τρέξιμόν μου εἰς βοήθειαν.

Συγχρόνως τότε, κατὰ συγκυρίαν ὄχι παράδοξον, καθότι ὅλοι οἱ αἰγιαλοὶ καὶ αἱ θάλασσαι ἐκείναι ἐσυχνάζοντο ἀπὸ τοὺς ἄλιεις, μία βάρκα ἐφάνη νὰ προβάλλη ἀντικρῦ, πρὸς τὸ ἀνατολικοσημαβρινὸν μέρος, ἀπὸ τὸν πέρα κάβον, τὸν σχηματίζοντα τὸ δεξιὸν οἰοῖν κέρας τοῦ κολπίσκου. Ἐφάνη πλέουσα ἀργά, ἐρχομένη πρὸς τὰ ἐδῶ, μὲ τὰς κώπας· πλὴν ἡ ἐμφάνισις τῆς, ἀντὶ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τὴν κόρην, ἐπέτεινε τὸν τρόπον τῆς.

Ἀφῆκε δεῦτερον κραυγὴν μεγαλυτέρας ἀγωνίας. Ἐν ἀκαρεῖ τὴν εἶδα νὰ βυθίζεται, καὶ νὰ γίνεταί ἀφάντης εἰς τὸ κύμα.

Δὲν ἔπρεπε τότε νὰ διατάσω. Ἡ βάρκα ἐκείνη ἀπέειχεν ὑπὲρ τὰς εἰκοσιν ὀργυῖας ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἠγωνία ἢ κόρη, ἐγὼ ἀπέιχα μόνον πέντε ἢ ἕξ ὀργυῖας. Πάραυτα, ὅπως ἤμην, ἐρριφθὴν εἰς τὴν θάλασσαν, πηδήσας μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ βράχου.

Τὸ βάθος τοῦ νεροῦ ἦτον ὑπὲρ τὰ δύο ἀναστήματα. Ἐφθάσα σχεδὸν εἰς τὸν πυθμένα, ὁ ποῖος ἦτο ἀμμόστρωτος, ἐλεύθερος βράχον καὶ πέτρων, καὶ δὲν ἦτο φόβος νὰ κτυπήσω. Πάραυτα ἀνέδυν καὶ ἀνήλθον εἰς τὸν ἀφρόν τοῦ κύματος.

Ἀπείχον τώρα ὀλιγώτερον ἢ πέντε ὀργυῖας ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ πόντου, ὅπου ἐσχηματίζοντο δίνει καὶ κύκλοι συστρεφόμενοι εἰς τὸν ἀφρόν τῆς θαλάσσης, οἱ ὅποιοι θὰ ἦσαν ὡς μνήμα ὑγρὸν καὶ ἀκαριαῖον διὰ τὴν ἀτυχή παιδίσκην· τὰ μόνα ἴχνη τὰ ὅποια ἀφήνει ποτὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἀγωνιῶν ἀνθρώπων πλάσμα!... Μὲ τρία στιβαρὰ πηδήματα καὶ πλευσίματα, ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν, ἐφθάσα πλησίον τῆς...

Εἶδα τὸ εὐμορφον σῶμα νὰ παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εἰς τὸν βυθὸν τοῦ πόντου ἢ εἰς τὸν ἀφρόν τοῦ κύματος, ἐγγύτερον τοῦ θανάτου ἢ τῆς ζωῆς· ἐβυθίσθη, ἤρπασα τὴν κόρην εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ ἀνήλθον.

Καθὼς τὴν εἶχα περιβάλει μὲ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἠσθάνθη ἀσθενῆ τὴν χιλιαρὰν πνοὴν τῆς εἰς τὴν παρεῖάν μου. Εἶχα φθάσει ἐγκαίρως, δόξα τῷ Θεῷ!... Ἐντούτοις δὲν παρεῖχε σημεῖα ζωῆς ὀλοφάνερα... Τὴν ἔτιναξα μὲ σφοδρὸν κίνημα, αὐθορμήτως, διὰ νὰ δυνηθῇ ν' ἀναπνεύσῃ, τὴν ἔκαμα νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς πλάτης

*Θανάτηφορο σχόλιον στα συμβαίνοντα των ημερῶν

μου, καὶ ἐπλευσα, μὲ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν καὶ μὲ τοὺς δύο πόδας, ἐπλευσα ἰσχυρῶς πρὸς τὴν ξηρᾶν. Αἰδυνάμεις μου ἐπολλαπλασιάζοντο θαυμασιῶς.

Ἠσθάνθη ὅτι προσεκολλάτο τὸ πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τὴν ζωὴν τῆς· ὦ! ἄς ἔξῃ καὶ ἄς ἦτον εὐτυχής. Κανεὶς ἰδιοτελής λογισμὸς δὲν ὑπῆρχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸ πνεῦμά μου. Ἡ καρδιά μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καὶ ἀφιλοκερδείας. Ποτὲ δὲν θὰ ἐζήτουν ἀμοιβήν!

Ἐπὶ πόσον ἀκόμη θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι ἐκείνο τὸ ἀβρόν, τὸ ἀπαλὸν σῶμα τῆς ἀγνῆς κόρης, τὸ ὁποῖον ἠσθάνθη ποτὲ ἐπάνω μου ἐπ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ἄλλως ἀνωφελούς ζωῆς μου! Ἦτο ὄνειρον, πλάνη, γοητεία. Καὶ ὁπόσον διέφερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἰδιοτελεῖς περιπτώξεις, ἀπὸ ὅλας τὰς λυκοφιλίας καὶ τοὺς κυνέρωτας τοῦ κόσμου ἢ ἐκλεκτῆ, ἡ αἰθέριος ἐκείνη ἐπαφή! Δὲν ἦτο βάρος ἐκείνο, τὸ φορτίον τὸ εὐάγκαλον, ἀλλ' ἦτο ἀνακούφισις καὶ ἀναψυχή. Ποτὲ δὲν ἠσθάνθη τὸν ἑαυτὸν μου ἐλαφρότερον ἢ ἐφ' ὅσον ἐβάσταζον τὸ βάρος ἐκείνο... Ἦμην ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ μὲ τὰς χεῖρας του πρὸς στιγμὴν ἐν ὄνειρον, τὸ ἴδιον ὄνειρόν του...

**

Ἡ Μοσχούλα ἐζήσε, δὲν ἀπέθανε. Σπανίως τὴν εἶδα ἔκτοτε, καὶ δὲν ἤξεύρω τί γίνεται τώρα, ὅποτε εἶναι ἀπλή θυγάτηρ τῆς Εὐδᾶς, ὅπως ὅλαι.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐπλήρωσα τὰ λύτρα διὰ τὴν ζωὴν τῆς. Ἡ ταλαίπωρος μικρὴ μου κατοῖκα, τὴν ὅποιαν εἶχα λησμονήσει πρὸς χάριν τῆς, πράγματι «ἐσχοινιάσθη»· περιεπλάκη κακὰ εἰς τὸ σχοινίον, μὲ τὸ ὁποῖον τὴν εἶχα δεμένην, καὶ ἐπνίγη!... Μετρίως ἐλυπήθην, καὶ τὴν ἔκαμα θυσίαν πρὸς χάριν τῆς.

Κ' ἐγὼ ἔμαθα γράμματα, ἐξ εὐνοίας καὶ ἐλέους τῶν καλογῆρων, κ' ἔγινα δικηγόρος... Ἀφοῦ ἐπέρασα ἀπὸ δύο ἱερατικὰς σχολὰς, ἦτον ἐπόμενον!*

Τάχα ἡ μοναδικὴ ἐκείνη περίστασις, ἡ ὄνειρῶδης ἐκείνη ἀνάμνησις τῆς λουομένης κόρης, μ' ἔκαμε νὰ μὴ γίνω κληρικὸς; Φεῦ! Ἀκριβῶς ἡ ἀνάμνησις ἐκείνη ἔπρεπε νὰ μὲ κάμῃ νὰ γίνω μοναχός.

Ὁρθῶς ἔλεγεν ὁ γηραιὸς Σισώης ὅτι «ἂν ἠθελαν νὰ μὲ κάνουν καλογερον, δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ στείλουν ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι...». Διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἤρκεσαν τὰ ὀλίγα ἐκείνα κολλυβογράμματα, τὰ ὅποια αὐτὸς μὲ εἶχε διδάξει, καὶ μάλιστα ἦσαν καὶ πολλὰ!...

Καὶ τώρα, ὅταν ἐνθυμοῦμαι τὸ κοντὸν ἐκεῖνο σχοινίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐσχοινιάσθη κ' ἐπνίγη ἡ Μοσχούλα, ἡ κατοῖκα μου, καὶ ἀναλογίζομαι τὸ ἄλλο σχοινίον τῆς παραβολῆς, μὲ τὸ ὁποῖον εἶναι δεμένος ὁ σκύλος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀφέντη του, διαπορῶ μέσα μου ἂν τὰ δύο δὲν εἶχαν μεγάλην συγγένειαν, καὶ ἂν δὲν ἦσαν ὡς «σχοίνισμα κληρονομίας» δι' ἐμέ, ὅπως ἡ Γραφή λέγει.

ὦ! ἄς ἤμην ἀκόμη βοσκὸς εἰς τὰ ὄρη!...

(Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν)

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Ἄλξ. Παπαδιαμάντης

Σεβλὶδα σαράντα πέντε

Δ
Ι
Α
Β
Α
Ζ
Ο
Υ
Μ
Ε

Επίσκεψη στο άσπρο δωμάτιο (Ποίημα)
Παναγιώτα Μωυσιάδου - Γ' Λυκείου

Γεια
Τι κάνεις; Δεν είσαι καλά
Βέβαια, πώς να είσαι καλά!
Να σε ρωτήσω κάτι;
Σε πονούν ακόμη οι πληγές σου;
Ντρέπομαι
Μα... ελπίζω στη συγχώρεσή σου
Δεν ξέρω τι με έσπρωξε να έρθω
Όχι ο οίκτος και η λύπηση
για σένα. Ποτέ αυτά
Πήρες ένα λουλούδι από
το βάζο
Νόμιζα θα μου το χάριζες
Το άφησες να πέσει
από τα χέρια σου
Έσκυψα να το πάρω
Μα όταν πήγα να σηκωθώ
άρχισες να πιέζεις

το κεφάλι μου προς το
λερωμένο δάπεδο
Δεν αντιστάθηκα

Ένιωσα στις ρίζες των μαλλιών
μου να κυλά ένα υγρό
Αίμα νομίζω Τα δάκρυά σου
Θα 'πρεπε να 'χουν στερέψει
Τότε θυμήθηκα που μου έλεγες
για κείνη την τροφή που
σας έδιναν μες στα λασπωμένα
κύπελλα -από την περιγραφή της
γεύσης κατάλαβα ότι ήταν ψωμί-

Που μου έλεγες για τα
σκυμμένα κεφάλια σας στο έδαφος

μπροστά σ' εκείνες τις τέλεια
γυαλισμένες μπότες
Την υποταγή του σώματός
σας σ' ένα μαύρο μαρτύριο
και την υποταγή της ψυχής
σας στην ανάγκη για επιβίωση
Θυμάμαι, επίσης, που μου είχες πει
ότι γεννήθηκες καταδικασμένη
για να πεθάνεις
Όμως, σου είπα ότι όλοι είμαστε
καταδικασμένοι να πεθάνουμε
Και συ μού απάντησες: «Όχι
μ' αυτόν τον τρόπο»
Τώρα καταλαβαίνω γιατί
μου είχες δείξει εκείνο το
ξεραμένο λουλούδι και μου είχες πει:
«Δε θα ξαναθίσει ποτέ»

Τώρα καταλαβαίνω
Γιατί εκείνο το λουλούδι
ήταν η ψυχή σου που
δε θα ξαναζούσε ποτέ
Δε ξέρω... Δεν φταίω... Λυπάμαι!!!
Ορκίστηκα στον εαυτό μου
να μην ξανάρθω
Τώρα όμως ξέρω τι έσπρωξε
τον ερχομό μου
Ο οίκτος κι η λύπηση
Όχι για σένα αλλά για
τον εαυτό μου
Μα αυτό ορκίστηκα
να μη σ' το πω Ποτέ ✍

Γ
Ρ
Α
Φ
Ο
Υ
Μ
Ε

ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΑΙΦΕΡΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΟΝΜΑΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣΤΗΡΙΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΚΙΝΗΣΗ

2ος Πανελλήνιος Διαγωνισμός Ποίησης (Μαθητικός) με θέμα:

"Η υποκρισία και η κατάχρηση της εξουσίας των ισχυρών, παράλληλοι δρόμοι ντροπής και προδοσίας του πολιτισμού και του οφειλόμενου σεβασμού στα Ανθρώπινα Δικαιώματα"

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ

Ανυμνείται στην Παναγιώτα Μωυσιάδου
Για το ποίημα "Επίσκεψη στο άσπρο δωμάτιο"

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ του ΙΚΑΘΒ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ ΣΑΡΑΝΤΙΔΗΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ της ΠΑΠΟΚ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΖΑΚΟΣ

Το ποίημα έλαβε
το πρώτο βραβείο
στον 2ο Πανελλήνιο
Διαγωνισμό Ποίησης

Σελίδα σφράγισμα έξω

ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΦΑΣΙΝΗΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΑΚΡΙΝΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΜΑΡΙΑ ΦΩΤΙΟΥ-ΒΛΑΧΟΥ
ΓΡΑΦΗΜΑΤΑΣ: ΕΥΓΕΝΙΑ ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΕΡΗ

Γνωριμία με το έργο του Μ. C. Escher
Γεωργία Χασιώτη - Φιλόλογος

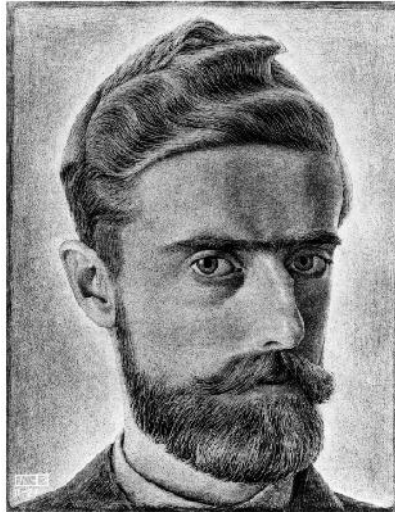
Μια σειρά εκπληκτικών έργων του κορυφαίου Ολλανδού καλλιτέχνη **Maurits Cornelius Escher** (1898-1972), ο οποίος υπήρξε καθοριστική μορφή στην τέχνη του 20^{ου} αιώνα, εκτίθενται σε ένα νέο ιδιωτικό μουσείο, το «Herakleidon. Experience in Visual Arts», στην Αθήνα, στην περιοχή του Θησείου μέχρι τον Ιούνιο του 2005.

Ευλογραφίες, χαλκογραφίες, λιθογραφίες, καθώς και προσχέδια και διάφορα προσωπικά αντικείμενα-εργαλεία εντυπωσιάζουν το θεατή. Δεν έλκεται μόνο το μάτι από την τεχνική δεξιότητα, αλλά και την απόλυτη συμμετρία των σχεδίων (ψαριών, ερπετών ή ανθρώπων) που συνεχόμενα και εφαιπτόμενα γεμίζουν με κανονικότητα τις επιφάνειες χωρίς να αφήνουν κενά.

Έλκεται και το πνεύμα από τους μαθηματικούς τύπους και τους νόμους της φύσης που κρύβονται στα έργα του. Ο ίδιος ο καλλιτέχνης παραδέχεται πως «με το ν' αντιμετωπίζω με ζέση τα αινίγματα που μας περιβάλλουν και με το να εξετάζω και να αναλύω τις παρατηρήσεις τις οποίες είχα κάνει, κατέληξα στη σφαίρα αρμοδιότητας των μαθηματικών. Αν και είμαι παντελώς αμέτοχος οποιασδήποτε εκπαίδευσης ή γνώσης των θετικών επιστημών, συχνά ανακαλύπτω ότι έχω περισσότερα κοινά σημεία με τους μαθηματικούς απ' ό,τι με τους συναδέλφους μου καλλιτέχνες».

Ενότητες του έργου του όπως οι δακτύλιοι και οι σπείρες στο χώρο, τα εναντιόμορφα είδωλα, τα πολύεδρα και τα ανέφικτα κτίρια πετυχαίνουν το βασικό σκοπό του καλλιτέχνη που είναι η κατάπληξη του θεατή: «Ίσως το μόνο που αναζητώ είναι η κατάπληξη και γι' αυτό το μόνο που προσπαθώ είναι να καταπλήξω τους θεατές μου».

Ο Έσερ φτάνει στον επιθυμητό στόχο σπάζοντας τους κανόνες της απεικόνισης τοπίων και περιμένοντας από μας ν' ανακαλύψουμε τη διαφορά ανάμεσα στην πραγματικότητα και την ψευδαίσθηση. Στις μαγικές απεικονίσεις του στις οποίες η επιστήμη συναντά την τέχνη εντυπωσιάζουν

Αυτοπροσωπογραφία, 1929
(Λιθογραφία)

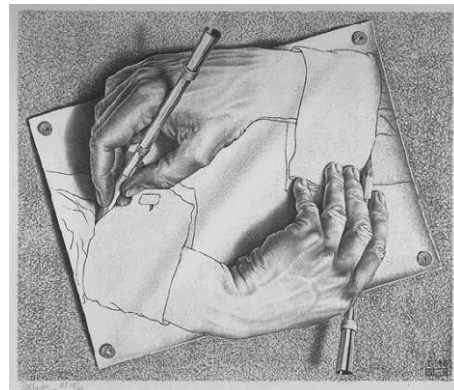
η αστείρευτη φαντασία του, το χιούμορ του, αλλά και το πάθος του για τη γεωμετρία και τις μαθηματικές φόρμες.

Στο πλαίσιο της γνωριμίας του έργου του Έσερ με το κοινό πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης με στόχο τη μύηση των μαθητών στην τέχνη του δημιουργού, στην τεχνική που χρησιμοποίησε, στη ζωή και το έργο του.

Η εμπειρία όλων όσοι ήρθαν σε επαφή με τη συγκεκριμένη συλλογή έργων είναι ανεπανάληπτη και τα σχόλια εγκωμιαστικά τόσο για τον καλλιτέχνη όσο και για το ζεύγος των φιλότεχνων Άννας Μπελίντα και Παύλου Φυρού, που αποφάσισαν να στεγάσουν τις συλλογές τους στην πατρίδα και επέλεξαν γι' αυτό το σκοπό ένα νεοκλασικό κτίριο που χρονολογείται το 1898 και διαμορφώθηκε σε μουσείο με βάση τις πιο αυστηρές προδιαγραφές. (Πληροφορίες στο τηλ. 210-3461981 και στη διεύθυνση www.herakleidon-art.gr)

Βιβλιογραφία

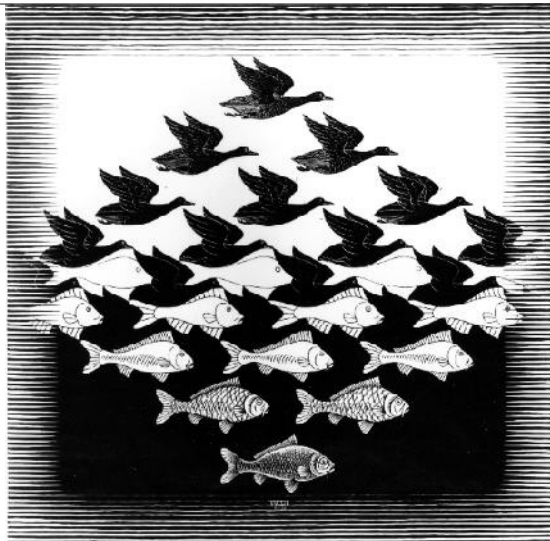
- Escher M.C., 14 Prints perfect for framing, εκδ. TASCHEN, 2004, σελ. 32.
- Escher M.C., The Graphic Work, εκδ. TASCHEN, 2001, σελ. 96.
- www.herakleidon-art.gr
- <http://www.mcescher.com>
- <http://www.worldofescher.com>
- <http://www.etropolis.com/escher>

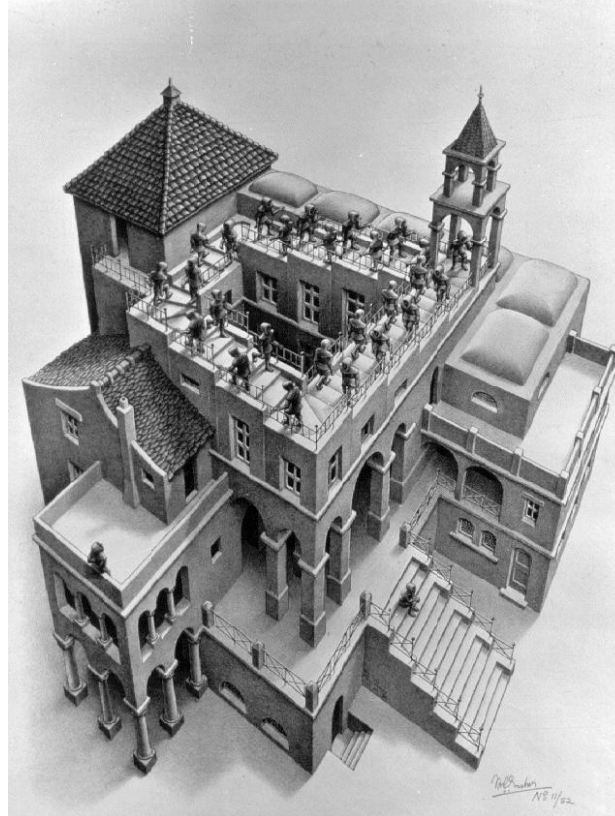
Χέρια που σχεδιάζουν - 1948
(Λιθογραφία)

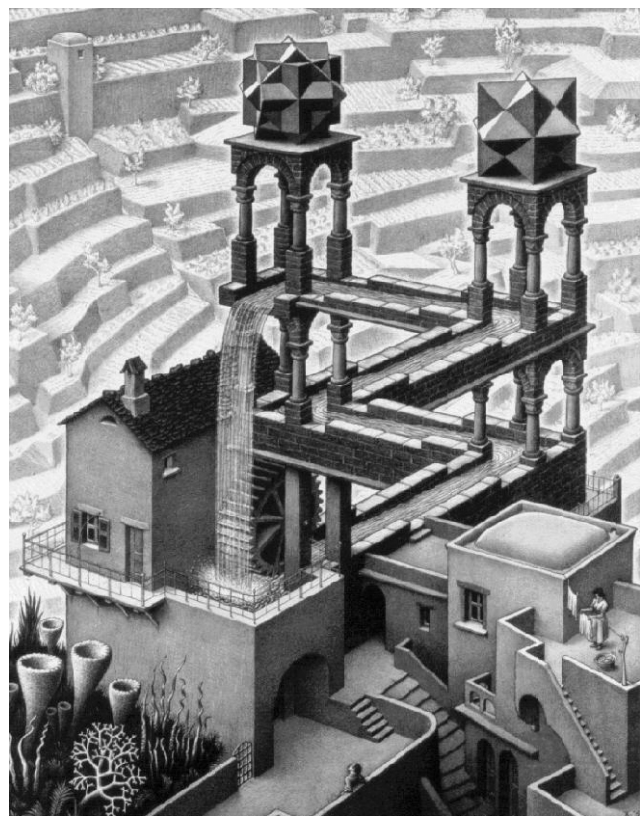
Γνωριμία με το έργο του Escher

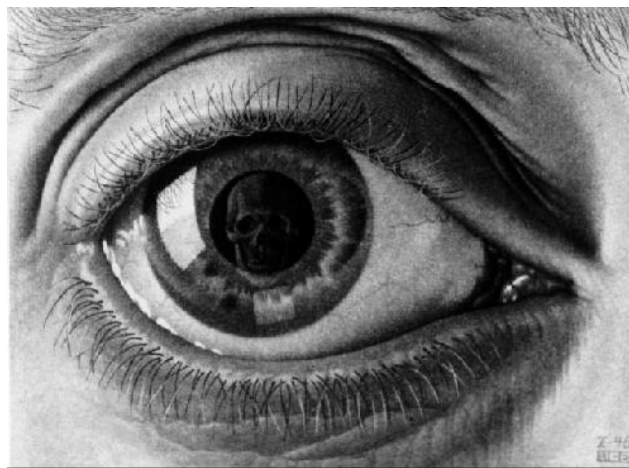
Ουρανός και νερό - 1938
(Ξυλογραφία)

Ανεβαίνοντας & κατεβαίνοντας - 1960
(Λιθογραφία)

Καταρράκτης - 1961
(Λιθογραφία)

Μάτι - 1946*
(Χαλκογραφία)

Π
Ρ
Ο
Τ
Ε
Ι
Ν
Ο
Υ
Μ
Ε

Β
Λ
Ε
Π
Ο
Υ
Μ
Ε

M.C. Escher

Σελίδα αφάνταστα αχτίω

* Στο CD που συνοδεύει το περιοδικό μπορείτε να παρακολουθήσετε σε βίντεο τον τρόπο κατασκευής του συγκεκριμένου έργου...

Όλιβερ Στόουν, Αλέξανδρος
 Παναγιώτα Μωυσιάδου & Δέσποινα Φουντουκίδου - Γ' Λυκείου

Τον Ιανουάριο που μας πέρασε προβάλαμε στο σχολείο μας την ταινία του Όλιβερ Στόουν, Αλέξανδρος. Με αφορμή την προβολή αυτή θελήσαμε να εκφράσουμε την άποψή μας ως προς το καλλιτεχνικό αλλά και το ιστορικό υπόβαθρο της ταινίας.

Η ταινία, χωρίς να είναι ιστορικό ντοκιμαντέρ, περιγράφει τη σύντομη αλλά περιπετειώδη ζωή του μεγάλου μακεδόνα στρατηλάτη και αρχίζει αριστουργηματικά από το τέλος της ζωής του στη Βαβυλώνα. Με το ενδιαφέρον σκηνοθετικό εύρημα του αφηγητή Πτολεμαίου, που γέρος πια στην Αλεξάνδρεια, μας αφηγείται τα γεγονότα της ζωής του Μεγάλου Αλεξάνδρου όπως κι ο ίδιος τα έζησε. Όπως πολύ εύστοχα αναφέρει ο Πέτρος Θέμελης σε κριτική του «μέσα από τον Πτολεμαίο και την αφήγησή του εκφράζεται ο ίδιος ο σκηνοθέτης Όλιβερ Στόουν».

Όσον αφορά το βαθμό που η ταινία ανταποκρίνεται στην ιστορική πραγματικότητα, θα λέγαμε ναι, την πλησιάζει αρκετά, συγκριτικά με τις συνήθειες παραχαράξεις και αλλοιώσεις που παρατηρούμε σε άλλες χολιγουντιανές παραγωγές. Σε πολλά βέβαια σημεία επικρατεί μια σύγχυση, ανάμεσα στην πραγματική ιστορία και στον εντυπωσιασμό της δράσης. Επίσης, αν και η επέλαση του Αλέξανδρου ήταν γεμάτη μάχες, στην ταινία προβάλλονται μόνο δύο (εντυπωσιακότατες) μάχες.

Γενικά, βλέποντας κανείς την ταινία, μπορεί να μεταφερθεί στην εποχή των γεγονότων, να «δει» τον τρόπο ζωής, διασκέδασης, πολέμου των αρχαίων Ελλήνων και των άλλων λαών. Εντύπωση μας έκανε ο τρόπος που έδειχνε η ταινία να επικοινωνεί ο Αλέξανδρος με τους στρατηγούς του και με τους στρατιώτες του την ώρα της μάχης και να κατευθύνει όλο αυτό το μεγάλο στρατό. Πράγματα που τα μαθαίνουμε στην ιστορία, τα «βλέπουμε» να συμβαίνουν.

Όσον αφορά στη διάπλαση των χαρακτήρων -και ειδικότερα του χαρακτήρα του Αλέξανδρου- έχουμε να πούμε πολλά. Παρουσιάζονται σύνθετοι, πολύπλοκοι και πολλές φορές αντιφατικοί, όπως και στην περίπτωση του Αλέξανδρου. Από τη μικρή του ήδη ηλικία φαίνεται σκληρός, εγωιστής θα

λέγαμε, που αγωνιζόταν πεισματικά για το μεγάλο του όνειρο που του είχε εμφυσήσει κατά κάποιο τρόπο η σατανική -όπως παρουσιάζεται στην ταινία- μητέρα του, ο πατέρας του Φίλιππος και το περιβάλλον του. Από τη μια λοιπόν σκληρός, θαρραλέος, μαχητικός, δυναμικός, γενναίος, σχεδόν ανάληγτος μπροστά στο θάνατο ανθρώπων, προσηλωμένος στον απώτερο στόχο του, άλλες φορές όμως ακριβώς το αντίθετο: Μας προσενεί εντύπωση το πόσο αδύναμος παρουσιάζεται κάποιες στιγμές, ευκολόπιστος, υποχείριο της δόλιας μητέρας του Ολυμπιάδας (Ατζελίνα Τζολί), έρμαιο της δικής της βούλησης και κυρίως υπόδουλος των παθών του: της φιλοδοξίας, της αρρωστημένης θέλησης για δόξα, της δίψας του για μάχη, δράση και φήμη.

Το κύριο όμως πάθος του ήταν ο «έρωτάς» του για τον Ηφαιστίωνα. Φάνηκε έκδηλα από τη φράση του: «είσαι το πολυτιμότερο πλάσμα του κόσμου, αν πεθάνεις, θα σε ακολουθήσω».

Ομοφυλοφιλικές ενδείξεις που συζητήθηκαν εξαντλητικά με την προβολή της ταινίας. Η άποψη πολλών, ιδίως Ελλήνων, ήταν

πως αυτή η επιμονή του σκηνοθέτη «μειώνει» τον Αλέξανδρο και εν γένει όλους τους αρχαίους Έλληνες. Εμείς θέτουμε το ερώτημα: Γιατί; Σκοπός της ταινίας έπρεπε να είναι η εξιδανικευμένη προβολή του Αλεξάνδρου; Άνθρωπος ήτανε με αδυναμίες και πάθη! Αλλωστε, είναι γνωστό πως στην αρχαία Ελλάδα οι ομοφυλοφιλικές τάσεις ήταν απόλυτα συνηθισμένες και αποδεκτές, άσχετα από το γεγονός πως θεωρούνται κατακριτέες στη δική μας κοινωνία.

Τέλος, ένα σημείο που θέλουμε να σταθούμε είναι τα εκπληκτικά σκηνικά, η μουσική αλλά η σχετική πειστικότητα των ηθοποιών (πόσο άλλωστε θα μπορούσαν πειστικά κοινοί θνητοί ηθοποιοί να υποδυθούν τα μυθικά αυτά πρόσωπα;). Όλα αυτά μάς μεταφέρουν στην αρχαία Ελλάδα, αιώνες πίσω, πραγματοποιείται η μέθεξη των θεατών και η συνάντηση της αρχαίας Ελλάδα με το σύγχρονο κόσμο του 21^{ου} αιώνα. Γιατί λοιπόν να μην το απολαύσουμε; ☺

B K
 Λ P
 Ε Ι
 Π Ν
 Ο Ο
 Υ Υ
 Μ Μ
 Ε Ε

Αποσπάσματα κριτικών για την ταινία

Δημήτρης Δανίκας, Εθνική Ελλάδα για σου!, εφ. Τα Νέα, 3/12/2004

-Η καλύτερη και πιο ακριβή διαφημιστική καμπάνια που έγινε ποτέ για την Ελλάδα, την ελληνική μυθολογία, την αρχαία τραγωδία και την ελληνική, ελληνικότατη Μακεδονία.

-Έτσι, σαν «ύφος», το 1/3 καταναλώνεται στη ρητορική για το όραμα του Αλέξανδρου. Το δεύτερο 1/3 στον ρομαντικό έρωτά του, για τον οποίο ο Πτολεμαίος έγραψε σύμφωνα με τον Στόουν «ο Αλέξανδρος μόνο μια φορά ηττήθηκε, κι αυτή από τα μπούτια του Ηφαιστίωνα» ('είσαι το πολυτιμότερο πλάσμα τον κόσμο', του εξομολογείται, 'σαν τον Αχιλλέα με τον Πάτροκλο, αν πεθάνεις θα σε ακολουθήσω' και πράγματι τον ακολούθησε). Και το υπόλοιπο 1/3 καταναλώθηκε σε κατάρες για τη «δόλια», το φίδι την Ολυμπιάδα, τη μητέρα του!

B K
Λ P
E I
Π N
O O
Υ Υ
M M
E E

Πέτρος Θέμελης, Ζει, λοιπόν, ο βασιλιάς Αλέξανδρος, εφ. Τα Νέα, 17/1/2005.

-Ο κινηματογράφος είναι τέχνη, και η πρόσφατη ταινία του Όλιβερ Στόουν ως έργο τέχνης πρέπει να κρίνεται και να

αξιολογείται, όχι ως ιστορικό ντοκουμέντο, όπως, άλλωστε, ο ίδιος ο Αμερικανός σκηνοθέτης σπεύδει να επισημάνει προς άρσιν παρεξηγήσεων στην προμετωπίδα της ταινίας του.

-Είναι αδύνατον να υπάρξει θνητός και ηθοποιός, ο οποίος να καταφέρει να προσφέρει στον καθένα μας την εξιδανικευμένη εικόνα που συμβαίνει να έχει για τον Μέγα Αλέξανδρο;

Νίνος Φένεκ Μικελίδης, Αλέξανδρος, εφ. Ελευθεροτυπία, 10/12/2004.

-Ο Στόουν είναι αναμφισβήτητα ένας από τους πιο σημαντικούς Αμερικανούς σκηνοθέτες της γενιάς του και οι ταινίες του έχουν πάντα κάτι να μας πουν («Πλατούν», «Γεννημένος την 4η Ιουλίου», «JFK», «Νίξον», «Γεννημένοι δολοφόνοι»). Ταινίες που, όπως και σ' αυτήν εδώ, καταπιάνονται με «εξαιρετα» άτομα σε ασυνήθιστες

καταστάσεις. Πολλές σκηνές του δείχνουν ακριβώς το εύρος της σκηνοθετικής του σύλληψης: η σκηνή που δαμάζει τον Βουκεφάλα, η πρώτη μεγάλη μάχη εναντίον του Δαρείου στα Γαυγάμηλα, ιδωμένη από ψηλά, από έναν αετό που πετάει, οι σκηνές της αμφισβήτησης από τους κουρασμένους στρατιώτες του ή εκείνη με τον ίδιο πάνω στο άλογο ενάντια στον ελέφαντα του εχθρού του. Το να μεταφέρεις όμως ένα θρύλο στην οθόνη είναι σίγουρα πολύ δύσκολο. Ο Στόουν θέλησε να βάλει όλα τα θέματα στην ταινία: από τις κατακτήσεις του Αλέξανδρου και την προσπάθειά του να ενώσει διάφορους λαούς, μέχρι την αμφι-σεξουαλικότητά του και την ομοφυλοφιλική σχέση του με τον παιδικό του σύντροφο Ηφαιστίωνα, περνώντας από την οιδιπόδεια σχέση του με τη μητέρα του (μια Ζολί, που το πάθος και η δίψα της για εξουσία φέρνει στο νου τη Λαΐδη Μακμπέθ).

-Πολλοί σημείωσαν τις ατασθαλίες της ελληνικής μετάφρασης: ο Φίλιππος λ.χ. καμαρώνει ότι «έχει υποτάξει όλη την Ελλάδα», όμως οι υπότιτλοι τον θέλουν να «έχει ενώσει όλους τους Έλληνες»!

Σκηνή από την ταινία

Ιός της Κυριακής, Σελιλόντ με περικεφαλαία: Η ελληνική ιστορία στον ξένο κινηματογράφο, εφ. Ελευθεροτυπία, 9/1/2005.

Μόνοι δυσαρεστημένοι από την όλη υπόθεση έμειναν έτσι οι ημιμαθείς (ή εντελώς αδιάβαστοι) εκείνοι εθνικόφρονες που ένιωσαν να θίγονται από τις αναφορές στα ερωτικά ήθη του στρατηλάτη (και της εποχής του). Επ' αυτού, όμως, αρκεί συνήθως η απλή ανάγνωση της σκηνής με τον ευνούχο Βαγάα που μας έχουν παραδώσει ο Αθήναιος και ο Πλούταρχος, για να λυθεί κάθε παρεξήγηση...

Με δυο λόγια, η επίμαχη ταινία αφορά λιγότερο τον ιστορικό Μεγαλέξανδρο και περισσότερο τη σύγχρονη ενσάρκωση

Σκηνή από την ταινία

του αυτοκρατορικού του οράματος, τη «Νέα Τάξη» των ΗΠΑ.

*Το κεντρικό ερώτημα που θέτει είναι αν ο δυτικός μας πολιτισμός (συγκεκριμένα: μια εκδοχή οικονομικής και πολυ-πολιτισμικής «ελευθερίας» που ταυτίζεται με το σύγχρονο ιμπεριαλιστικό λόγο -κι όχι, φυσικά, με τα κυρίαρχα ιδεολογήματα της μακεδονικής απολυταρχίας) είναι δυνατό να μεταλαμπαδευτεί (διάβαζε: να επιβληθεί) στους «απολίτιστους» λαούς της «Ανατολής». Η αναλογία με τα αντίστοιχα «οράματα» του ηγετικού πυρήνα της κυβέρνησης Μπους για ένα δομικό μετασχηματισμό της Μέσης Ανατολής αλλά αμερικανικά είναι κάτι παραπάνω από κραυγαλέα.

*Εξίσου οφθαλμοφανής είναι η ταύτιση των αντιστάσεων που αυτά τα μεγαλεπήβολα σχέδια συνάντησαν (και συναντούν) από τους κύκλους των «πραγματιστών». Όταν π.χ. οι εξεγερμένοι Μακεδόνες αντιπαραθέτουν στον κινηματογραφικό Αλέξανδρο τη σωφροσύνη του πατέρα του, που «ήξερε πού πρέπει να σταματήσει» μετά τις αρχικές νίκες του, ποιανού ο νους δεν πηγαίνει αμέσως στην αντίστοιχη σύγκριση

πατρός και υιού Μπους;

*Άλλες τέτοιες «συμπτώσεις» αφορούν τη μορφή του πρωταγωνιστή Κόλιν Φάρελ (που -με τον τρόπο ομιλίας, τα τικ και τις οπτικές γωνίες της κινηματογράφησης του- συχνά μοιάζει φτυστός ο νυν πλανητάρχης), τη φυσιογνωμική ομοιότητα του «Δαρείου» με τον Μπιν Λάντεν, καθώς και περισσότερο υπόρρητες αντιστοιχίσεις: τυπικό δείγμα, ο σιωπηλός βηματισμός της μακεδονικής φάλαγγας με ρυθμό που θυμίζει άσκηση πεζοναυτών, ενώ οι Πέρσες αντίπαλοί τους κινούνται και κραυγάζουν σαν Αραβες διαδηλωτές.

*Το πιο αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό της υπερπαραγωγής του Στόουν είναι, ωστόσο, η επένδυσή της με όλο το αντιδραστικό ιδεολογικό φορτίο του αμερικάνικου νεοσυντηρητισμού: διάχυτος ρατσισμός, υπεράσπιση της ιμπεριαλιστικής βαρβαρότητας (χαρακτηριστική η προτροπή του αφηγητή να παραβλέπουμε τις «σποραδικές» βιαιότητες όταν αυτές συνοδεύουν ένα «εκπολιτιστικό» εγχείρημα), ανιστόρητες αναφορές στην «ελευθερία του εμπορίου» (και της οικονομίας, γενικότερα)... Πιο χτυπητός από το περιβόητο φιλί Αλεξάνδρου και Ηφαιστίωνα είναι, τέλος, ο κραυγαλέος μισογυνισμός που διαπερνά την ταινία.

B K
Λ P
E I
Π N
O O
Υ Υ
M M
E E

Βιβλιογραφία

Διαδικτυακές παραπομπές

- Δανίκας Δημήτρης, Εθνική Ελλάδας γεια σου!, εφ. Τα Νέα, 3/12/2004.
- Θέμελης Πέτρος, Ζει, λοιπόν, ο βασιλιάς Αλέξανδρος, εφ. Τα Νέα, 17/1/2005.
- Ιός της Κυριακής, Σελιλόντ με περικεφαλαία: Η ελληνική ιστορία στον ξένο κινηματογράφο, εφ. Ελευθεροτυπία, 9/1/2005.
- Μικελίδης Νίνος Φένεκ, Αλέξανδρος, εφ. Ελευθεροτυπία, 10/12/2004.

* Για την άλλη ιστορική ταινία που προβάλλονταν τελευταία, την Τροία του Βόλφγκανγκ Πέτερσεν, που επίσης είδαμε στο σχολείο, επιφυλασσομάστε να δημοσιεύσουμε κριτική σε επόμενο τεύχος του περιοδικού.

Επιστολή στο κοριτσάκι με τα σπύρτα
Αγγελική Κώτσια - α' Γυμνασίου

Μαρία μου,
πιστεύω πως στη ζωή σου πέρασες
πολλά. Αλλά ο Θεός δε μας ξεχνά. Το
γνωρίζω. Ήσουν μικρή, φτωχή,
ανυπεράσπιστη. Αλλά κατάφερες να μπεις
στην καρδιά μας.

Γυρνούσες από δρόμο σε δρόμο
ξυπόλυτη. Οι κίνδυνοι ήταν πολλοί. Αλλά
εσύ ήξερες και τους απέφευγες. Κρύωνες
με τα ρούχα που είχε τρυπήσει η βροχή, ο
άνεμος, το χιόνι, αλλά πάλευες να
πουλήσεις τα λιγοστά σπύρτα σου.
Όμως κανείς δε σου έδινε σημασία.
Και αυτό ξέρω πως σε πλήγωνε.

Πίστευες πως εσύ στην κοινωνία
ήσουν κατώτερη. Αλλά
και για σένα μια μέρα
θα λάμψει ο ήλιος.

Στο σπίτι σου δεν
ήθελες να πας.
Κανένας δεν είχε
αγοράσει από τα
σπύρτα σου. Αν στο
σπίτι σου πήγαίνες
χωρίς λίγα λεφτά, ο
πατριός σου σίγουρα
θα σε έδεχνε.

Έτσι, καθόσουν σε
γωνίες σπιτιών σχεδόν
πιο κρύες από το δικό
σου σπίτι.

Μύριζες την ωραία ευωδία που έβγαине
από όλα σχεδόν τα σπίτια, η ψητή χήνα για
το πρωτοχρονιάτικο γλέντι της βραδιάς.

Μαγεμένη από τη φαντασία, στο μυαλό
σου αρχίζει το ταξίδι της περιπλάνησης.
Φαντάστηκες ότι ήσουν σ' ένα μεγάλο,
ωραίο, καλά διακοσμημένο, όμορφα
βαμμένο, με ωραία παράθυρα, διώροφο
σπίτι.

Ανοίγεις την πόρτα, μπαίνεις στο χολ,
ανεβαίνεις τις σκάλες, ανοίγεις μια άλλη
πόρτα, μπαίνεις στο ζεστό και όμορφο
διαμέρισμα.

Απέναντι, αντικρίζεις ένα πανέμορφο
χριστουγεννιάτικο δέντρο με ωραία
περίτεχνα στολίδια. Λαμπάκια με πολλά

χρώματα, κόκκινες, κίτρινες, μπλε χάντρες
να το στολίζουν· και από κάτω δέκα,
δεκαπέντε, είκοσι σχεδόν δώρα μέσα σε
πολύχρωμα κουτιά και ζελατίνες που σε
θαμπώνουν.

Λίγο παραπέρα, στα δεξιά του, ένα
πελώριο, μακρύ, ομορφοστολισμένο
τραπέζι, μ' ένα κατάλευκο
τραπεζομάντιλο. Πορσελάνινα σερβίτσια
με ωραία σκαλισμένα μαχαιροπίρουνα.

Στη μέση η ψητή χήνα, που η ευωδία
της απλώνεται στο πανέμορφο αυτό
παλάτι.

Η ώρα φεύγει κι ο παλιός χρόνος
κοντεύει να περάσει. Τότε, σε
κλάσματα

δευτερολέπτου,
μπαίνουν στο σπίτι οι
γονείς σου και σου
δίνουν τα δώρα που
έπρεπε. Τα δώρα που
είχες στερηθεί, όταν
έφαχναν να σε βρουν·
γιατί σε είχαν χάσει.

Κατευθείαν η
μητέρα σου τρέχει να
φέρει στο τραπέζι και
την πίτα. Όποιος
έβρισκε το μαγικό
φλουράκι που έκρυβε,

θα ήταν ο τυχερός της χρονιάς.

Τα φώτα σβήνουν. Ο μπαμπάς κόβει την
πίτα. Η τυχερή; Ήσουν εσύ! Τι τύχη κι αυτή
φέτος!

Με χαρούμενες φωνές και γέλια
πηγαίνετε να κοιμηθείτε, ξέροντας πως
πολλοί άνθρωποι εκεί έξω πεινούν,
κρύνουν και πονούν· ούτε και φέτος θα
συναντήσουν την ευτυχία.

Η άλλη μέρα ξημερώνει μ' ένα πλατύ
χαμόγελο στα πρόσωπα όλων σας. Αμέσως
τρέχεις στα δώρα σου, που είναι κάτω από
το πελώριο δέντρο. Έξω ο ήλιος λάμπει.
Κατεβαίνεις στην αυλή. Κάθεσαι στην
ανθοστολισμένη κούνια που με πολλή
αγάπη σου έφτιαξε ο πατέρας. Γύρω σου
κάθε είδους λουλούδια, που η μυρωδιά τους

Συμπληρώνονται φέτος 200 χρόνια
από τη γέννηση του μεγάλου παραμυθά κι
αγαπημένου των μικρών και «μεγάλων»
παιδιών σε όλο τον κόσμο, του Δανού
Αντερσεν. Με την ευκαιρία αυτή η
Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση, με
πρωτοβουλία των Δανικών Ταχυδρομείων,
προκηρύσσει Διεθνή Διαγωνισμό
επιστολικών εκθέσεων με θέμα: «Επιστολή
στο αγαπημένο μου πρόσωπο ενός
παραμυθιού». Από το σχολείο μας η
μαθήτριά Αγγελική Κώτσια έγραψε μια
επιστολή προς το κοριτσάκι με τα σπύρτα.

σε μαγεύει.

Ανοίγεις διστακτικά τα δώρα σου.
Κούκλες, επιτραπέζια παιχνίδια,
αρκουδάκια, τσάντες, σχολικά είδη,
βιβλία... Και το τελευταίο -το καλύτερο για
σένα-μια εικόνα με τον Χριστό και την
Παναγία να σε ξαναφέρνουν στην
αγκαλιά των γονέων σου. Το δώρο αυτό
σου το χάρισε η καλή, όμορφη και
σπλαχνική γιαγιά σου.

Χαίρεσαι πολύ με τα δώρα σου...

Σβήνει έτσι το τόσο ωραίο, μεγάλο,
τέλειο και, πάνω απ' όλα, ζεστό όνειρό σου,

που σε οδήγησε στα σύννεφα. Τελειώνει το
ταξίδι σου στα σύννεφα.

Μερικοί περαστικοί σε βρίσκουν να
κρατάς στα χέρια σου λίγα σπύρτα. Μ' αυτά
είχες ανάψει το όνειρο, το όμορφο και
ζεστό ταξίδι σου.

Τι κρίμα! Δεν πρόλαβα ν' αγοράσω λίγα
από τα σπύρτα σου.

Με πολλή αγάπη

Η φίλη σου

Αγγελική

**Λίγα λόγια για τον Hans Christian Andersen
Εγκυκλοπαίδεια Δομή
Ondense (Οντενσε) 1805-Κοπεγχάγη1875**

Δανός συγγραφέας. Γόνος φτωχής
οικογένειας (ο πατέρας του ήταν τσαγκάρης
και η μητέρα του πλύστρα), παιδί
συνεσταλμένο και άσχημο, συνήθισε να ζει
στη μοναξιά (όπως το *Ασχημόπαπο*, ένα από
τα καλύτερα παραμύθια του). Σε ηλικία 14
ετών εγκαταστάθηκε στην Κοπεγχάγη για
να πραγματοποιήσει το όνειρό του να γίνει
Οηθοποιός. Το άχαρο όμως πρόσωπό του του
έκλεισε τον δρόμο ενώ ούτε οι απόπειρές
του στον χορό και στο τραγούδι είχαν
καλύτερη τύχη. Υπό την
προστασία του πλούσιου
βασιλικού σύμβουλου Γ.
Κόλιν, μπόρεσε να
σπουδάσει και έκανε τα
πρώτα βήματα στη
λογοτεχνική του
σταδιοδρομία. Χρειάστηκε
όμως να περάσουν χρόνια
για να βρει στο παραμύθι
το αυθεντικό μέτρο της
αξίας του. Το 1833-34
ταξίδεψε στη Γαλλία και
στην Ιταλία, διαμένοντας
περισσότερο στο Παρίσι, όπου έγραψε το
έργο του *Η Αγνή και ο Τρίτων*, αλλά και στη
Ρώμη που του προσέφερε το πλαίσιο για το
περίφημο μυθιστόρημά του, *Αυτοσχεδιαστής*
(*Improvisatoren*), με ιταλική υπόθεση, το
οποίο και του χάρισε την επιτυχία (1835,
έναν χρόνο μετά το πρώτο του ταξίδι στην

Ιταλία). Την ίδια χρονιά εξέδωσε την πρώτη
του συλλογή παραμυθιών *Παραμύθια και
ιστορίες* (*Eventyr og historier*) και η επιτυχία
ήταν ακόμα μεγαλύτερη. Από τότε έως το
1872 εξέδιδε σχεδόν κάθε χρόνο και από ένα
καινούργιο βιβλίο παραμυθιών. Στο είδος
αυτό, που ο Αντερσεν ανανέωσε με
πρωτοτυπία και ανυπέρβλητη φρεσκάδα,
τον οδήγησαν η ευαίσθητη και ανεξάντλητη
φантаσία και η εντελώς ξεχωριστή
λογοτεχνική του καλλιέργεια, που

βασιζόταν κυρίως στην
αγάπη του για τους λαϊκούς
θρύλους και τις μπαλάντες
της χώρας του, αλλά και
στη βαθιά γνώση των
Γερμανών ρομαντικών
συγγραφέων, από τον
Νοβάλις έως τον Χόφμαν.
Στα παραμύθια του, όπου
σμίγουν οι λαϊκοί θρύλοι με
την προσωπική του
εμπειρία, η αποτυχία και ο
πόνος αφήνουν θέση και

για την εμπιστοσύνη στη γενναιοδωρία του
ανθρώπου και για την ελπίδα στη
δικαιοσύνη. Από τα πιο ονομαστά
παραμύθια του είναι *Τα κόκκινα παπούτσια*,
Η βασιλοπούλα και το *μπιζέλι*, *Το
ασχημόπαπο*, *Η δαχτυλίτσα*, *Οι αγριόκνκοι*,
Το κοριτσάκι με τα σπύρτα, *Η φορεσιά του*

βασιλιά. Το Παραμύθι της ζωής μου είναι μία αυτοβιογραφία γεμάτη ευαισθησία και ειρωνεία, συχνά πικρή, ποτέ όμως απελπισμένη. Το έργο εκδόθηκε πρώτα στα γερμανικά (1846) και ύστερα, σε μια καινούργια ξαναδουλεμένη μορφή, στα δανέζικα (1855), γνωρίζοντας αξιόλογη επιτυχία.

Ο Αντερσεν ταξίδεψε σε πολλές χώρες της Ευρώπης έως τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Περιγραφές των ταξιδιών του βρίσκονται στα έργα του *Στην Ελβετία* (1851), *Ισπανία* (1853) και *Επίσκεψη στην Πορτογαλία* (1866). Από τα μυθιστορήματά του ξεχωρίζουν το *Απλώς και μόνο οργανοπαίκτης* (1837) και το *Ο.Τ.* (αρχικά των λέξεων *Ottenligt Tugthus* = αναμορφωτήριο, 1837). Το έργο του Αντερσεν γνώρισε παγκόσμια επιτυχία και έχει μεταφραστεί σε πάρα πολλές γλώσσες.

Ο Χ. Κ. Αντερσεν στον Παρθενώνα (Μάρτιος 1841)

Ο διάσημος παραμυθάς είχε επισκεφθεί την Ελλάδα (1841) γράφοντας το οδοιπορικό «Το παζάρι ενός ποιητή», στο οποίο έδινε λεπτομερείς περιγραφές από τα αρχαιοελληνικά μνημεία, αλλά και την καθημερινή ζωή. Το έργο του έχει επηρεάσει η παιδική του ηλικία, αλλά και τα χρόνια που ο δημιουργός ζούσε στο όριο της φτώχειας. Η προσωπικότητά του θεωρούνταν παράδοξη, αφού αυτός ο ευαίσθητος συγγραφέας υπήρξε εκκεντρικός στις συναναστροφές με τους ανθρώπους του περιβάλλοντός του.

Γ
Ρ
Α
Φ
Ο
Υ
Μ
Ε

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

- Αγιαννίδης Παύλος, Χανς Κρίστιαν Αντερσεν: Το «Άληθινό παραμύθι της ζωής του», εφ. Τα Νέα, 30/12/2000.
- Αντερσεν Χανς Κρίστιαν, Οδοιπορικό στην Ελλάδα, εκδ. Εστία, 1999, σελ. 126.
- Αντερσεν, ο φιλέλληνας, εφ. Ελευθεροτυπία, 2/3/2005.
- Γεωργίου-Νίλσεν Μυρτώ, Η Ελλάδα του Αντερσεν: Από τα ημερολόγια του Χανς Κρίστιαν Αντερσεν, εκδ. Πατάκης, 1997, σελ. 112.
- Γεωργίου-Νίλσεν Μυρτώ, Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας Αντερσεν, εκδ. Καστανιώτης, 1994, σελ. 218.
- Κέζα Λώρη, Ο δικός μας Αντερσεν, εφ. Το Βήμα, 30/3/1997.
- Ο δυστυχισμένος παραμυθάς, εφ. Τα Νέα, 8/4/2000.
- Σπίνου Πάρη, Ο Αντερσεν στο ντιβάνι, εφ. Ελευθεροτυπία, 20/3/2005.
- Φαλίδα Έφη, Μια ζωή σαν παραμύθι, εφ. Τα Νέα, 9/2/2005.
- http://gym-melit.flo.sch.gr/library/small_princ/andersen.htm
- <http://hca.gilead.org.il>
- <http://www.andersenfairytale.com>
- <http://www.diathens.com/Graeskesider/arrangement-gr.htm>
- <http://www.hca2005.com>

Κυνηγιού εγκώμιο
Κώστας Κατοσανίδης - Γ' Λυκείου

Το κυνήγι είναι ένας δεσμός που ενώνει τον άνθρωπο με τη φύση και την άγρια ζωή. Μας οδηγεί κοντά στη φύση και στη μάνα Γη, εκεί που σμίγει το τραγούδι των πουλιών με την ανάσα των δέντρων, το νερό με το χώμα. Κοντά στα πανέμορφα τοπία της φύσης, εκεί που γαληνεύουν οι ψυχές και ανανεώνονται τα κύτταρα του σώματος, εκεί που η καθημερινότητα και το στρες χάνεται από τη φυσική γαλήνη και το μεγαλείο της φύσης. Εκεί που το άγχος των μεγαλοπόλεων υποχωρεί μπροστά στην ψυχική αναστύλωση. Εκεί που υπάρχουν κοιλάδες, ρέματα, πλαγιές και κορφές βουνών, λίμνες, ποτάμια και κάμποι, εκεί που υπάρχουν δύσβατα μονοπάτια και απάτητοι δρόμοι. Εκεί συναντάς τους κυνηγούς!

Το κυνήγι για μας δεν είναι μια οπισθοδρομική βαρβαρότητα, μια άκομψη εξωτερίκευση ενός βίαιου χαρακτήρα, ένα ένστικτο απάνθρωπο και μια πρωτόγονη καταστροφική συμπεριφορά. Ο κυνηγός σέβεται το φυσικό περιβάλλον και τα θηράματα, γιατί τα γνωρίζει καλύτερα από όλους. Κατά κανόνα κυνηγά ενσυνείδητα σε αντίξοες συνθήκες, με απώτερο σκοπό την επαφή του με τη φύση και όχι την κάρπωση θηραμάτων. Ο κυνηγός δεν είναι ούτε «δολοφόνος» ούτε

Δε συμφωνούμε όλοι με τις εδώ αναφερόμενες απόψεις, σκέψεις και αισθήματα. Η ελευθερία έκφρασης πάντως υπάρχει. Περιμένουμε τον αντίλογό σας...

Z
O
Y
M
E

«εγκληματίας». Η ανταμοιβή του κυνηγού δεν είναι τα θηράματα, που εξάλλου δεν είναι και σίγουρα πάντα στις κυνηγετικές εξόδους. Η ανταμοιβή του είναι η φύση, η κορυφή του βουνού, ο ανοιχτός ορίζοντας, το ηλιοβασίλεμα, ο ήχος του νερού, τ' αγριολούλουδα, τα ταλαιπωρημένα από το χρόνο βράχια, η ανάσα της γης το ξημέρωμα. Το όπλο, το σκυλί και το θήραμα είναι η τελευταία πινελιά στον πίνακα, μα και το ερέθισμα για να βρεθεί μέσα στη φύση. Η σχέση του κυνηγού με τη φύση είναι ανιδιοτελής, γι' αυτό και είναι αιώνια ερωτική! ☺

Σελίδα πενήντα πέντε

Μελισσών κοινωνία Οι μαθητές του γυμνασίου

Με την καθοδήγηση της καθηγήτριας Ερασμίας Οικονόμου - Χημικού

Οι μέλισσες ανήκουν στα έντομα και μάλιστα στα υμενόπτερα. Ζουν σε οργανωμένες ομάδες σε κυψέλες. Κάθε κυψέλη αποτελείται από αρκετές μέλισσες, που φτάνουν τις 80.000.

σχετίζονται με τη μέλισσα και το μέλι, όπως: «Αγάλι αγάλι γίνεται η αγουρίδα μέλι», «Να 'καναν όλες οι μέλισσες μέλι, θα 'τρωγαν κι οι γύφτοι με χρυσά κουτάλια». «Να 'καναν οι μύγες μέλι, τρεις οκάδες στον παράσας». «Όλα μέλι γάλα». «Μετάξι από

Στην ομάδα υπάρχει μόνο ένα γόνιμο θηλυκό άτομο, η βασίλισσα, αρσενικά άτομα, οι κηφήνες, και στείρα θηλυκά άτομα, οι εργάτριες, που όπως δείχνει το όνομά τους είναι προορισμένες για να δουλεύουν. Οι κηφήνες είναι πιο μικρόσωμοι από τη βασίλισσα, αλλά πιο μεγάλοι από τις εργάτριες. Δεν έχουν κεντρί, έχουν όμως πολύ μεγάλα μάτια και γλώσσα τόσο κοντή, που δεν μπορούν να απομυζήσουν το νέκταρ των λουλουδιών. Γι' αυτό το λόγο τούς τρέφουν οι εργάτριες.

Οι εργάτριες έχουν πολλά καθήκοντα: Κατασκευάζουν κερήθρες με κερί. Το κερί παράγεται από αδένες που υπάρχουν στην κοιλιά της εργάτριας. Επιβλέπουν την άμυνα της κυψέλης, θερμαίνουν το μέρος της ωοτοκίας ή αερίζουν τα κελιά χτυπώντας τα φτερά τους. Η σπουδαιότερη όμως αποστολή των εργατριών είναι ότι συλλέγουν το νέκταρ των λουλουδιών, με το οποίο γεμίζουν μια κύστη του πεπτικού συστήματος. Εκεί το νέκταρ ανακατεύεται με το σίελο και μετατρέπεται σε μέλι.

σκώληκα, από τη μέλισσα μέλι, από το κουνούπι τσίμπημα, τίποτ' απ' τον τεμπέλη». «Κι από το μέλι του 'χυνε φωνή πιο ζαχαρένια». «Μέλι στάζει η γλώσσα του». «Μήνας του μέλιτος».

Πολλά επίσης επαγγέλματα σχετίζονται με τις μέλισσες και τα προϊόντα τους. Το βασικότερο είναι του μελισσοκόμου. Ο μελισσοκόμος πρέπει από καιρό σε καιρό να αδειάζει το μέλι από την κυψέλη. Η κυψέλη διαίρεται σε δύο μέρη: τη φωλιά ή το κελί ωοτοκίας, που βρίσκεται στο κάτω μέρος, και πιο πάνω το μέρος όπου οι εργάτριες τοποθετούν τις προμήθειες μελιού. Όταν οι κερήθρες είναι γεμάτες, ο μελισσοκόμος πρέπει ν' ανοίξει τα κελιά και να αφαιρέσει το μέλι χωρίς να καταστρέψει τις κερήθρες.

Όμως υπάρχουν και άνθρωποι που ασχολούνται με της συσκευασία του μελιού, την κατασκευή και την πώληση κεριών, την τυποποίηση και την εμπορία της γύρης και του βασιλικού πολτού. Σήμερα οι μελισσοκόμοι χρησιμοποιούν διάφορα εργαλεία που τους διευκολύνουν στη δουλειά τους. Υπάρχουν λοιπόν άνθρωποι που ασχολούνται με την κατασκευή αυτών των εργαλείων.

Οι κυψέλες τοποθετούνται σε περιοχές που βρίσκονται κοντά σε φυτά από τα οποία τρέφονται οι μέλισσες. Τέτοια φυτά είναι για παράδειγμα το θυμάρι και η ρίγανη. Μερικές φορές οι μελισσοκόμοι μετακινούν τις κυψέλες σε περιοχές όπου κάθε φορά υπάρχουν ανθισμένα φυτά απ' όπου μπορούν να τραφούν οι μέλισσες.

Στη μυθολογία εμφανίζονται συχνά οι μέλισσες. Ο Δίας ανετράφη στο Δικταίον Άντρον στην Κρήτη με νέκταρ και γάλα. Οι μέλισσες λέγεται ότι έφτιαχναν το νέκταρ για τους θεούς. Οι αρχαίοι πίστευαν πως το μέλι έφερνε μακροζωία. Γι' αυτό οι αθλητές πριν από τους αγώνες έτρωγαν μέλι. Ο Δαίδαλος κόλλησε με κερί τα φτερά που έφτιαξε για να

οπλοποιήσει τον Πάρι, ο οποίος έφτιαξε για να δραπετεύσει αυτός κι ο γιος του από το παλάτι του Μίνωα. Υπάρχουν πολλές παροιμίες και φράσεις που

αποτελεσματικότερη προώθηση των προϊόντων τους, τόσο στο εσωτερικό της χώρας μας όσο και στο εξωτερικό. ✎

M
A
Γ
Θ
P
A
A
I
Φ
N
O
Y
M
E
E

Σελίδα πενήντα έξι

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

- <http://www.auth.gr/agro/beelab/gr/welcome.htm>
- <http://kynigos.net.gr/clubs/melissia/koinonia.html>
- <http://alex.eled.duth.gr/Museum/ethnologiko/texts/13.htm>
- Revkin Andrew, Μέλισσες εντοπίζουν εκρηκτικά και βόμβες!, εφ. Τα Νέα, 14/5/2002.
- Βρανάς Ρούσσο, Αφανίζονται οι μέλισσες, εφ. Τα Νέα, 13/4/2004.

Α μ β λ ώ σ ε ι ς

Οι μαθητές του γυμνασίου

Με την καθοδήγηση της καθηγήτριας Ειρήνης Παρασκευοπούλου - Φιλολόγου

Στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης, διερευνώντας φέτος τη θεματική ενότητα που αφορά την εφηβεία και τα προβλήματά της, ασχοληθήκαμε με ένα «καυτό» ζήτημα, που σχετίζεται με τη σεξουαλική ζωή των εφήβων και αποτελεί παρενέργειά του. Πρόκειται για τις αμβλώσεις, δηλαδή τον τεχνητό τρόπο διακοπής μιας εγκυμοσύνης.

Παρακολουθήσαμε μια ταινία - ντοκουμέντο, που τιτλοφορείται ΣΙΩΠΗΛΗ ΚΡΑΥΓΗ. Έχει γυριστεί με πρωτοβουλία ενός αμερικανού γιατρού, που ανάλωσε την καριέρα του στο να κάνει εκτρώσεις, μέχρι τη στιγμή που συνειδητοποίησε με τη βοήθεια ενός υπερηχογράφου ότι η όλη διαδικασία δε συνιστά μια απλή γυναικολογική επέμβαση αλλά αποτελεί απειλή για τη ζωή ενός -όχι ολοκληρωμένου οπωσδήποτε, ωστόσο όμως ανυπεράσπιστου- ζωντανού οργανισμού, του ανθρώπινου εμβρύου.

Μελετήσαμε άρθρα που αναφέρονται στο δραματικό αριθμό των αμβλώσεων στην Ελλάδα (πάνω από 150.000 ετησίως) και εστίασαμε την προσοχή μας στο ανησυχητικό ποσοστό που αφορά έφηβες, οι οποίες καταφεύγουν στη λύση της έκτρωσης.

Ιδιαίτερα ασχοληθήκαμε με τις συνέπειες των αμβλώσεων στην σωματική υγεία των γυναικών, που είναι πολυποίκιλες, όπως διάτρωση μήτρας, φλεγμονή, αιμορραγία, βλάβες τραχήλου κ.ά. Εκείνο όμως, που ήταν πρωτάκουστο και καθόλου αυτονόητο για μας τους μαθητές, ήταν τα ψυχικά προβλήματα που ακολουθούν μια έκτρωση. Σύμφωνα με τα άρθρα, οι διαταραχές κυμαίνονται από ελαφρές περιπτώσεις (άγχος, ανορεξία, επιθετικότητα, χαμηλή αυτοεκτίμηση) μέχρι βαριές και μακροχρόνιες καταστάσεις (κατάθλιψη,

τάσεις αυτοκτονίας).

Εντύπωση μας προξένησε ακόμη το γεγονός, ότι ο αυξημένος αριθμός αμβλώσεων σχετίζεται με την ανεπαρκή γνώση των εφήβων για την αντισύλληψη. Με βάση πρόσφατη έρευνα, που έγινε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, διαπιστώθηκε ότι 1 στις 4 έφηβες έχει άγνοια των αντισυλληπτικών μεθόδων, ενώ 3 στους 10 εφήβους δε χρησιμοποιούν προφυλάξεις στο σεξ. Φαίνεται ότι εμείς οι έφηβοι, παρά την ύπαρξη οργανωμένης και έγκυρης πληροφόρησης στα Κέντρα Οικογενειακού

Προγραμματισμού, θεωρούμε περισσότερο αξιόπιστους τους φίλους ή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Κι ενώ γίνεται τόσο λόγος γύρω μας για το «μάγο έρωτα», που τόσο μας «ανεβάζει» στη ζωή, σπάνια κανείς μάς μιλά για την «ανώμαλη προσγείωση» των εκτρώσεων. Συνήθως θεωρείται ότι μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη αφορά μόνο τα κορίτσια, ενώ στην πραγματικότητα ο άντρας είναι συνυπεύθυνος

και όχι αμέτοχος.

Επομένως ΝΑΙ στον έρωτα, ΟΧΙ στις αμβλώσεις. Η ερωτική σχέση προϋποθέτει ωριμότητα, ώστε να μπορεί κανείς να μοιραστεί με το σύντροφό του όχι μόνο την ηδονή αλλά και την ευθύνη. Η ερωτική σχέση είναι δημιουργική, προϋποθέτει σεβασμό απέναντι στη ζωή γενικά και ειδικά στη ζωή του εμβρύου. ✍

Ωδή για το παιδί που δε γεννήθηκε ποτέ*

Βασιλική Γούση - Μαθήτρια Λυκείου

Μεθύσι ολόγυρά μου της ζωής. Ανάσταση!
Κι όμως μια λόγχη φως με ταξιδεύει
απρόσμενα στον κήπο της αγωνίας,
όπου «βάπτεται κάλαμος αποφάσεως».

Το νιόφυτρο μπουμπούκι δε θα
λουλουδίσει ποτέ,
απ' το κουκούλι η πεταλούδα δε θα βγει
στη γιορτή της Άνοιξης
και το φτωχό χελιδόνι δε θα τιτιβίσει στα
γαλανά τα πλάτη τ' ουρανού.

Τούτη η Γεθσημανή είναι σιωπηλή σαν το
θάνατο
και μονάχα ένα θρόισμα μυστικό σαν το
βουβό πόνο της Παναγιάς
κεντάει τις άδειες στιγμές.

Είναι τραγούδι απόκοσμο του
παιδιού που δε θα γεννηθεί
ποτέ.

Σωπαίνω κι αφουγκράζομαι.

«Θεέ μου, σύρε το δοξάρι της
συμπόνιας στις ανθρώπινες
χορδές,

για ν' ακουστεί η αδύναμη
φωνή μου: Χάνομαι!

Βάρβαρα εισβάλλουν στη
φωλιά μου. Πού νά
κουρνιασώ;

Η ατσάλινη ρομφαία βηματίζει απειλητικά
εναντίον μου. Τρομάζω!

Αλλά κι η παγερή καταχνιά του
καταψύκτη

Πιο σκληρή κι απ' το θάνατο. Κρυνώνω!
Περνώ τα σύνορα της οδύνης. Η ψυχή μου
αδειάζει.

Η φωνή μου σβήνει. Πεθαίνω!
Τώρα που σφύζει ολόγυρά μου η ζωή στους
ρυθμούς της Άνοιξης,
δε ζητώ παρά μια χούφτα ήλιο ν'
ανακουφιστεί το παράπονό μου.

Ήλθα, τραγούδι απ' τ' άπειρο, να γλυκάνω
μια άδεια αγκαλιά και με φίμωσαν.
Κρατούσα στα μάτια την ανατολή και με
βύθισαν στο πιο αποτρόπαιο σκοτάδι.
Άπλωσα δειλά το χέρι στην αγάπη και με
πλήγωσαν θανάσιμα

-παράξενο- όσοι
τραγουδούσαν τη ζωή, την
ελπίδα, το δίκαιο.

Για μένα τώρα όλο το σύμπαν
ένα δάκρυ
στα γαλήνια μάτια του
λευκόφτερου αγγέλου μου...»

Φτωχό χελιδόνι, δες, πάνω απ'
τον κήπο της αγωνίας
δυο μάτια γεμάτα ήλιους, μια
αγκαλιά ανοιχτή σαν ουρανός,
για να φτερουγίσεις ολόχαρο,
και μια καμπάνα που σημαίνει στη σιγαλιά
Χριστός Ανέστη!

Αγιόκλημα

M
A
Γ
Θ
P
A
A
I
Φ
N
O
Y
Y
M
E
E

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές παραπομπές

- Αββακούμ Μοναχός, Η άμβλωση είναι θάνατος, εκδ. Αρμός.
- Αποστολάκης Σ., Οι αμβλώσεις διπλάσιες από τις γεννήσεις, εφ. Ελευθεροτυπία, 22/3/2001.
- Βακαλούδη Αναστασία, Αντισύλληψη και αμβλώσεις από την αρχαιότητα στο Βυζάντιο, εκδ. Ηρόδοτος, 2003, 481.
- Κολιάτσου Ολγα, Μανούλες σε τρυφερή ηλικία, εφ. Ελευθεροτυπία, 17/8/2004.
- Κουκλάκη Δέσποινα, Η άγνοια αυξάνει τις αμβλώσεις, εφ. Τα Νέα, 14/12/2004.
- Παπαγεωργίου Ιωάννης-Δετοράκης Ιωάννης, Αγωγή της σεξουαλικής συμπεριφοράς: Διαφορές των δύο φύλων, σεξουαλικές αποκλίσεις, αντισύλληψη, σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες, σεξουαλικές παθήσεις, εκδ. Πατάκης, 2002, σελ. 398.
- Σταυρουλάκη Εύη, Διχάζουν οι αμβλώσεις, εφ. Τα Νέα, 26/1/1998.
- Τσουλέα Ρούλα, Αγνοούν την αντισύλληψη γυναίκες και άνδρες, εφ. Τα Νέα, 9/10/2004.

* 1^ο Βραβείο Ποητικού Λόγου Πανελληνίου Διαγωνισμού Ποητικού και Πεζού Λόγου της Πανελληνίας Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών. Η μαθήτρια δε φοιτά σε σχολείο του Καρπερού.

Δραστηριότητες μαθητών και καθηγητών Γυμνασίου & Ενιαίου Λυκείου Καρπερού

2003-2004

Προγράμματα

1. Διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων με τη χρήση υπολογιστή-Διαδικτύου. Κατασκευή Ιστοσελίδας Γυμνασίου Καρπερού (<http://gym-karper.gre.sch.gr>). Υπεύθυνοι καθηγητές: Σπυρίδων Βλιώρας (Φιλολόγος) και Αθηνά Νικολογιάννη (Φιλολόγος)
2. Αγωγή Υγείας: Πρώτες βοήθειες. Υπεύθυνοι καθηγητές: Βασίλειος Τζιούφας (Καθηγητής Φυσικής Αγωγής) και η Αθηνά Ντέλλα (Χημικός).
3. Διαχείριση απορριμμάτων-Ανακύκλωση υλικών. Υπεύθυνοι καθηγητές: Ερασμία Οικονόμου (Χημικός) και Χρήστος Μουστάκας (Μαθηματικός).
4. Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών-μαθητών: Παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων. Υπεύθυνη καθηγήτρια: Αθηνά Ντέλλα (Χημικός).
5. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Υπεύθυνοι καθηγητές: Αθηνά Ντέλλα (Χημικός) και Βασίλης Τζιούφας (Καθηγητής Φυσικής Αγωγής).
6. Συγκέντρωση και καταγραφή Δημοτικών Τραγουδιών Καρπερού. Υπεύθυνοι καθηγητές: Κυριάκος Ναβροζίδης (Μαθηματικός) και Σπυρίδων Βλιώρας (Φιλολόγος)
7. Φυσική άσκηση και θέματα που αφορούν το σωστό υγιεινό τρόπο ζωής. Υπεύθυνος καθηγητής: Ιωάννης Γκέκας (Καθηγητής Φυσικής Αγωγής).
8. Θρησκευτικά μνημεία περιοχής Φιλουριάς Γρεβενών. Υπεύθυνοι καθηγητές: Μανώλης Μπαντιμαρουδής (Καθηγητής Φυσικής Αγωγής) και Αθηνά Νικολογιάννη (Φιλολόγος).

Λοιπές Δραστηριότητες

9. Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων (Ευέλικτη ζώνη): Ολυμπιακοί Αγώνες (Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον)
10. Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων (Ευέλικτη ζώνη): Αλιάκμονας
11. Συμμετοχή στους 10^{ους} Πανελληνίους Αγώνες Μουσικής (και Χορού). (Δυο λόγια από το μαθητή Φώτη Παππά που ήρθε δεύτερος στο

μπουζούκι: «Στις 15/1/2004 συμμετείχα στους 10ους Πανελληνίους Αγώνες Μουσικής (και Χορού), που διεξήχθησαν στα Κοίλα Κοζάνης. Βοηθός και συμπαραστάτης σ' όλη την προσπάθεια που κατέβαλα, σε κάθε βήμα μου, ο καθηγητής μου κύριος Βλιώρας Σπυρίδων, τον οποίο και ευχαριστώ πολύ, γιατί με στήριξε όχι μόνο ψυχολογικά, αλλά με βοήθησε πολύ με τις πρόβες που κάναμε και με συνόδευσε στον τόπο διεξαγωγής των αγώνων. Αν και είχα πολύ άγχος, προσπάθησα να δώσω τον καλύτερό μου εαυτό. Τελικά ήρθα δεύτερος. Η εμπειρία που αποκόμισα ήταν σημαντική. Γνωρίζω όμως ότι όφειλα να αποδείξω στον εαυτό μου αλλά και στους γύρω μου ότι άξιζα κάτι καλύτερο. Θα συνεχίσω πάντως με την ίδια αγάπη και με περισσότερο πείσμα να μελετώ, για να γνωρίσω καλύτερα αυτόν τον υπέροχο κόσμο της Μουσικής». (Φώτης Παππάς, μαθητής γ' γυμνασίου, Καρπερό, 30/1/2004)

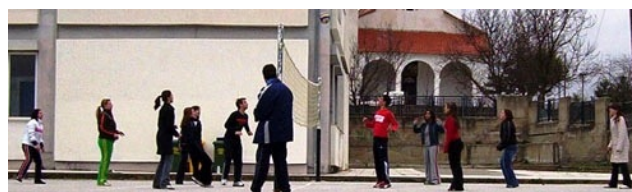

12. Επίσκεψη των μαθητών του σχολείου στην έκθεση παλαιού βιβλίου στη Δεσκάτη στις 15/1/2004

2004-2005

Προγράμματα

1. Βιοποικιλότητα-Απειλούμενα είδη (Γυμνάσιο Καρπερού. Υπεύθυνοι καθηγητές: Οικονόμου Ερασμία-Χημικός, Μαρκόπουλος Σαράντης-Γυμναστής)
2. Η αυλή του σχολείου μου (Γυμνάσιο & Λύκειο Καρπερού. Υπεύθυνοι καθηγητές: Μουστάκας Χρήστος-Μαθηματικός, Τζιούφας Βασίλειος-Γυμναστής, Ντέλλα Αθηνά-Χημικός)
3. Διατροφή και διατροφικές συνήθειες-Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα (Γυμνάσιο Καρπερού. Υπεύθυνοι καθηγητές: Μαρκόπουλος Σαράντης-Γυμναστής, Παπαγιάννη Ευρυδίκη-Γαλλικών)
4. Αγωγή σταδιοδρομίας: Κατασκευή ιστοσελίδας ΓΡΑΣΕΠ (Γυμνάσιο Καρπερού. Υπεύθυνοι καθηγητές: Παρασκευοπούλου Ειρήνη-Φιλολόγος, Λεβέντης Λεωνίδα-Πληροφορικής)
5. Δίκτυο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού: «Τουρισμός: Επαγγελματικές μονογραφίες»

(Γυμνάσιο Καρπερού. Υπεύθυνη καθηγήτρια: Παρασκευοπούλου Ειρήνη-Φιλολόγος)

6. Κατασκευή ιστοσελίδας Βιβλιοθήκης Λυκείου Καρπερού (<http://gym-karper.gre.sch.gr/Library/index.htm>) (Λύκειο Καρπερού: Υπεύθυνοι καθηγητές: Σπυρίδων Βλιώρας-Φιλολόγος, Γεωργία Χασιώτη-Φιλολόγος)

7. Έκδοση περιοδικού Λυκείου και Γυμνασίου Καρπερού Γρεβενών (Υπεύθυνοι καθηγητές: Σπυρίδων Βλιώρας-Φιλολόγος, Ευρυδίκη Παπαγιάννη-Γαλλικών)

8. Επιμορφωτικό παρεμβατικό πρόγραμμα για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων (Γυμνάσιο Καρπερού: Οικονόμου Ερασμία-Χημικός, Μαρκόπουλος Σαράντης-Γυμναστής)

Λοιπές Δραστηριότητες

9. Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων (Ευέλικτη ζώνη): Εφηβεία

10. Συμμετοχή στους Πανελλήνιους Μαθητικούς Αγώνες Ζωγραφικής που θα

διεξαχθούν (σε τοπικό επίπεδο) στις 10 Απριλίου 2005 στα Γρεβενά. Θα συμμετέχουν 4 μαθητές του Γυμνασίου και 2 του Ενιαίου Λυκείου.

Υπεύθυνος Καθηγητής: Σπυρίδων Βλιώρας (Φιλολόγος)

11. Συμμετοχή στους Πανελλήνιους Μαθητικούς

Αγώνες Μουσικής που θα διεξαχθούν (σε τοπικό επίπεδο) στις 21 Απριλίου 2005 στα Γρεβενά. Θα συμμετέχουν 2 μαθητές του Γυμνασίου και 2 του Ενιαίου Λυκείου.

Υπεύθυνος Καθηγητής: Σπυρίδων Βλιώρας (Φιλολόγος)

12. Ευχαριστήριο: Το Γυμνάσιο και το Ενιαίο Λύκειο Καρπερού Γρεβενών ευχαριστούν θερμά τη Διεύθυνση Δασών Γρεβενών και το προσωπικό του Δασονομείου Δεσκάτης που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας για δέντροφύτευση (και για την προμήθεια δέντρων-πεύκων) στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με θέμα «Η αυλή του σχολείου». Η δέντροφύτευση πραγματοποιήθηκε στις 15/12/2004.

13. Ευχαριστήριο: Οι μαθητές της γ' τάξης του Γυμνασίου Καρπερού και της Α' τάξης του Ενιαίου Λυκείου Καρπερού που συγκροτούν την περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου ευχαριστούν το Δήμαρχο Καρπερού για τους τρεις κάδους ανακύκλωσης (γυαλιού,

αλουμινίου, πλαστικού και χαρτιού) που τοποθετήθηκαν στην αυλή του σχολείου.

Ευχαριστούν επίσης το Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Χασίων για την αμέριστη συμπαράσταση και βοήθεια που μας προσφέρουν σε ποικίλους τομείς.

14. Συμμετοχή στον έρανο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, 1-30 Νοεμβρίου 2004.

15. Συμμετοχή στον έρανο για τα θύματα από το φονικό τσουνάμι στη νοτιανατολική Ασία.

16. Εκδρομή του Γυμνασίου στις 8/3/2005 στο χιονοδρομικό κέντρο Βασιλίτσας.

17. 15/3/2005 πραγματοποιήθηκε επιμορφωτική εκδρομή στο Ξενοδοχείο Αμαλία στην Καλαμπάκα στα πλαίσια του προγράμματος του Δικτύου Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού: «Τουρισμός: Επαγγελματικές μονογραφίες».

18. Συμμετοχή του Λυκείου Καρπερού στους Πανελλήνιους Αγώνες Ποδοσφαίρου Αγοριών

(Λύκειο Καρπερού-Λύκειο Δεσκάτης: 8-0, 1^ο Λύκειο Γρεβενών-Λύκειο Καρπερού: 3-0) και Πετοσφαίρισης Κοριτσιών (Λύκειο Δεσκάτης-Λύκειο Καρπερού: 3-0).

19. Συμμετοχή στους αγώνες στίβου Γυμνασίων-Λυκείων. Σάββατο, 19/3/2005 στο Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο

Δεσκάτης: Κωνσταντίνος Τσανεκλίδης (γ' γυμνασίου): 3^{ος} στα 1000 μ. Ιωάννα Κλεισιάρη (γ' γυμνασίου): 2^η στα 300 μ.

20. Συμμετοχή σε αγώνα δρόμου σε ανώμαλο έδαφος Γυμνασίων, Λυκείων και ΤΕΕ Νομού Γρεβενών, 4/12/2004: Τσανεκλίδης Κωνσταντίνος, 3.000 μέτρα αγοριών Γυμνασίου, 2^{ος}, 11'36".

Κλεισιάρη Ιωάννα, 2.000 μέτρα κοριτσιών Γυμνασίου, 3^η, 8'01".

Γιανγκόζι Ενκελέντα, 2.000 μέτρα κοριτσιών Λυκείου, 3^η, 9'15" ≈

